МІСЦЕВІ ВИБОРИ-2010:
ПЕРЕДБАЧУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ І НАСЛІДКИ

ЩО ОТРИМАЄ І ВТРАТИТЬ УКРАЇНА
ПІСЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОВИХ УГОД ІЗ РОСІЄЮ

ЧОМУ ГОРІЛКА ТАК МІЦНО
УТВЕРДИЛАСЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ

Тиждень
український www.ut.net.ua

ФЛОРАН ҐЕНАР
ПРО МАЙБУТНЄ
ПОСТТОТАЛІТАРНОЇ
ДЕМОКРАТІЇ

№ 45 (158) 5–11 ЛИСТОПАДА 2010 р.

ВЛАДА меншості

Результати місцевих виборів засвідчили, що більшість українців не сприймають Партію регіонів та її сателітів. Щоб мати перспективу в цій країні, регіонали повинні кардинально змінити свою ідеологічну програму

ISSN 1996-1561

СІТІ КАНАЛ ТВОГО МІСТА

Ліцензія: НР № 0900-м від 19.05.2005

7:30, 8:30, 18:30, 20:30, 22:30

ДЕНЬ СІТІ

НОВИНИ ТВОГО МІСТА

www.city-tv.kiev.ua

Фото тижня
Облога Харкова
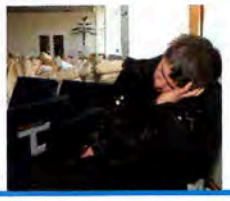
6

Юрій Макаров
про відносну перемогу регіоналів

8

Без переможців
Основні підсумки місцевих виборів: поразка регіонів на тлі перемоги, фіаско придворної опозиції, розчарування виборців
12

ВПРИТУЛ

Ольга Айвазовська
про порушення, не помічені «спостерігачами» під час виборів
16

Справа – труба
Аналіз останніх політико-економічних домовленостей Росії та України

18

Нафтогазова рапсодія
У газових переговорах влада і придворні олігархи знайшли важелі впливу на Кремль

24

Тактика «салямі»
У деяких регіонах цілеспрямовано змінюють ментальні коди, систему історичних знаків, уявлення про норму й аномалію, що не провіщає соборній Україні нічого доброго

26

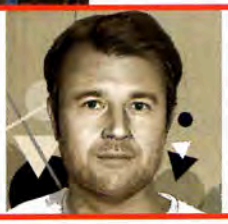
Логіка демократії
Флоран Ґенар про спадщину Просвітництва, посттоталітарну демократію та зближення інтелектуалів різних країн Європи
30

Холостий постріл
Домігшись призупинення дії обов'язкового дублювання українською мовою, проросійське владне лобі так і не отримало бажаного результату
34

Правила популізму
Умови прийому до вищих навчальних закладів на 2011 рік нарешті затверджено. Новими правилами Дмитро Табачник намагався догодити всім і одразу
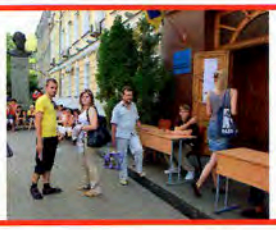
38

Матриця. Український рахунок
Чому ФБР полює на українських кіберфахівців

40

Непоступливість і страх
Після виборів Бельгія постала перед дилемою: глибока федералізація або радикалізація аж до розколу
44

МИ

Дорогою до книжки
Директор Інституту Книги в Польщі Ґжеґож Ґауден про те, як держава заохочує поляків читати
46

Вироблена в Україні
Як оковита перетворювалася на бренд

50

НАВІГАТОР

Не(а) наше щастя
Кінофестиваль «Молодість» закінчився несподіваною перемогою: головний приз виборола стрічка від України – драма «Щастя моє» Сергія Лозниці

54

Катерина Барабаш:
критичний погляд на «Молодість»

58

Відгуки/анонси
Вистави, фільми, виставки, книжки, записи
60

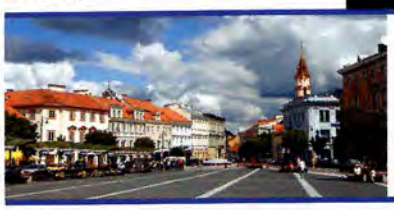
Чари Чурльоніса
Вільнюс поєднує дух Старої Європи, артефакти радянщини та багато свого, самобутньо литовського
62

Кілька слів
від журналістів *Тижня*
66

Обкладинка

Андрій Єрмоленко

ПЕРЕДПЛАТІТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОП'ЯТНИЦІ
передплатний індекс – 99319

Нема чого втрачати

Тарас
З великим задоволенням прочитав колонку, так і хочеться сказати, ні, ще не все втрачено. Думаю, з Марксом все трохи складніше і простіше водночас. Сама теорія є, але в життя її впроваджують люди, і от тут біда. Дякую.

VJ
На мою думку, революції бувають двох типів: «від ситості» та «від голоду». Одні революції влаштовують, коли в країні непогано розвинулась економіка, є середній клас із автівками, нерухомістю та депозитом в банку, якому хочеться не лише «кількісно-грошового» покращення, а ще й «якісно-морального» – свободи слова, демократичних виборів, чесної влади. Такою була помаранчева. Інші влаштовують, коли більшості людей нема чого втрачати. Таким був цьогорічний переворот в Киргизії. Нинішня влада прискорено веде країну до другого варіанта.

Досить «гнати порожняк»

n_ka
Жовто-блакитним прапор був за Гетьманату Павла Скоропадського. Чи гетьман прийшов до влади внаслідок перевороту –

Тиждень
ДАРОГУ ПАБЕДІТЕЛЯМ!

Найбільш дискусійні матеріали №44 (157), 29 жовтня – 4 листопада 2010 року

Нема чого втрачати
Авторська колонка Юрія Макарова

Приструнивши авангард
Інтерв'ю із українським композитором Валентином Сильвестровим

Досить «гнати порожняк»
Український політикум сьогодні крізь призму українського «вчора»

Авторитаризм незалежності
Ігор Лосєв про розуміння президентом Януковичем українського дискурсу

теж питання дискусійне. Але ніхто не підважуватиме факту, що саме за 8 місяців правління Скоропадського Українська держава піднялася найвище з усіх державних формувань початку XX століття – вона була визнана десь 30 країнами. А після гетьмана навіть прапор був перевернений догори ногами, став синьо-жовтим. Цілком погоджуюсь з автором статті стосовно характеристики Винниченка і Грушевського. Але не можна механічно накладати ситуацію початку XX століття на ситуацію в Україні перелому XX–XXI ст. Не забуваймо про Голодомор, Другу світову, етнічні чистки українців – це разюче змінило український етнос і навіть спотворило українську ментальність.

Олекса
Зараз у Тимошенко та її прибічників є унікальна можливість стати персоною №1. Боріться за становлення України як України – і поборете. І я вам допоможу. Тільки брехати не треба про якийсь там прорив... Ми дурні у своїй довірливості, але ж ми-то не дурні, ми здатні аналізувати і робити правильні висновки. Я, наприклад, дійсно не знав, що голова руху є «балакучою тіточкою»...

Приструнивши авангард

Киянка
Велика подяка УТ та його авторам за інтерв'ю з Великими Українцями, до яких без сумніву відноситься і Валентин Сильвестров. Це просто дивовижно, як легко і зрозуміло композитор кількома штрихами змалював колоніальний стиль поведінки російської-радянської верхівки відносно національних культур та їх представників в колишньому СРСР.

Андрій
Валентин Сильвестров – український геній і не десь там в історичних нетрях, а наш сучасник. Шкода, що так рідко можна послухати у нас його музику наживо, добре, хоч диски є. Я останній раз чув твори пана Сильвестрова у Відні минулого року.

Оля
Подяка за матеріал і прохання. Надайте слово талановитим, національно свідомим людям, які без пафосу й самозакохування спокійно роблять свою справу. Прочитала Сильвестрова і легше жити. Разом нас багато.

Татьяна
Фантасмагория нашей жизни: во всем мире знают, исполняют, в Украине – тишина. Больно, горько, но уверена, музыка Валентина Сильвестрова останется навсегда. И через 100-200 лет ее будут исполнять и будут знать: это – украинский композитор.

Сашко
Доки Україна народжує таких як Сильвестров, є надія, що відродимося. А скількох молодих композиторів він назива! Ми багаті і сильні. Досить бідкатися.

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати на нашому сайті www.ut.net.ua та в блозі *Тижня* – ut-magazine.livejournal.com

Тиждень

№45 (158) 5–11.11.2010
Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Оглядачі Юрій Макаров, Дмитро Вовнянко
Редактори Анатолій Астаф'єв, Жанна Безп'ятчук, Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Роман Кабачій, Ігор Кручик, Андрій Лаврик, Наталія Петринська
Журналісти Богдан Буткевич, Інна Завгородня, Валентина Кузик, Аліна Пастухова, Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Єрмоленко
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменьов, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв, Лариса Мінченко
Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайта Таня Овчар
Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
В.о. директора з реклами Олена Андрєєва
e-mail: andreeva@ut.net.ua
тел.: 067 407-10-89
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашеїда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Видається з 2.11.2007 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
Адреса редакції та видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37
E-mail: office@ut.net.ua.
Тел.: (044) 351-13-00
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зам. 106429
Наклад 31 100
Номер підписано до друку 3.11.2010 р.
Виходить щоп'ятниці.
Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

© Український тиждень. Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. Редакція може не поділяти думку авторів. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р», під рубрикою «Трибуна» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

* Вартість 1м² - від 8990 грн. На умовах 100% попередньої оплати
** Будинок №26 секція №3 (квартири площею102,5 м²) та секція №2

ПАРКОВИЙ
ЖИТЛОВИЙ КОМПЛЕКС

м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 9
тел.: 0(44) 569 36 56, 569 36 57
www.nbk.ua

НБК
НАЦІОНАЛЬНА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ

Ліцензія МРРБУ Серія АВ №357484 від 15.08.2007 Парковий: №0216-Св від 25.03.2008 виданий Інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю у м. Києві

Облога Харкова

Голосування за харківського міського голову стало чи не найбільшою інтригою всієї виборчої кампанії. У місті, більшість мешканців якого традиційно підтримували біло-блакитних, рівні шанси на мерське крісло зберігають в. о. голови міста регіонал Геннадій Кернес і кандидат від опозиційної «Батьківщини» Арсен Аваков. Екзит-поли віддали перевагу Авакову – він на 3–4% випереджав основного конкурента. За офіційними ж даними, після опрацювання виборчою комісією 89,28% бюлетенів лідерство в мерських перегонах здобув Кернес із 30,42% голосів, Аваков набирав 29,05%. Біло-сердечні стверджують, що виборчком намагається сфальшувати вибори й оголосити переможцем кандидата від партії влади. Представники місцевого штабу «Батьківщини» кажуть, що знаходили бюлетені з голосами за Авакова у пачці з позначкою «проти всіх». Також вони звертають увагу на те, що 2 листопада вийшов із ладу один із комп'ютерів Харківської міської виборчої комісії, причому було знищено дані за кілька годин підрахунку голосів. Своєю чергою, регіонали намагаються довести легітимність перемоги власного кандидата. Губернатор Харківщини Михайло Добкін, соратник Кернеса, навіть звинуватив дослідницьку компанію GfK Ukraine, екзит-пол якої засвідчив перемогу опозиційного кандидата, у маніпуляціях із підрахунками. І фактично наразився на судовий позов. Утім, Кернеса фактично оголошено мером Харкова. Інше питання, як відреагує опозиція.

Фото: УНІАН

28 жовтня

Президент Азербайджану Ільхам Алієв у Києві пообіцяв наповнити нафтогін «Одеса –Броди» каспійською нафтою

29 жовтня

На саміті ЄС узгоджено розробку механізмів, покликаних запобігти банкрутству держав

30 жовтня

Генерального директора Всесвітньої газетної асоціації Крістофа Ріcса в Києві затримала міліція. Для перевірки особи

І це все?

Автор:
Юрій Макаров

Є дві новини: хороша і погана. Погана (хоч її важко вважати новиною, хто б сумнівався) – Партія регіонів перемогла на місцевих виборах. Хороша – регіонали перемогли дуже відносно. Попри бульдозерну тактику і стратегію, попри «підкручування» скрізь, де можна, попри цілеспрямоване розпорошування ворожого електорального поля, коротше, попри все, чим славиться партія влади, 36% чи хай навіть 40% – це не той результат, який можна святкувати з шампанським. Адже бойове завдання було розбити опозицію так, щоби не отямилася, взяти країну під контроль. Результат дуже нагадує епізод із низькобюджетного голлівудського бойовика: поганий хлопець б'є хорошого в пику, а той спльовує зайві зуби й цікавиться: «Як, і це все, на що ти здатен?»

Можна скільки завгодно обсмоктувати питання, чи називати опозицію опозицією в нинішньому її вигляді. Що запропонували тверезому виборцеві за цей час політики, які дев'ять місяців тому мало не очолили державу? Ну то вже інше питання, хай зализують рани. Цікавіший результат (точніше, його відсутність) тих, хто нібито з регіоналами не сварився, а, так би мовити, підтримував нейтралітет, особливо «Сильної України» Сергія Тігіпка. Але залишимо аналіз цього хаосу політологам, це їхній хліб.

Важливо зараз те, що́ не вдалося «сильній владі» й що́ на сьогодні слід сприймати як її поразку. Від самого початку регіонали спробували взяти за взірець алгоритм ментально близької їм путінської Росії – вони навіть не надто це приховували. Згадаймо в довільному порядку послідовність дій учителів: приборкання незалежних ЗМІ, нейтралізація (посадка чи висилка) надто вередливих олігархів, ліквідація виборності голів регіонів і перетворення федерації (de jure) на унітарну державу (de facto), нарешті, «маленька переможна війна». Ну а далі вже все як по маслу: збирай дивіденди, не забувай ділитися й насолоджуйся життям. І своїх 60% рейтингу тобі гарантовано.

Мав-таки рацію Леонід Данилович: Україна – не Росія. І не треба це сприймати неполіткоректно, у наведеній антитезі геть не все на нашу користь. Скажімо, в нас не було й натяку на незалежних олі-

Тиждень в історії

5 листопада 1625 року

Куруківський мир між поляками та козаками після повстання Жмайла: збільшено кількість реєстрових козаків

6 листопада 1986 року

Аварія потягів на ст. Користівка на Кіровоградщині: 44 особи загинуло, 100 поранено

7 листопада 1940 року

Створено Конгрес українців Канади (КУК)

31 жовтня

В Україні – місцеві вибори

1 листопада

Президентом Бразилії вперше стала жінка – 62-річна Ділма Руссефф

2 листопада

У США – вибори до Конгресу. Демократи програють

3 листопада

Помер колишній прем'єр-міністр Росії, екс-посол РФ в Україні **Віктор Черномирдін**

гархів. Можливо, автор афоризму не дав їм вбитися в пір'я. Не було ніякого незалежного телебачення – припускаю, що з тієї самої причини. Охоче згуртувалися під широким крилом вертикалізатора представники законодавчої влади. Без особливого спротиву здала свої позиції судова гілка, приміром, через те, що не було чого здавати. Нібито все за планом. Тільки тепер стали траплятися збої.

Почнімо з того, що мати контроль над телебаченням і мати ефективне телебачення – це не те саме. Все-таки що не кажіть, а Бенкендорф – не Ернст, Арфуш – не Добродєєв. Недостатньо в кожній рекламній паузі повторювати заклинання, що країна будується, якщо будь-якій неупередженій людині чомусь упадає в око не Олімпійський стадіон, а поле для гольфу в Межигір'ї, не траса Київ – Львів, а вертолітний майданчик на Печерську. Що вдієш, такий невдячний у нас народ.

Так, народ – це справжня перешкода, що й засвідчили місцеві вибори. Його чомусь не спокусити ані м'язами, ані водійськими навичками (хоча у Віктора Федоровича вони, напевне, не гірші, ніж у Владіміра Владіміровіча). Його справді цікавить поліпшення життя вже сьогодні, оскільки оте «сьогодні», якщо рахувати з січня – лютого, – це вже «завтра», а ті, хто обіцяв, непогано себе забезпечили ще «вчора». І, головне, наш народ, схоже, не погодиться поступитися своїми інтересами, свободою й перспективами розвитку заради того, щоби відчувати себе останнім осередком духовності, який протистоїть підступним американцям і взагалі всім «нєрусскім». Тут також суттєва різниця між двома концепціями державності, як їх розуміють на повсякденному, «низовому» рівні. Тому примат ідеології над здоровим глуздом у нас не працює. На цьому, власне, варто зупинитися з узагальненнями, інакше я ризикую впасти в остаточний моветон.

Коротше кажучи, керуючись хоча б інстинктом самозбереження, регіонали мають усвідомити, що в умовах відсутності абсолютної монополії (бо яка ж вона монополія, якщо не абсолютна) доведеться випрацювати нові засади легітимності своєї влади. Потенціал критики попередників остаточно вичерпався, а на мізерному меседжі захисту російської мови та вічної дружби з одним лише сусідом протриматися довго неможливо. Бо країна вже питає: «Як, і це все, на що ти здатен?»

Продовження теми **на стор. 12–16**

Кумівство вищого ґатунку

Те, про що давно говорили в кулуарах, сталося: президент Віктор Янукович звільнив із посади Генерального прокурора Олександра Медведька. Офіційна мотивація – у зв'язку із завершенням терміну його повноважень. Відповідний указ був опублікований 3 листопада на сайті глави держави. Водночас тим самим указом Янукович вніс до Верховної Ради подання про призначення на посаду Генерального прокурора Віктора Пшонки, який до цього працював першим заступником Медведька. Таким чином президент прибрав ще одну відносно незалежну фігуру у вищих щаблях влади, сконцентрувавши контроль над правоохоронною системою у своїх руках. За інформацією ЗМІ, Віктор Пшонка є кумом глави держави.

Влада не хоче світити доходи

Народні депутати відмовилися звітувати про свої витрати. Верховна Рада відклала розгляд проекту закону, який передбачав обов'язкову декларацію доходів і видатків усіх публічних чиновників, починаючи від депутатів місцевих рад і закінчуючи президентом, а також їхніх родичів. Документ відправили на повторне перше читання, але не факт, що його не спіткає доля законопроекту «Про доступ до інформації». Замість раніше оприлюдненого, депутати від Партії регіонів Олена Бондаренко і Володимир Ландік внесли свій, який має чималі шанси отримати підтримку провладної парламентської більшості. Оскільки, як стверджують медіа-експерти, він аж ніяк не спрощує доступ журналістів до інформації, а лише вносить спрощення до формальних процедур на кшталт акредитації. За допомогою закону Бондаренка – Ландіка депутати спробують убити двох зайців: продемонструвати Європі, що українська влада буцімто стає відкритішою, водночас тримаючи пресу на відстані від суспільно важливої інформації.

ФОТО: РНІ., УНІАН, АНДРІЙ ЛОМАКІН, ОЛЕНА МАРКЕЛОВА

8 листопада 1620 року

Битва на Білій Горі між чеськими протестантами (гуситами) та німецькими католиками. Поразка гуситів

9 листопада 1956 року

Жан-Поль Сартр вийшов із Компартії, протестуючи проти введення радянських військ в Угорщину

10 листопада 1764 року

Катерина II скасувала гетьманство, передавши повноту влади в Україні Малоросійській колегії

11 листопада 1830 року

Під час Бельгійської революції **проголошено державу Бельгія**

На місцевих виборах Партія регіонів перемогла в більшості областей. Однак, враховуючи «стабільні» **30–35%** електоральної підтримки регіоналів, рекордно низьку явку (за попередніми даними, близько **50–55%**) та збільшення кількості тих, хто голосує «проти всіх» (7%), можна констатувати загальну поразку партії влади та її сателітів. Голосування засвідчило, що більша частина населення України стійко не сприймає ідеології та ментальності ПР.

Попередні результати виборів до обласних рад за партійним списками та мерів обласних міст. Кандидати-мажоритарники можуть суттєво збільшити присутність представників ПР в облрадах

Рівненська область
«Батьківщина» – 15,9%
«Свобода» – 12,3%
Партія регіонів – 10,9%
«Фронт змін» – 7,04%
Всеукраїнський патріотичний союз – 6,5%
УДАР – 6%
«Наша Україна» – 4%
(за результатами підрахунку 90% голосів)

За результатами підрахунку 90% бюлетенів, на виборах голови Рівненської міської ради перемагає чинний мер Рівного, висуванець партії «Всеукраїнський патріотичний союз» **Володимир Хомко – 67%**

Київська область
Партія регіонів – 23%
«Фронт змін» – 11,4%
«Сильна Україна» – 7,8%
«Свобода» – 7,6%
УДАР – 7,2%
«Наша Україна» – 3,7%
КПУ – 3,2%
(за даними екзит-полу GfK. «Батьківщина» не брала участі у виборах на Київщині)

Житомирська область
Партія регіонів – 19%
«Батьківщина» – 17%
«Фронт змін» – 8,5%
КПУ – 5%
Народна партія – 4%
«Сильна Україна» – 3,6%
(за результатами підрахунку 37% голосів)

За попередніми результатами підрахунку 100% голосів, на виборах мера Житомира переміг регіонал **Володимир Дебой**

Львівська область
«Свобода» – 30,93%
«Фронт змін» – 10,75%
Партія регіонів – 8,44%
Народний рух України – 5,12%
«Наша Україна» – 5%
УДАР – 5%
«Пора» – 3,7%
(за даними паралельного підрахунку голосів об'єднання «За чесні вибори». «Батьківщина» не брала участі у виборах на Львівщині)

За даними екзит-полу R&B Group, на виборах мера Львова перемагає чинний міський голова **Андрій Садовий – 44,6%**

Волинська область
«Батьківщина» – 20%
Партія регіонів – 19%
«Свобода» – 5,5%
«Фронт змін» – 3,6%
(за результатами підрахунку 93% голосів)

За підрахунками 45% голосів, на виборах мера Луцька лідирує колишній губернатор Волинської області, кандидат від «Сильної України» **Микола Романюк – 32,6%**

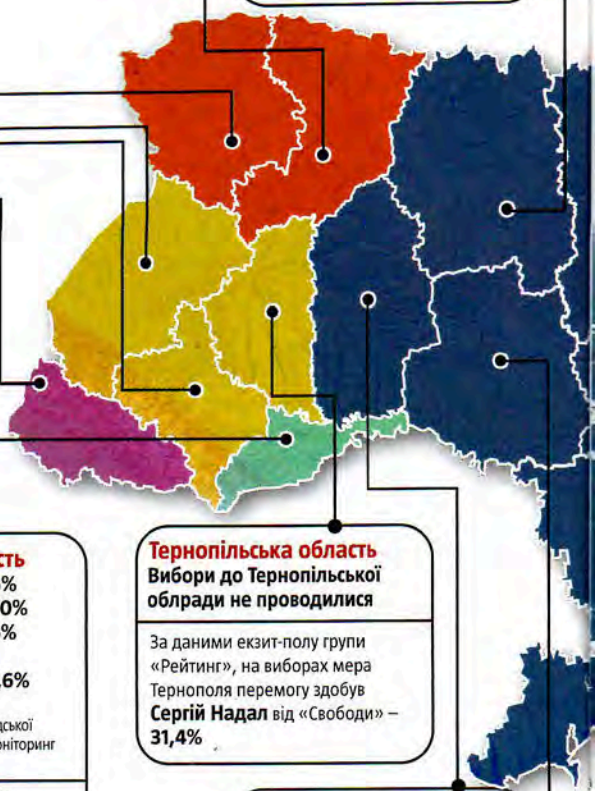

Івано-Франківська область
«Свобода» – 24,7%
«Батьківщина» – 15,1%
«Фронт змін» – 14,0%
«Наша Україна» – 8,6%
Партія регіонів – 5,9%
Українська народна партія – 4,0%
УДАР – 3,3%
(за даними екзит-полу GfK)

За підрахунками 73% голосів, на виборах мера лідирує кандидат від Української народної партії, чинний мер Івано-Франківська **Віктор Анушкевичус – 27,44%**

Закарпатська область
«Єдиний центр» – 27,4%
Партія регіонів – 25,9%
«Батьківщина» – 10,6%
«Фронт змін» – 6,9%
«Сильна Україна» – 3,9%
Проти всіх – 3%
(за даними екзит-полу GfK)

За попередніми результатами підрахунку 100% голосів, на виборах мера Ужгорода переміг **Віктор Погорєлов**, який представляє партію «Еко + 25»

Чернівецька область
«Фронт змін» – 20,5%
«Батьківщина» – 19,0%
Партія регіонів – 17,6%
«Свобода» – 7,6%
«Наша Україна» – 4,6%
КПУ – 3,1%
(за даними екзит-полу громадської організації «Соціологічний моніторинг Буковини»)

За даними екзит-полу GfK, на виборах мера Чернівців переміг **Микола Федорук – 63,6%**

Тернопільська область
Вибори до Тернопільської облради не проводилися

За даними екзит-полу групи «Рейтинг», на виборах мера Тернополя перемогу здобув **Сергій Надал** від «Свободи» – **31,4%**

Хмельницька область
Партія регіонів – 21,7%
«Батьківщина» – 19%
«Фронт змін» – 11,2%
«Сильна Україна» – 6,9%
«Свобода» – 5,6%
Народна партія – 4,6%
«Єдиний центр» – 4,4%
Партія промисловців і підприємців – 3,9%
(за даними екзит-полу GfK)

За даними екзит-полу GfK, на виборах мера Хмельницького перемогу здобув **Сергій Мельник** від «Батьківщини» – **72,4%**

Вінницька область
Партія регіонів – 23%
«Батьківщина» – 22%
«Єдність Вінниччини» – 14,5%
«Фронт змін» – 8%
(за даними колишнього губернатора Вінниччини Олександра Домбровського)

За даними екзит-полу R&B Group, на виборах мера Вінниці перемогу здобув чинний міський голова **Володимир Гройсман**, висуванець від партії «Совість України» – **78%**

Партія регіонів
«Батьківщина»
«Фронт змін»
«Свобода»
«Єдиний центр»

Рейтинг політсил по Україні за підсумками місцевих виборів

(за даними екзит-полу GfK)

Чернігівська область

Партія регіонів – 21,2%
«Батьківщина» – 19,8%
СПУ – 8,5%
КПУ – 6,1%
«Фронт змін» – 5,9%
«Сильна Україна» – 3,1%
(за попереднім підрахунком 50% голосів)

За даними опитування «Савік Шустер Студії», на виборах мера Чернігова перемогу здобув регіонал **Олександр Соколов – 33,7%**

Сумська область

Станом на 3 листопада відсутня інформація щодо виборів до Сумської облради

За результатами підрахунку 90% бюлетенів, на виборах мера Сум лідирує чинний міський голова **Геннадій Мінаєв** від партії «Рідне місто» **– 61%**

Полтавська область

Партія регіонів – 24,31%
«Батьківщина» – 15,31%
«Фронт змін» – 7,15%
КПУ – 5,22%
«Совість України» – 3,74%
(за результатами попереднього підрахунку 80% голосів)

За результатами попереднього підрахунку, на виборах мера Полтави лідирує бізнесмен **Олександр Мамай**, який представляє партію «Совість України»

Черкаська область

Партія регіонів – 22%
«Батьківщина» – 18%
«Фронт змін» – 7%
Народна партія – 5%
КПУ – 3%
СПУ – 3%
(за попереднім підрахунком 36% голосів)

За даними екзит-полу «ФОМ-Україна», на виборах міського голови з **38,51%** перемогу здобув чинний мер Черкас **Сергій Одарич** від Партії вільних демократів

Харківська область

Партія регіонів – 40,1%
«Батьківщина» – 19,8%
«Сильна Україна» – 7,4%
«Фронт змін» – 4,5%
КПУ – 7,1%
(за даними екзит-полу «Савік Шустер Студії»)

За результатами підрахунку 92,13% бюлетенів, на виборах мера Харкова лідирує регіонал **Геннадій Кернес – 30,41%**

Дніпропетровська область

Партія регіонів – 43,3%
«Батьківщина» – 11,9%
«Сильна Україна» – 9,3%
«Фронт змін» – 7,5%
КПУ – 6,5%
(за даними екзит-полу «Савік Шустер Студії»)

За даними екзит-полу Інституту Горшеніна, на виборах мера перемогу здобув чинний міський голова, новоспечений регіонал **Іван Куліченко** з результатом, близьким до **40%**

Кіровоградська область

Партія регіонів – 40,9%
«Батьківщина» – 17,3%
«Фронт змін» – 8,2%
КПУ – 5,8%
Народна партія – 4%
СПУ – 3,7%
«Сильна Україна» – 3,6%
(за даними екзит-полу GfK)

За результатами підрахунку 90% бюлетенів, на виборах мера Кіровограда лідирує кандидат від Партії регіонів, перший заступник губернатора Кіровоградської області **Олександр Саінсус – 27,6%**

Луганська область

Партія регіонів – 54,77%
КПУ – 13,55%
«Сильна Україна» – 4,13%
Проти всіх – 8,47%
(за результатами підрахунку 83% голосів)

За даними екзит-полу R&B Group, на виборах мера Луганська перемагає **Сергій Кравченко** від ПР **– 36,5%**

Херсонська область

Станом на 3 листопада відсутня інформація щодо виборів до Херсонської облради

За даними екзит-полу Херсонського державного університету, на виборах мера перемогу здобув чинний міський голова, регіонал **Володимир Сальдо** з результатом, близьким до **33%**

Донецька область

Партія регіонів – 62,7%
КПУ – 8,7%,
«Сильна Україна» – 5%
Проти всіх – 8%
(за даними екзит-полу компанії «ДІАЦ»)

За даними екзит-полу GfK, на виборах мера Донецька перемагає **Олександр Лук'янченко** від ПР – **67,2%**

Одеська область

Партія регіонів – 42,1%
«Сильна Україна» – 11,4%
«Фронт змін» – 8,8%
«Батьківщина» – 7,6%
КПУ – 4,5%
Народна партія – 4,1%
(за даними екзит-полу «Савік Шустер Студії»)

За даними екзит-полу R&B Group, на виборах мера Одеси лідирує регіонал **Олексій Костусєв** – понад **47%**

Крим/Верховна Рада АРК

Партія регіонів – 50%
«Союз» – 16%
КПУ – 7%
«Російська єдність» – 6%
«Батьківщина» – 4,5%
(за даними екзит-полу GfK)

За даними GfK, на виборах мера Сімферополя переміг **Віктор Агеєв** від Партії регіонів – **49%**

Миколаївська область

Партія регіонів – 50,4%
КПУ – 7,7%
«Батьківщина» – 6,6%
«Фронт змін» – 6,4%
«Сильна Україна» – 4,2%
(за даними екзит-полу центру «Наваль-експерт»)

За даними екзит-полу центру «Наваль-експерт», на виборах мера Миколаєва перемогу здобув чинний міський голова, новоспечений регіонал **Володимир Чайка – 42,7%**

Запорізька область

Партія регіонів – 46,9%
«Батьківщина» – 15,4%
«Сильна Україна» – 4,9%
«Фронт змін» – 4%
КПУ – 9,1%
Проти всіх – 6,5%
(за даними екзит-полу «Савік Шустер Студії»)

За попередніми даними, після обробки 54% бюлетенів на виборах мера Запоріжжя з **37%** голосів лідирує висуванець партії «Батьківщини» **Олександр Сін**

БЕЗ переможців

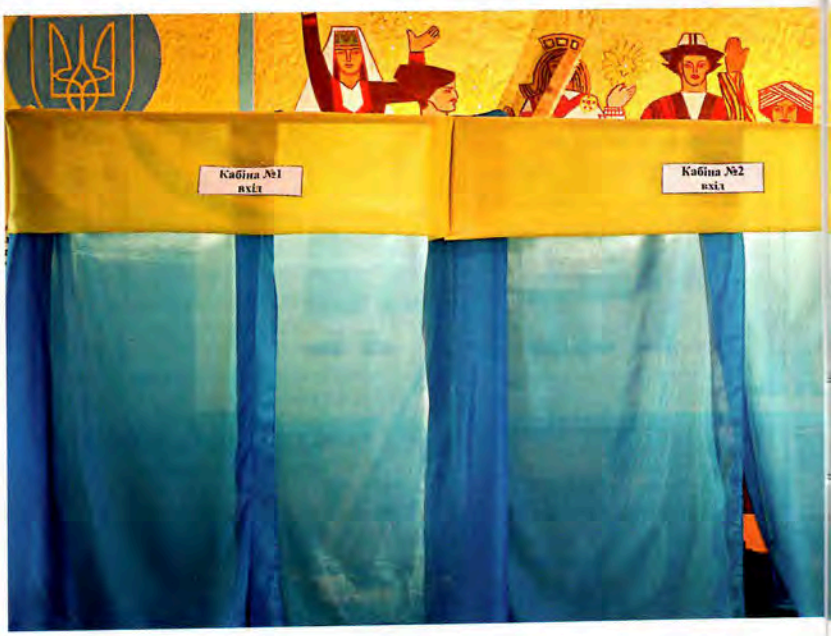

Основні підсумки місцевих виборів: поразка регіонів на тлі перемоги, фіаско придворної опозиції, розчарування виборців

Автори: Ростислав Павленко, Аліна Пастухова

Попередні результати місцевих виборів в Україні нагадують просту істину про те, що не завжди речі є такими, як здаються на перший погляд. Уже зараз, доки триває офіційний підрахунок голосів, можна визначити кілька очевидних тенденцій (окрім основної – див. стор. 8), що свідчать про стан суспільства і дають змогу спрогнозувати наступні кроки влади.

РОЗЧАРУВАННЯ

Явка виборців виявилася чи не найнижчою за всю історію незалежної України – близько 50–55%. Активність електорату на місцевих виборах завжди нижча, ніж на національних, і не лише в нашій країні. Однак такий високий відсоток тих, хто не прийшов, свідчить про реакцію суспільства: апатію та зневіру в політиках. Більшість респондентів різних соціологічних опитувань заявляли, що не вірять у чесність виборів. Чимало претензій лунало на адресу політичних сил. Загалом громадяни не були впевнені, що вибори можуть позитивно вплинути на їхній добробут.

При цьому низька явка на Сході країни стала ще одним свідченням розчарування виборців чинної влади у своїх вождях. Це тенденція, яка ще

ВИБОРИ АБСУРДУ

Намагання влади будь-що перемогти на виборах перетворили народне волевиявлення на театр абсурду

Напередодні виборів суд ухвалив рішення про відкликання списків клонів партії «Батьківщина» у Львівській та Київській областях. Та вона все одно не змогла взяти участі у виборах. При цьому на трьох дільницях на Київщині рішення суду проігнорували: навпроти списку клону партії «Батьківщина» на виборах до облради не поставили позначку «Вибув». Забули поставити її і на деяких дільницях на виборах до Львівської облради. Ініціатори технології клонування партії свої дивіденди таки отримали: вибори в Київській області за попередніми результатами виграє ПР.

Мер Бердичева (Житомирська обл.) Василь Мазур за попередніми даними набрав 82% голосів на виборах мера міста. Безпартійний мер на цих виборах балотувався за підтримки Партії регіонів. У Калуші (Івано-Франківська обл.) на місцевих виборах за чинного міського голову **Ігоря Насалика** проголосували понад 91,5% виборців. Ці вибори відзначилися дивною «одностайністю» виборців стосовно деяких кандидатів.

Коломия поставила рекорд з використання адмінресурсу. Від її трьох виборчих дільниць до Івано-Франківської облради обрані міністр охорони здоров'я **Зіновій Митник**, заступник міністра юстиції Богдан Гдичинський та губернатор Івано-Франківщини Михайло Вишиванок.

У селі Космач Косівського району **Івано-Франківської області** за попередніми даними за **Партію регіонів** проголосувало 72% виборців.

У Харківській міській виборчій комісії згорів комп'ютер із результатами голосування. Було знищено інформацію за останні три з половиною години. За даними екзит-полів, на виборах мера Харкова переміг кандидат від «Батьківшини» Арсен Аваков, який обійшов регіонала **Геннадія Кернеса** на 3–4%.

матиме продовження й дедалі серйозніші наслідки.

Низька явка дала комісіям більше можливостей використати «зайві» бюлетені для зміни результату голосування. Тож повідомлення про вкидання, які надходять із різних областей, засвідчили: якщо громадяни відмовляються реалізувати своє право вибору, за них це може зробити нечистий на руку ділок від політики.

«ПРОТИВСІХСТВО»

Зростає запит суспільства на альтернативу нинішнім політикам. Майже вдвічі збільшилася кількість виборців, які голосували проти всіх. На президентських виборах-2010 жодного кандидата не підтримали 4,36% із тих, хто взяв участь у голосуванні. На місцевих, за попередніми даними, ця цифра сягає 7%.

ЗАКОН ЯК ПРИХИСТОК ФАЛЬСИФІКАЦІЙ

«Узаконення зловживань» – один із найзагрозливіших трендів для демократії. Закон про місцеві вибори було ухвалено в редакції, що дозволила Партії регіонів та її сателітам контролювати весь процес виборів – від висунення кандидатів до голосування й визначення результатів. Зокрема, отримати більшість у територіальних виборчих комісіях, сформувати на свій смак дільничні комісії, а далі, як кажуть, справа техніки.

Тому заяви деяких спостерігачів про те, що під час голосування не було значних порушень, цілком логічні: у грубих, очевидних, масштабних зловживаннях (як у 2004 році) потреби здебільшого вже не було. Як казав герой відомого радянського фільму, «все вкрадено до нас».

«РОСІЙСЬКОМОВНІ» СПОСТЕРІГАЧІ

Цього року міжнародних спостерігачів було залучено в рази менше, ніж на попередніх виборах. Так, від іноземних держав прибули 134 спостерігачі, від міжнародних організацій – 356, тоді як у «помаранчевому» 2006-му було понад 3 тис. міжнародних спостерігачів. Нині ж – лише близько півтисячі на всю Україну. Причому цього разу більшість з них представляли країни СНД та проросійські організації, для яких усе, що роблять офіційні друзі Російської Федерації, заздалегідь зразкове й безгрішне. Тож скарги опозиції на «спостерігачів, які говорять російською» можна цілком сприймати і в прямому, і в переносному сенсі.

ВЛАДА МЕНШОСТІ

Однак ані «правильний» закон, ані лояльні спостерігачі, ані невраховані бюлетені чи плутанина зі списками виборців не допомогли владі подолати виставлену нею планку – зібрати понад 2/3 голосів у всіх областях. Якщо брати «спискову» частину рад, регіонали підтвердили свій статус «влади меншості». Загалом по країні її підтримує та третина виборців, що вже кілька років становить кістяк електорату ПР. »

Передбачувані несподіванки

За даними екзит-полу компанії Research&Branding Group, на виборах до Вінницької міської ради найбільшу кількість голосів здобула партія «Совість України», за яку проголосувало 30% виборців. «Батьківщину» підтримали 19,8% виборців, ПР – 9,1%. Успіх майже нікому не відомої до сьогодні партії пов'язують із тим, що від її імені кандидатом у міські голови висунувся популярний у місті чинний мер **Володимир Гройсман**.

Мером одного з найбільших міст Донбасу – Горлівки – став представник «Сильної України» **Євген Клеп**. Він переміг нинішнього мера Івана Сахарчука, якого лобіював особисто глава Донецької облдержадміністрації Анатолій Близнюк.

За даними GFK, на виборах до Закарпатської облради більшість виборців підтримала партію «Єдиний Центр» – 27,4%, в той час як за Партію регіонів проголосували 25,9% виборців, а за «Батьківщину» – 10,6%.

НА ФОТО: ВІКТОР БАЛОГА

У рідному селі Віктора Ющенка Хорунжівці троюрідна сестра екс-президента Ніна Левченко програла крісло голови сільради кандидату від ПР Миколі Клименку. За регіонала проголосували 283 хоружівці, тоді як за Левченко – 179.

У місті Запоріжжя, більшість мешканців якого традиційно підтримує Партію регіонів, на виборах мера може перемогти представник опозиційної «Батьківщини» **Олександр Сін**. За попередніми даними, після обробки 99% бюлетенів Сін лідирує у мерських перегонах з 38% голосів, його конкурент регіонал Володимир Кальцев набирає 30,87%.

ФОТО: РНІ, УНІАН, АНДРІЙ ЛОМАКІН

Можна констатувати навіть певні втрати. За оцінками експертів, на бік комуністів перейшла частина радикально налаштованих виборців, які раніше голосували за Партію регіонів, переважно у східних областях (частково успіх КПУ також пов'язаний із поверненням у політику радянських традицій – це «досягнення» прихильники комуністів чомусь приписують виключно Симоненку і Ко). Про розчарування виборців у партії влади свідчать також низька явка (у межах 43%) у кількох східних областях та перемога кандидатів на посаду мера не від ПР у кількох містах Сходу та Півночі країни.

Відомо, що в Адміністрації Президента відбулася нарада за участю голів місцевих державних адміністрацій за підсумками виборів. Багато її учасників дістали прочухана за недотримання показників, які були до них досягнуті. Кадрових рішень не ухвалювали, але вони будуть: полетять голови губернаторів, які не виконали норми.

7%

виборців за попередніми даними на місцевих виборах голосували проти всіх

Утім, є певні здобутки. Партія регіонів тепер скрізь. За порадою політтехнологів, речники ПР особливу увагу приділили збільшенню свого представництва у Західній та Центральній Україні. Відтак вона фінішувала першою в переважній частині областей. До того ж поки що залишаються за кадром результати виборів у мажоритарних округах. А там представники влади з її фінансовим та адміністративним ресурсом традиційно мають перевагу.

Тож, звісно, не 60–70%, але контроль над більшістю громад регіонали встановлять. Зновутаки непропорційно до отриманих голосів, зате в силу системної законодавчої, ресурсної та політичної підготовки, якій опозиція не змогла нічого протиставити.

НОВІ ІПОСТАСІ ОПОЗИЦІЇ

Політична сила Юлії Тимошенко «Батьківщина» втратила позиції на територіях, де вона раніше мала найбільшу підтримку поміж виборців. Власне, поразка опозиції, яка ще рік тому була владою, – закономірність. Тимошенко і далі намагається знайти себе, але все більше за завченими схемами. А вони вже не переконують. Крім того, виявилося, що чутки про «залізну машину» БЮТ є перебільшеними. Варто було лідерові програти – і структури посипалися, а «саламандри», як порівняно нещодавно охрестила своїх соратників Тимошенко, пішли записуватись у тушки.

Схожі завдання – віднайти себе та відродити довіру виборців – вирішують й інші політичні сили, які зараховують себе до опозиції. Принаймні їхня база для дій у громадах зменшилася. Такий результат або підштовхне ці партії до об'єднання й активних дій, або буде останньою зупинкою перед політичною утилізацією.

Тим більше що святе місце порожнім не буває. Успіх «Свободи» на місцевих виборах – це похідна одразу кількох чинників. З одного боку, це, звісно, розчарування в можливостях «традиційної» опозиції, бажання різкої та рішучої відповіді на антиукраїнські дії влади («Табачник – най-

ТОЧКА ЗОРУ

Закон для фальсифікацій

Автор: Андрій Магера, заступник голови Центральної виборчої комісії

Я вважаю, що місцеві вибори 31 жовтня навряд чи можна назвати еталоном для проведення виборів в Україні. І з кожним наступним виборчим процесом, починаючи з 2010-го, виборче законодавство в Україні, на жаль, регресувало. Цьому сприяли, зокрема, законодавчі акти, які Верховна Рада ухвалювала з погляду політичної доцільності, а не виборчих процедур, які потрібно було розписувати в законі так, щоб запобігти правопорушенням. ТВК взагалі не мають критеріїв призначення членів до складу дільничних виборчих комісій. У законі був і залишається єдиний критерій – наявність досвіду роботи. Він такий суб'єктивний, що з'ясувати, що таке наявність досвіду роботи і в якому випадку досвід роботи одного члена комісії має перевагу над досвідом роботи іншого, вкрай складно. Отже, ТВК сама ухвалює рішення, кого вона хоче бачити в складі дільничних виборчкомів, а хто є небажаним. Тому не потрібно дивуватися, коли до складу дільничних комісій у багатьох регіонах включили представників одних і тих самих політичних партій за дивним збігом обставин від парламентської більшості, тоді як представники від опозиційних сил туди не потрапили. Закон про місцеві вибори продовжує «кращі» традиції закону про вибори президента, який був застосований на виборах-2010. Зокрема, з протоколів із результатами волевиявлення законодавці вилучили дуже багато граф. Наприклад, на парламентських виборах у протоколі зазначається не лише загальна кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці. Ця цифра складається з двох інших: кількості виборців, які голосували в самому приміщенні для голосування і на дому, що має дорівнювати загальній кількості виборців, які скористалися своїм правом голосу. На минулих президентських виборах і на місцевих-2010 записується лише одна цифра – загальна кількість виборців. І зі змісту протоколу не зрозуміло, скільки виборців проголосувало вдома. У протоколах дільничних комісій зараз немає граф про те, яка кількість бюлетенів опинилась у кожній виборчій скриньці, як це було на парламентських виборах 2006 і 2007 років. А це додатково убезпечувало від зловживань.

Ще один цікавий нюанс: у протоколі немає інформації про те, яка кількість бюлетенів не підлягає врахуванню. Бюлетені за кандидатів, проти кандидатів і так звані недійсні в сумі становлять бюлетені, які підлягають врахуванню, і саме від цієї загальної суми обчислюється тривідсотковий бар'єр для партій, що проходять до складу місцевих рад. Недійсний бюлетень підлягає врахуванню, оскільки в ньому неможливо встановити достовірно зміст волевиявлення виборців. Бюлетені, які не підлягають врахуванню – це бюлетені невстановленого зразка або бюлетені з переносної скриньки, де відсутній контрольний лист. З протоколу дільничної комісії не зрозуміло, яка кількість бюлетенів не підлягає врахуванню, і це створює можливості для фальсифікацій під час голосування на дому.

кращий агітатор за Тягнибока»). З іншого – Тягнибок є надто зручним для влади опозиціонером. Він нібито зійшов з агіток ПР як збірний образ «націоналіста» й «бандерівця», яким регіонали лякають недосвідчених у політичних хитрощах виборців. І, схоже, Партія регіонів уже почала розкручувати тему про «радикальну опозицію» у своїх стратегіях, що й прогнозував ***Тиждень*** **(див. №43/2010)**. По завершенні виборів одразу кілька речників ПР (Єфремов, Добкін, Рудьковський та ін.) озвучили схожі тези про «тривожний сигнал» (зокрема, для Європи) та «провокування конфліктів» у зв'язку з перемогою націоналістів на Заході України. При цьому сам об'єкт таких епітетів загалом комфортно та розлого почувається в ефірі телеканалів включно з «Інтером».

Це другий після дострокових виборів у Тернополі великий успіх «Свободи». Однак далі ця політична сила постає перед випробуванням: або вона буде здатна працювати в місцевих радах, або відіграватиме роль «агресивної опозиції» в сценаріях Партії регіонів...

Ще один показовий результат цих виборів – суттєве зниження рейтингу віце-прем'єр-міністра з економічних питань Сергія Тігіпка в образі «Сильної України». Команда Тігіпка планувала повторити успіх, якого її лідер досяг на президентських

АНІ НЕВРАХОВАНІ БЮЛЕТЕНІ ЧИ ПЛУТАНИНА ЗІ СПИСКАМИ ВИБОРЦІВ НЕ ДОПОМОГЛИ ВЛАДІ ПОДОЛАТИ ВИСТАВЛЕНУ НЕЮ ПЛАНКУ

виборах, і набрати щонайменше 14% голосів на місцевих. Та, за попередніми даними, загалом по Україні «сильні» здобули трохи більше ніж 4%. Ці вибори засвідчили, що українці цілком свідомі й можуть чітко розрізнити, де «третя сила», а де влада, чи то пак придворна опозиція.

На тлі слабкого Тігіпка трохи його електорату міг повернути собі Яценюк, який, за повідомленнями ЗМІ, нарешті позбувся російських політтехнологів, що занапастили його кампанію в 2009-му.

ЩО ДАЛІ?

Загалом результати виборів виявилися прогнозованими: влада конвертує залишки авторитету, а також знахідки в законодавстві й адміністративних технологіях у посади. Після підрахунку голосів у мажоритарних округах у великій кількості громад буде оголошено про формування більшостей, лояльних до центральної влади. А далі відкривається інтрига: коли влада вважатиме за потрібне провести парламентські вибори: вже навесні 2011-го, як того вимагає Основний Закон у редакції 1996 року, чи в 2012-му – за правилами, що діяли до вересневого жовтневого конституційного перевороту. Від цього залежатиме, зокрема, як довго й наскільки міцно триматимуться провладні об'єднання і як швидко природа українських політиків візьме своє, підточуючи «єдність рядів» на чолі з ПР зсередини. І чи зможе, зрештою, цим скористатися опозиція.

НАЙЖАХЛИВІШІ КАТАСТРОФИ СВІТУ
ТВІ телеканал
BBC Worldwide
щоп'ятниці
21:00
ШУКАЙТЕ ТЕЛЕКАНАЛ ТВІ У ЕФІРІ, В КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ НА СУПУТНИКУ АМОС
Ліцензія Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення НР №0494-м від 14.12.04 р. ТОВ «ТРК «ТРС»

Крок назад

Автор:
Ольга Айвазовська, голова правління громадської мережі «ОПОРА»

Україна пережила нелегкі вибори. Кампанію було проведено за законом, який зі старту дає переваги партіям парламентської більшості під час формування територіальних виборчих комісій (ТВК). Тому говорити про рівність усіх суб'єктів як мінімум є ознакою поганого правового тону. Згодом ТВК, сформовані переважно з представників партії влади та її сателітів, відмовляли в реєстрації кандидатам і відкрито ухвалювали постанови про неврахування рішень судів, що виносилися на користь кандидатів. І в результаті – жодної відповідальності. Крім того, наші спостерігачі зафіксували непоодинокі випадки переписування протоколів у приміщеннях ТВК за мовчазної згоди їхніх членів. Нагадаю, що виправлення протоколів не на засіданні дільничної виборчої комісії та винесення печатки за межі приміщення ДВК є правопорушенням відповідно до статті 158 Кримінального кодексу України й карається позбавленням волі строком від трьох до шести років. Чи вплинуло це на результати виборів у деяких громадах? Риторичне запитання. Чи відреагували на це правоохоронні органи? Напевно, відеофакт не є аргументом. Ці самі ТВК сформували дільничні комісії, які проводять підрахунок голосів. Тому й отримали своїх представників у ДВК не всі кандидати, які претендували на високий рівень підтримки виборців. Натомість маловідомі пересічному виборцю партії, які не проводили активної агітаційної кампанії, заручилися підтримкою численної армії членів комісій. Містика.

Закон не зобов'язує представників ТВК бути присутніми під час друку бюлетенів. Що вони успішно й робили. Скандали навколо додаткових накладів бюлетенів, помилки в прізвищах чи назвах партій, друк даних деяких кандидатів шрифтом, ушестеро меншим за стандартний, викликають щонайменше подив. Нинішня ситуація свідчить про те, що документ суворої звітності – бюлетень – було виготовлено без належного контролю.

Сам процес голосування нічим не відрізнявся він волевиявлення на інших українських виборах: поодинокі спроби винести бюлетені, систематичне порушення таємниці голосування, загадкові машини під дільницями, до яких підходили виборці, громадяни без постійного місця проживання, котрих сотнями прописали в одній квартирі. Брак бюлетенів для окремих рівнів виборів та їхня необґрунтовано велика кількість теж, на думку влади та деяких спостерігачів, є поодинокими організаційними проблемами, що загалом не впливають на результат. Технічними помилками визнано штамп «вибув» у бюлетенях навпроти прізвищ кандидатів, яких не було знято з реєстрації, або ж голосування на одномандатних виборчих округах за кандидатів до рад різних рівнів, що зареєстровані в інших округах. Це все одно, щоб за кандидатів до Львівської обласної ради голосували на Закарпатті.

Найважчим випробуванням для всіх став підрахунок голосів. Адже велика кількість бюлетенів і довгий список партій у них призвели до того, що на деяких дільницях цей процес не закінчився до ранку 2 листопада. Знервовані, виснажені члени комісій приходили в ТВК, а там – перерва, бо працівники пішли відпочивати. Звісно, всі ми люди, але ж закон вимагає, щоб засідання комісій проводилося без перерв.

ЯКЩО ПОРІВНЯТИ ЦІ ВИБОРИ З ОСТАННІМИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИМИ, ТО КРАЇНА ОДНОЗНАЧНО ЗРОБИЛА КРОК НАЗАД

Не всі стали свідками системних порушень, тому частина спостерігачів із деяких делегацій, які зазвичай обмежувалися відвідуванням кількох дільниць, вже опівдні в неділю поспішили визнати ці вибори як добре організовані, чесні та демократичні. Натомість спостерігачі «ОПОРИ» стояли на кожній тридцятій виборчій дільниці. Тож ми стали свідками якихось інших виборів із паралельної реальності.

Змістовно ця виборча кампанія не вирізнялася конструктивними пропозиціями. Адже за три тижні, відведені на агітацію, важко повідомити виборцю, що робитиме кандидат у разі перемоги. Та й закон не вимагає подавати програми під час реєстрації. А навіщо? Відповідно до жовтневого соціологічного опитування, яке проводив фонд «Демократичні ініціативи», лише 1,9% громадян вірять у виконання політиками всіх своїх обіцянок. Тож чи має нас дивувати аномально низька для українських виборів явка, що подекуди становила лише 30%, або те, що кількість виборців, які проголосували проти всіх, у деяких громадах сягнула 10%? Такі однозначні результати є поживою для серйозних роздумів і політиків, і громадянського суспільства. Якщо порівняти ці вибори з останніми президентськими, то країна однозначно зробила крок назад.

До дня української писемності та мови

XIII КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

60 років Європейській конвенції про права людини

Девіз ярмарку: Право мислити, право читати

МЕДВІН:

КНИЖКОВИЙ СВІТ

Куратори культурної програми ярмарку - Брати Капранови

В ПРОГРАМІ:
"Книжка і кухня",
"Книжка і образотворче мистецтво",
"Книжка і кіно",
"Книжка і театр",
"Книжка і музика",
"Книжка і Інтернет",
"Книжка і політика"

ДНІ ФАНТАСТИКИ

13 листопада
- ДЕНЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ

2010
11 - 14
ЛИСТОПАДА
КИЇВ

ЕКСПОЦЕНТР "СПОРТИВНИЙ"
вул. Фізкультури, 1
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

УПОРЯДНИК:
ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ
"МЕДВІН"
Тел./факс: +380 44 501-03-42.
E-mail: mail@medvin.kiev.ua
www.medvin.kiev.ua

Генеральний спонсор:
ІВЧЕНКО ПРОГРЕС

ІНФОРМАЦІЙНІ СПОНСОРИ:
День, Друг читача, Критика • Krytyka, Буквоїд, Арт Вертеп, 2000, Газета по-киевски, Наше радіо, СТІНА, Тиждень, Главред, Радуга, Nostalgie 99FM, Gala radio, Интерфакс-Украина, <МЕТА>

ВИСТАВКИ МЕДВІН

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

УВАГА! РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 2011 рік

на 2011 рік	на 2010 рік
1 місяць – 30 грн; 6 місяців – 180 грн; 12 місяців – 360 грн	1 місяць – 20 грн

Оформити передплату на 2011 рік Ви можете:
1. У редакції*
2. У будь-якому відділенні зв'язку "Укрпошта". Передплатний індекс – 99319.
3. У передплатних агенціях (Див. на сайті: www.ut.net.ua в Розділі «Передплата»)
4. В он-лайн режимі на сайті www.portmone.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Семяновська Каріна
K.sem@ut.net.ua

повідомлення	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку		
	Печерське відділення ПАТ «УКРСОЦБАНК»		322012
			МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
касир	період:		
			сума, грн
	платник (підпис)		

квитанція	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку		
	Печерське відділення ПАТ «УКРСОЦБАНК»		322012
			МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
касир	період:		
			сума, грн
	платник (підпис)		

Справа – труба

Росія за крок від контролю над українською газотранспортною системою

Автор: **Іван Нелюбченко**

Візит російського прем'єра Владіміра Путіна в Україну пройшов на диво без сенсацій, хоча багато хто очікував чергової здачі національних інтересів з боку Києва в обмін на знижки на газ. Було підписано кілька давноочікуваних угод і меморандумів, зокрема в галузях авіа- й суднобудування, а також у атомній енергетиці. При цьому може скластися враження, принаймні на перший погляд, що ці документи вигідні не лише Росії, а й Україні. Водночас цілком імовірно, все це не більше ніж PR-хід північного сусіда. Адже не варто забувати, що зараз основна мета Росії – отримати повний контроль над українською газотранспортною системою (ГТС). Адже майже одразу після президентських виборів Владімір Путін зажадав повного об'єднання Газпрому з українським Нафтогазом. Натомість Микола Азаров постійно заперечував можливість існування такого СП, проте за два дні до приїзду свого російського колеги зробив сенсаційну заяву: об'єднання таки можливе. «Головне, щоб створення спільного підприємства було взаємовигідним, а участь у ньому сторін – рівноправною», – виправдовувався прем'єр.

Громадськість намагаються переконати, що для України в цьому СП немало вигод. Російська сторона готова запропонувати українцям доступ до Астраханського та Ямальського газових родовищ, перспективних для видобутку газу. Астраханське родовище вважають найбільшим у Європі, його запаси росіяни оцінюють у 2,5 трлн м^3 газу. Теоретично це може здешевити газ для вітчизняної промисловості. Проте насправді всі обіцянки північного сусіда – лише плани та проекти, тоді як українську ГТС вони намагаються отримати вже зараз. Практично всі підписані під час візиту Владіміра Путіна угоди є лише меморандумами про наміри. Фактично вони майже ні до чого не зобов'язують Російську Федерацію. Які реальні запаси Астраханського та Ямальського родовищ, що їх пропонують взамін ГТС, також ніхто не знає, адже нині українські спеціалісти не мають доступу до цих об'єктів. Тому ніхто не може визначити, скільки (в разі злиття Нафтогазу й Газпрому) доведеться інвестувати в їхню додаткову розробку й інфраструктуру. При цьому навіть відмовлятися від цих меморандумів Росії не потрібно, можна просто до нескінченності затягувати їхню реалізацію.

Задекларовані Росією та Україною спільні проекти можуть стати, так би мовити, довгобудами, які Москва не поспішатиме реалізовувати. Натомість, схоже, все йде до того, що Росія отримає те, чого дуже хоче від України, – газотранспортну систему.

Україна поділилась ЕНЕРГЕТИЧНОЮ незалежністю

Автор: Іван Нелюбченко

Одна з декларацій прем'єр-міністра Росії Владіміра Путіна та його українського колеги Миколи Азарова – домовленості стосовно сланцевого газу. Згідно з прийнятим меморандумом український Кабмін та російська компанія ТНК-ВР проводитимуть роботи з розвідки та видобування газу щільних пісковиків у Донецькому регіоні. Власне, газ у щільних пісковиках – це і є сланцевий газ, який зараз спеціалісти з усього світу вважають одним із найперспективніших енергоносіїв.

Керівництво ТНК-ВР вже повідомило, що на першому етапі має намір інвестувати в проект до $50 млн. На ці кошти планують обладнати шість пробних свердловин для видобутку блакитного палива. За словами виконавчого директора ТНК-ВР Германа Хана, якщо перший тестовий етап буде успішним, компанія готова протягом наступних 25 років вкласти $1,5–2 млрд.

Ще у квітні цього року керівництво російського Газпрому заявляло, що видобуток газу зі сланцю – технологічно безперспективний проект. Проте зараз Путін особисто домігся меморандуму про участь Росії в цьому проекті. Ця зацікавленість росіян не є випадковою, адже успішний промисловий видобуток сланцевого газу надасть Україні енергетичну незалежність від Росії або хоча б диверсифікацію газових поставок.

Сланцевий газ нічим не відрізняється від звичайного. Важливо лише те, в який спосіб його видобувають. Традиційно газ викачують з великих порожнин, де він знаходиться під тиском. Сланцевий газ є в маленьких порожнинах сланцю: в них закачують воду та пісок, відповідно газ витискається на поверхню.

За останній рік у світі розгорнулася справжня «сланцева лихоманка». Вперше сланцевий газ розпочали видобувати в минулому столітті, однак у 2000-х роках в США технологія отримала друге життя. 1996 року в Штатах було видобуто лише 8,5 млрд м^3 сланцевого газу, а вже 2008 року – майже в 7 разів більше – 57 млрд м^3. Це близько 10% обсягу загального видобутку газу в країні. При цьому з'ясувалося, що видобуток може бути економічно привабливим: собівартість становить $106–247 за тис. м^3, а це дешевше за імпортний газ. Показовим є те, що минулого року США посіли перше місце у світі за обсягами видобутого та проданого газу. За різними оцінками, в країні було видобуто 624–745 млрд м^3 газу, тоді як у Росії – 582 млрд м^3.

Ці дані не на жарт потішили уряди країн Європейського Союзу, яким давно набридла російська газова монополія. Адже вони побачили перспективу, як знизити свою залежність від російського газу та отримати дешевше паливо. Зокрема, розпочали підготовку до видобутку сланцевого газу Угорщина, Німеччина, Іспанія, Велика Британія, Швеція. Наприклад, шведський уряд разом із компанією Shell PLC почали 2009 року буріння свердловин для видобутку сланцевого газу. За прогнозами науковців, країні може вистачити цього палива на 10 років.

Проте найбільший потенціал має Польща. Згідно з оптимістичними прогнозами за рахунок великих сланцевих родовищ країна може збільшити загальні запаси газу для Європи на 47%. Польські запаси сланцевого газу оцінюють у 1,36 трлн м^3. Частина цього великого родовища знаходиться на території України, зокрема в Карпатах. Загалом в Україні геологічні запаси сланцю становлять 520 млрд т. Лише в західних регіонах, за попередніми оцінками, є 14 родовищ сланцевого газу: п'ять – у Львівській області, шість – в Івано-Франківській, два – у Закарпатській, одне – у Чернівецькій. Якщо Польщі вдасться цей масштабний експеримент, то, ймовірно, видобуватиме сланцевий газ й Україна. На думку експертів, наша країна за рахунок сланцевого газу може на 80% забезпечити себе власним блакитним паливом.

Вочевидь, побоюючись хоча б часткової реалізації цих сценаріїв, Росія сама вирішила взяти участь у «безперспективному» проекті. Безперечно, уряд Миколи Азарова припускається серйозних помилок, допускаючи північного сусіда до цього стратегічного ринку.

ФОТО: REUTERS

АВІАБУДУВАННЯ: озброєний нейтралітет

ФОТО: УНІАН

Автор:
Володимир Копчак,
Defense Express

Про те, що під час візиту Владіміра Путіна в Київ має бути підписане «щось» у сегменті авіабудування, було відомо заздалегідь. Цього чекали, на цьому неодноразово наголошували обидві сторони на різних рівнях. І справді, між країнами на всіх фронтах галопуючими темпами відбувається зближення, а тут досі нічого не об'єднали. Аж якось дивно.

Сенсації ж не могло статися в принципі. Створення спільного підприємства (керуючої компанії – називайте, як хочте) між українським держпідприємством «Антонов» і російським ВАТ «Об'єднана авіабудівна корпорація» (ОАК) було анонсоване ще в квітні. Тоді ж наголошувалося, що новостворена структура координуватиме виробництво та просуватиме на ринки літаки сімейства «Антонов» – Ан-148, Ан-140, Ан-70 і Ан-124 тощо. Жовтнева угода щодо створення СП мало що змінює у диспозиціях сторін. Поки що можна вести мову лише про ставку на політичну PR-форму, а не на конкретний бізнесовий зміст. А про ймовірні здобутки чи втрати України розмірковувати можна радше в контекстах: «Що не зроблено» і «Чого не підписано». Як поспішив заспокоїти міністр промислової політики України Дмитро Колєсніков, жодні матеріальні активи сьогодні в СП не передаються. Чи матиме місце конкретне наповнення СП і яким воно стане, з часом побачимо.

Зрозуміло, що така дієва структура «Антонову» необхідна передусім для просування проектів регіональних пасажирських літаків Ан-148/158, а особливо для просування на російський ринок літаків київського або харківського складання. Якщо, наприклад, новостворене СП зможе вирішити проблему ПДВ на українські машини для російських замовників, перспективи для «Антонова» відкриються досить райдужні. Саме в усуненні бюрократичних, подеколи штучних, перешкод для виходу на російський ринок зацікавлені «антонівці». Однак все це поки що в теорії. І не зовсім зрозуміло, навіщо це росіянам, наскільки охоче вони на це підуть, і, головне, що за це попросять.

Основною небезпекою для України є загроза поступового переродження СП в керуючу активами, а не проектами, компанію, як зараз це подається. Слід розуміти, що з часом від об'єднання можна отримати європейський результат, такий, як свого часу дало поступове виконання взаємовигідних спільних стратегічних проектів, що стало запорукою зародження нового світового лідера авіабудування – загальноєвропейського концерну EADS, що зміг кинути виклик американським монстрам в особі Boeing і Lockheed Martin... А може утворитися й бульбашка на кшталт проекту союзної держави Росії та Білорусі в масштабі однієї галузі. Це якщо почати з'ясовувати, хто серед рівних рівніший, коли справа дійде до живих грошей.

КОЗИРНА КАРТА. «Антонов» покладає великі надії на регіональний пасажирський літак Ан-148. Але чи допоможе спільне підприємство його просуванню на світові ринки?

З іншими задекларованими спільними проектами ситуація залишається патовою. Про багатостраждальний військовий транспортник Ан-70 вже якось і згадувати не випадає. Стосовно реанімації серійного виробництва Ан-124 питання також зависло між небом і землею. До речі, угоду щодо Ан-124 «Руслан» також планували підписати в Києві, однак цього не відбулося. Натомість з'являються повідомлення про нові проблеми між «Антоновим» і російським «Авіастар-СП», яке входить до складу ОАК, стосовно дозволів на ремонт «Русланів», інтелектуальна власність на які належить якраз українському підприємству.

Отже, жовтнева угода більше нагадує договір про озброєний нейтралітет, а взаємна любов між авіапромами – стосунки подружжя в голлівудському фільмі «Містер і місіс Сміт». Головний висновок полягає в тому, що в Кремлі чітко усвідомили, що наскоком взяти український авіапром не вдасться. Акціонувати і корпоратизувати «Антонов» в Києві не поспішають, балачки про залучення стратегічного інвестора так балачками і залишаються. Мабуть, тому що ім'я цього стратега всім добре відоме. Вважати ж, що ОАК поступиться своїм принципом «контрольний пакет «Антонова» або нічого», щонайменше наївно.

СУДНОБУДУВАННЯ: щоб було

Автор:
Володимир Копчак,
Defense Express

Якщо в авіабудуванні після жовтневих угод можна хоч від чогось відштовхуватися (створено юридичну одиницю у вигляді СП нехай і з не зовсім зрозумілими повноваженнями), то в суднобудуванні економіки немає взагалі. Підписаний 27 жовтня меморандум не накладає на сторони якихось зобов'язань. Згідно з цим документом Україна і Росія лише домовилися розробити спільні плани подальшого співробітництва й кооперації. Наприклад, про будівництво нових проектів кораблів, суден на повітряній подушці або екранопланів у меморандумі не йдеться.

Ідея інтегрувати суднобудівні потужності двох країн, що навіть через 20 років «одиночного плавання» зберегли деякі коопераційні зв'язки, з погляду економіки виглядає досить раціонально. Верфі України могли б розраховувати на замовлення на будівництво суден російської розробки. Росія в принципі зацікавлена у вільних виробничих потужностях України – її власні підприємства, перебуваючи в стагнації різного ступеня глибини, не можуть задовольнити запитів Кремля. Наприклад, оприлюднені плани поповнення Чорноморського флоту в Криму 15–18 кораблями до 2020 року без залучення іноземних кораблебудівних підприємств є нездійсненними. І це, не враховуючи експортних замовлень, яким Кремль традиційно надає пріоритет.

На сьогодні, однак, складається враження, що в самій Росії поки не визначилися, що їм потрібно від української суднобудівної галузі, а натяки щодо об'єднання/поглинання лунають більш обережно, ніж у випадку з авіапромом. Тут, певна річ, вельми цікавим є миколаївське держпідприємство «Зоря-Машпроект» – виробник газотурбінних установок для кораблів російського виробництва, що йдуть на експорт. Або феодосійський завод «Море» (до речі, доведений до банкрутства), що будує кораблі на повітряній подушці, які також мають неабиякий попит на світовому ринку. Проте є ще Чорноморський суднобудівний завод (ЧСЗ), що вже входить до російського «Смарт-Холдингу» Вадіма Новінского. Як бути з ним?

У будь-якому випадку об'єднувальні кроки в галузі суднобудування для України матимуть практичний сенс лише в разі завантаження українських верфей (незалежно від форми власності) конкретними замовленнями. Саме контракти мають бути головним козирем для апологетів об'єднання суднобудівних галузей. А з цим наразі важкувато.

На практиці поки що маємо призупинення на ЧСЗ реалізації українського проекту «корвет» на тлі ідеї росіян побудувати щось аналогічне на власних потужностях; Росія дедалі більше схиляється до закупівлі французького вертольотоносця Mistral, принаймні угоду з французькою корпорацією DCNS про створення спільного суднобудівного консорціуму (!) підписано зовсім нещодавно – 1 листопада. Натомість щодо українсько-російських проектів повна тиша, жодних натяків на практичні результати. Говорити про те, що зміна загального політичного фону в українсько-російських відносинах веде до прориву в кораблебудуванні, наразі немає жодних підстав.

ПОРТ БЕЗ ПРИЗНАЧЕННЯ. Торговельний флот країни деградує, проте практично всі українські суднобудівні заводи відчувають брак замовлень

ФОТО: УКРІНФОРМ

ФОТО: РНІ

АТОМНЕ дежа вю

Автор:
Костянтин Зварич

Дарма вважають, що не можна двічі увійти в ту саму річку. Або що розумний не ступить на граблі двічі. Українці можуть, і навіть тричі. Підписана 27 жовтня під час візиту до Києва Владіміра Путіна Угода щодо утворення підприємства з виробництва ядерного палива свідчить саме про це. Ми втретє намагаємося зробити спільне виробництво із росіянами. Дві перші спроби, звісно, виявилися безрезультатними. Лише нагадаємо, що наприкінці 1990-х вже реєструвалося СП «ТВЕЛ-Енергія», де партнером України та Росії з виробництва палива для атомних станцій фігурувала... Андорра. Тоді не вийшло, мабуть, андоррці завадили. Вже на початку цього тисячоліття було засновано спільне українсько-казахсько-російське підприємство «УкрТВС». На виході – також повний нуль. Погляньмо на третю спробу.

Засновниками нового СП будуть вітчизняний державний концерн «Ядерне паливо» та російське ВАТ «ТВЕЛ». Саме очільники цих структур (відповідно Тетяна Амосова та Юрій Олєнін) і підписали угоду в Києві. Україні належатиме 50% + 1 акція підприємства. Грошовий аспект та майнові питання вже викликають зацікавлення. Вартість заводу замість анонсованої раніше суми в 1,679 млрд грн (внесок партнера – 60%) становитиме значно більше. За оцінкою віце-президента ВАТ «ТВЕЛ» Василія Константінова, спорудження підприємства обійдеться у понад $300 млн. Ймовірно, це можна пояснити стрибками курсу гривні, але складніше зрозуміти, чому Україна ще й досі не визначилися, що вона вносить в СП, на базі яких потужностей створюватиметься завод з виробництва палива для АЕС.

За лаштунками вже йдеться про три можливі варіанти його розміщення. Крім Дніпродзержинська фігурують Жовті Води та Енергодар. Невже Київ не міг визначитися з базою для спорудження заводу, коли готували та проводили відповідний тендер? Чи тепер вирішуватимемо так, як рекомендуватиме російська сторона?

Невизначеність із місцем розташування викликає стурбованість, бо усі повідомлення про запуск виробництва у 2013 році пов'язуються із прискореними вибором українською стороною майданчика, розробкою технічно-економічного обґрунтування (ТЕО) проекту. А із цим справа може затягнутися. Зокрема, вже майже півроку минуло із часу домовленості щодо добудови блоків на Хмельницькій АЕС, а ТЕО все ще пишеться київським інститутом «Енергопроект». Тож щодо дотримання термінів здачі заводу в експлуатацію виникають сумніви. Чомусь постійно фігурує, що в підписаній угоді наголошується на важливості своєчасного отримання українською стороною ліцензій та дозволів компетентних органів на будівництво, кваліфікацію та експлуатацію підприємства. Текст документа ще не потрапив на очі громадськості, а отже, не зрозуміло, що це за перестороги щодо вчасного запуску заводу з виробництва паливних збірок. Доводиться користуватися загальновідомою інформацією. У підписаній угоді ВАТ «ТВЕЛ» підтверджує свій намір передати технології усіх переділів виготовлення ядерного палива не пізніше 2020 року; забезпечувати технологічне супроводження діяльності заводу із урахуванням впровадження новітніх технологій; навчити персонал; кваліфікувати завод. Також російська корпорація підтверджує готовність постачати на завод усі необхідні компоненти та комплектуючі ядерного палива, а також забезпечити послугами зі збагачення урану. Що важливо, в угоді зазначена в перспективі можливість поставок продукції заводу на ринки третіх країн.

ВТРАЧЕНА НАГОДА. Побудувавши спільно з ВАТ «ТВЕЛ» завод із виробництва ядерного палива, Україна остаточно прив'яже себе до російських технологій

Останнє, може, й має ключовий характер. Причому не для нас, як може здатися, а для Росії. Бо угода вигідна саме їй. По-перше, вони закріпили за собою наш ядерний ринок. По-друге, будують на європейських теренах, ближче до своїх основних споживачів, паливний завод, який зможе забезпечувати й українські, і європейські АЕС паливом. Потретє, із терміном запуску вони можуть варіювати, зважаючи на нюанси угоди, і ввести його в експлуатацію, коли цього потребуватиме ринок. Отже, з третьої спроби Україна врешті-решт, здається, створить виробництво паливних збірок для атомних станцій, але про омріяну диверсифікацію постачання ядерного палива можна забути.

ПРО ОМРІЯНУ ДИВЕРСИФІКАЦІЮ ПОСТАЧАННЯ ЯДЕРНОГО ПАЛИВА МОЖНА ЗАБУТИ

СПІЛЬНЕ ярмо

Автор:
Роман Кабачій

Одним із очікуваних сюрпризів від міністра освіти та науки Дмитра Табачника і його російського колеги стала домовленість про створення спільного посібника для вчителів історії. Очікуваним, бо в Росії давно апробована тактика державного тиску не безпосередньо через підручники (цей хід досить дорогий), а через «поради» вчителям. Себто в підручнику 1999 року видання може бути написано що завгодно про толерантне співжиття різних народів однієї російської батьківщини, натомість скерований кремлівською групою істориків на чолі з Алєксандром Філіповим і Алєксандром Даніловим учитель знатиме, що поділ Радянської Росії на якісь там союзні й автономні республіки був хибним кроком. Або що «секретом політичного успіху» Леоніда Брєжнєва була стабільність, а жертви сталінського періоду (а що таке Голодомор?!) були виправданими для ефективного управління країною.

Те, що автори цитованого посібника «Новітня історія Росії. 1945–2006» будуть залучені до ідеї Табачника – Фурсєнка, можна не сумніватися: минулого року вони ґрунтовно проаналізували подачу російської тематики («общей истории») в усіх пострадянських державах, включно із країнами Балтії з детальними поясненнями, що «менші брати» дозволили собі «не так» прописати. Виданий був цей аналіз Національною лабораторією зовнішньої політики та Фондом підготовки кадрового резерву «Державний клуб».

Чи цікавився хоч хтось у владних колах, як подавалася і подається історія України тією ж Росією чи Білоруссю? Навряд чи. Натомість росіян цікавить не лише це: українськими істориками, на їхню думку, «вводяться штучні терміни на означення Війська Запорізького: «Українська Козацька Держава», «Гетьманщина» і «Гетьманська Україна», які не виступали у реальній історичній дійсності, так само як і попередній штучний термін «Україна-Русь». Тобто «нє било, нєт і бить нє может».

Українсько-російська комісія домовилася, що першим модулем до обговорення у цьому посібнику стане «Повсякденне життя Росії та України у XX столітті». Не дивно: адже ще живе ціле покоління людей, яке переконуватиме своїх онуків шкільного віку, що «не так все було й погано», ковбаса була, а стабільність... А далі й із різними дисидентами та «відщепенцями» буде легше розібратися.

ФОТО: PHL

АероСвіт
УКРАЇНСЬКІ АВІАЛІНІЇ
www.aerosvit.com

Копенгаген від
130 USD
з 1 листопада
Аеропортові та інші збори не включено
0 800 509 800*
799** Київстар, Life :), Beeline, MTC
* дзвінки зі стаціонарних телефонів безкоштовні по території України
** для дзвінків з мобільних телефонів на території України 1 хвилина - 1 грн., плата за з'єднання згідно з тарифним планом оператора
Ліцензія АБ №446862 видана Державіаадміністрацією від 18.11.09

Нафтогазова РАПСОДІЯ

У газових переговорах влада і придворні олігархи знайшли важелі впливу на Кремль

Автор:
Дмитро Калинчук

Прибувши наприкінці жовтня до Києва з офіційним візитом, російський прем'єр Владімір Путін виглядав похмурим і вкрай роздратованим. Засідання міжурядового економічного комітету, очолюваного прем'єр-міністрами обох країн, віщувало керманичам урядів низку складних і вкрай неприємних переговорів. Причиною ускладнень стали ініціативи Кабінету Азарова у нафтогазовій галузі. У переговорах із Кремлем щодо зменшення ціни на газ українські урядовці почали застосовувати нові цікаві прийоми.

ОПЕРАЦІЯ «АВЕРС»

У часи перебування в опозиції Партія регіонів не раз критикувала президента Ющенка за наміри розвернути нафтогін «Одеса – Броди» в аверсному напрямку й наповнити його каспійською нафтою. На цьому тлі дуже дивно виглядала заява міністра палива та енергетики Юрія Бойка про задум здійснити пробне прокачування 80 тис. тонн чорного золота з Одеси на Броди. Йшлося про постачання венесуельської нафти в Білорусь, що змушена нині обмежити імпорт російської через низку непорозумінь із РФ.

Ініціатива викликала неабиякий подив у Росії. Для компанії «ТНК-ВР», що наразі використовує нафтопровід «Одеса – Броди» в реверсному режимі, наміри української сторони стали неприємним відкриттям. «Їх як власників контрактів на використання нафтогону запитати про це просто забули», – ремствувала російська IA REGNUM. Українські експерти не дивувалися – чинний уряд раніше забував ще й не про таке. Власники «Криворіжсталі» – у курсі (див. **Тиждень**, №43).

«Для постачання венесуельської нафти до Білорусі Україні треба буде розірвати контракт із російсько-британською ТНК-ВР», – зауважив генеральний директор підприємства «Сарматія» Сергій Скрипка. Проте український уряд жодними контрактами голову собі не сушив. 18 жовтня під час візиту до нашої країни президента Венесуели Уго Чавеса Віктор Янукович підтвердив намір перекачувати венесуельську нафту до Білорусі через «Одесу – Броди». Та ще й послав пречудовий меседж своїм російським колегам: «Я ніколи не чув, щоб Росія заважала вирішувати такі питання».

Заяви українського президента поставили Москву в пікантне становище. Янукович побажав зробити те, за що російські ЗМІ гнобили Ющенка всі п'ять років його президентства. І Кремль мусив проковтнути це. Україна висловила намір допомогти одному російському союзникові – Венесуелі – забезпечити нафтою іншого – Білорусь. Про те, що не можна цього робити, нічого не чув не тільки Янукович, а й решта світу.

Звісно, такі комбінації неабияк шкодять російській енергетичній галузі. Але що й кому міг закинути Кремль? Хіба що заявити, що без дозволу Росії організувати прокачування нафти Україні не вдасться. Саме це й зробив 20 жовтня російський міністр енергетики Сергєй Шматко. Та Україну ці заяви не вразили. «Для Росії початок роботи нафтогону «Одеса – Броди» в нормальному режимі не такий уже й загрозливий, бо обсяги поставок російського чорного золота до Європи останнім часом зменшувалися», – заявив нардеп від Партії регіонів Тарас Чорновіл. Із ним погоджуються експерти галузі – з початку року обсяги транзиту російської нафти українськими нафтопроводами скоротилися на 30,6%, а прибутки Укртранснафти – в 2,3 раза (до 235,46 млн грн).

27 жовтня під час засідання міжурядового економічного комітету російська сторона ледь не зірвала домовленості про транзит своєї нафти українською територією. Вона всерйоз розраховувала на зниження його вартості. Натомість гарантувати транспортування певних обсягів нафти через нашу країну не змогла. А пригрозити Україні, як Білорусі, взагалі перекрити нафтовий потік із певних причин зараз не може.

НЕПОРОЗУМІЛИСЯ. Газові угоди між Україною та Росією прем'єри країн бачать по різному

ФОТО: УНІАН

І ЗНОВУ ГАЗ

Не менш проблемним було вирішення під час українсько-російських переговорів у Києві іншого питання – ціни на газ. У день візиту російського прем'єра до України Микола Азаров ще раз наголосив: «Чинна угода про постачання газу в Україну не може нас влаштовувати». Для досягнення своєї мети наш уряд озброївся ще й формальним прикриттям. У вересні Україна приєдналася до Європейської енергетичної хартії й ухвалила закон про ринок газу. «Угода, укладена попереднім урядом, нині не відповідає чинному законодавству, – наголосив Азаров. – Це реалії, які не можна ігнорувати. Треба шукати компроміс».

Переговори тривали довго й украй непросто. Прем'єр Росії виглядав роздратованим і злим. Було скасовано урочистий обід Путіна з українськими бізнесменами і велику прес-конференцію. Проте результати справді здивували. НАК «Нафтогаз» і група компаній «ТНК-ВР» попередньо домовилися про спільний видобуток на Донбасі сланцевого газу – у проекті йдеться про 5 млрд кубів щороку.

5 млрд м³
сланцевого газу планують щороку видобувати на Донбасі

Але справжньою сенсацією стала заява Миколи Азарова про те, що Росія надала Україні знижку на газ – близько $30 на тисячу кубів, що тільки в першому кварталі наступного року дасть змогу заощадити приблизно $360 млн. Така щирість Газпрому вражає ще більше, якщо зважити, що Польщі Росія у знижці відмовила взагалі, натомість порадивши вибрати весь законтрактований обсяг газу. А там, мовляв, побачимо.

ПЛАТА ЗА НЕЗРУЧНОСТІ

Наміри уряду й президента України розвернути «Одесу – Броди» в аверсному напрямку і реалізація вкрай перспективного проекту щодо видобутку сланцевого газу справді приємно дивують. Складається враження, що Янукович поставив мету убезпечити незалежність України від російських нафти й газу, себто втілити наміри свого попередника. Можна, звісно, припустити, що поступки Росії стануть платою за створення спільних підприємств із ядерної енергетики та авіації. Проте російське ВАТ «ТВЕЛ» виграло конкурс на будівництво в Україні заводу з виробництва ядерного палива ще у вересні. Питання було узгоджено ще тоді, тож підписання угоди про відкриття ядерного СП стало не більше ніж формальністю. А новостворене авіаційне СП «ОАК-Антонов» чинний гендиректор ГАК «Антонов» Дмитро Ківа назвав «пустишкою» – його ще треба наповнити активами. А тут є безліч перешкод на рівні законодавства обох країн і не тільки. Українська сторона категорично відмовляється передавати в СП українські конструкторські бюро та технології.

Справжність намірів щодо аверсу «Одеси – Бродів» стає очевидною, якщо зважити, що вже 28 жовтня під час зустрічі з президентом Азербайджану Ільхамом Алієвим Віктор Янукович наголосив про плани заповнити «Одесу – Броди» ще й каспійською нафтою. А це вже не для Білорусі. Українські урядовці явно використовують питання прокачування нафти задля того, щоб виторгувати в Росії нові знижки на блакитне паливо. Поки що визначився певний статус-кво.

Наразі між Україною та Росією тривають суперечки і торги, рівень напруження яких не поступається нещодавнім газовим війнам. Зокрема, днями речник Газпорму Ігор Купріянов спростував інформацію... про надання Україні 30-доларової знижки на газ.

ХТО ЗА СЦЕНОЮ?

Гіпотетично в перетіканні нафти з Одеси у напрямку Бродів передусім зацікавлена промислова група «Приват» Ігоря Коломойського, що є власником Надвірнянського та Дрогобицького НПЗ. Експерти зауважили цікавий збіг. Одеський і Херсонський НПЗ нині не працюють, а Кременчуцький НПЗ збільшив ціни настільки, що від його продуктів відмовилося чимало операторів. І саме в цей час компанії Ігоря Коломойського відверто демпінгують на ринку пального, посуваючи з нього конкурентів. Надходження каспійської нафти на заводи «Привату» (що теж нині недовантажені) було б зараз більш ніж доречним.

Від розробки родовища сланцевого газу на Донбасі виграє й інший український бізнес-ваговик – Рінат Ахметов. Поява на Донбасі газового родовища в перспективі та гіпотетична знижка на газ уже зараз значно поліпшать життя його металургійним заводам.

Такі щирі преференції олігархам-металургам та олігархам-нафтофикам цілком можуть бути компенсацією за незручності, створені їм історією з Криворіжсталлю. Зниження інвестиційної привабливості України внаслідок недолугого судового наскоку на найбільшого іноземного інвестора в Україні «АрселорМіттал» могло значно здешевити акції вітчизняних бізнес-гігантів і негативно вплинути на виконання ними контрактів. Не виключено також, що за допомогою поблажок олігархам влада зберігає баланс між фінансово-промисловими групами та Дмитром Фірташем, який уже давно опанував Адміністрацію Президента.

Тактика «салямі»

У деяких регіонах цілеспрямовано змінюють ментальні коди, систему історичних знаків, уявлення про норму та аномалію, що не провіщає соборній Україні нічого доброго

Автор:
Ігор Лосєв

Ніжна дружба Партії регіонів із Кремлем аж ніяк не зупинила будівництва нафто- і газопроводів, що мають оминати територію України. Вона також не поклала край зусиллям щодо «декомпозиції» нашої держави, як «елегантно» висловлюється російський політолог і радник прем'єр-міністра РФ Алєксандр Дуґін. Після того як протистояння російській експансії на Печерських пагорбах Києва почали сприймати як поганий тон, відповідні структури сусідньої країни, що й раніше жваво діяли в Україні, надзвичайно активізувалися. Знову поїхали до Криму (на Донбас не треба, там місцеві кадри успішно пораються) бригади аналітиків, агітаторів і провокаторів. Посилилася цензура на Півдні та Сході щодо українських видань, телеканалів, радіостанцій тощо на тлі відсутності будь-яких фільтрів для відверто екстремістських ЗМІ. Поліпшився настрій керівників і членів антидержавних організацій, які задоволено заявляють, що відтепер не мають жодних проблем із СБУ. Костянтин Затулін збирає проросійський актив у Севастополі, інструктуючи, як далі домагатися нових поступок від влади України. «Бункер», де все це відбувається, розташований у центрі українського міста і називається «будинок Москви» (його спорудили ще за великого патріота української землі, знаного «хоружівського генія», як, до речі, й цілу низку пам'ятників іноземним імператорам і сатрапам).

НОВІ-СТАРІ ЗАВДАННЯ

Тепер «кремлівські бригадири» шукають в Україні найслабші ланки й починають там ще інтенсивніше працювати. Можливо, це випадковий збіг обставин, але найбурхливіша діяльність спостерігається в тих регіонах, де є консульства Російської Федерації. Зокрема, нині таким центром підвищеної активності (крім традиційного Криму) стала Одеса, де за Ющенка навіть безмежно терпляча українська влада була змушена дещо обмежити енергійні дії російських консульських працівників та їхні контакти з місцевими антиукраїнськими угрупованнями. Тепер ніхто не обмежує...

У регіонах особливої уваги «кремлівських бригад» поступово створюються своєрідні інформаційні гетто, де забезпечується потужний потік російської провладної інформації разом з інформаційним продуктом місцевих проросійських ЗМІ, з одночасним блокуванням усіх альтернативних думок. Усупереч Конституції України, що забороняє проголошувати ту чи іншу ідеологію обов'язковою, де-факто така примусова ідеологія виникає там на тлі розірвання інформаційних зв'язків між регіонами й центром. Це ідеоло́гія, що є чудернацькою сумішшю російського шовінізму імперського ґатунку, комуністичних гасел і життєвої «мудрості» сучасного «червоного капіталізму» донецького зразка й спрямована на формування особливого психологічного режиму протистояння зазіхан-

НЕ ЗДИВУЮСЬ, ЯКЩО ЗАВТРА НАМ ПОВІДОМЛЯТЬ ПРО ІСТОРИЧНЕ ІСНУВАННЯ «ОДЕСЬКОГО НАРОДУ»

ням центру на місцеву «самобутність» і заохочення сепаратизму.

Як цей феномен інформаційно-культурно-політичного гетто працює а-ля натюрель, яскраво змальовує лист мешканця Донецької області Олега Аліфанова до київської газети «День»: «Як житель Донецької області хочу дещо пояснити українському суспільству. Область практично ізольована від України. Усі українські президенти боялися сюди їздити. Діє фактична заборона на україномовні газети й журнали, тому що вони не продаються взагалі. У радіоефірі тільки одна україномовна радіостанція Ера-fm (Перший Національний радіоканал після президентських виборів було відключено!) Усі сто відсотків мас-медіа підтримують Партію регіонів. Жодна громадська організація не може тут існувати без дозволу цієї партії, тому що вона керує і держадміністрацією. В області створено таку атмосферу, що визнати свій вибір на користь представника «Помаранчевих фашистів» – це все одно що публічно заявити про те, що ти хворієш на СНІД чи вбив людину, реакція буде такою самою. Якщо додати до цього погрози, що «дуже розумні втратять роботу», можна зрозуміти, наскільки залякані люди».

Як севастополець у четвертому поколінні можу запевнити на прикладі рідного міста, що все викладене в цьому листі є правдою і щодо Севастополя. Зокрема, стосовно «дуже розумних». Ось місяць тому в Севастополі звільнили з роботи керівника ТРК ВМС України «Бриз» Мирослава Мамчака. Йому це давно обіцяли, інкримінуючи «оскаженілу пропаганду петлюрівсько-бандерівських цінностей». А тепер заслужений журналіст України в тій-таки телерадіокомпанії не може влаштуватися навіть двірником. Місцева влада разом зі своїми політичними союзниками в Києві на прикладі Мамчака продемонструвала всім, що буде з тими, хто виказуватиме лояльність Україні.

Триває дослід на Закарпатті у справі вирощування «русинського народу». На моїх очах на початку 90-х років минулого століття в Сімферополі ленінградський (за походженням) професор філософії Валерій Сагатовський виконував доручення ідеологічно обґрунтувати існування такого собі кримського народу (все населення півострова, за винятком кримських татар), що «має право на самовизначення». Цей експеримент провалився (місцеві україномани воліють позиціонувати себе як частину російського народу). Враховуючи підвищену активність консульства РФ в Одесі та місцевих проросійських організацій, не здивуюсь, якщо завтра нам повідомлять про історичне існування «одеського народу» чи «новоросійської цивілізації». Такий парад псевдоетносів є можливим за абсолютної байдужості до цих процесів

New Non-fiction from the EU*

КНИГАРНЯ

ВІДТЕПЕР В КНИГАРНІ

м. Київ
вул. Лисенка, 3
тел.: (044)235-88-54

www.book-ye.com.ua

* Нові нон-фікшн книжки з Європи

чи навіть сприяння з боку центральної влади та національних спецслужб.

Перебуваючи на посаді президента, «хоружівський геній» не зробив геть нічого, щоб унеможливити розчленування України на такі відокремлення від решти держави інформаційно-ідеологічні «бантустани». Ці штучно ізольовані квазідержавні утворення використовуються також для пришвидшеного формування чи навіть лабораторного вирощування місцевих псевдоетносів. Здається, такий експеримент на Донеччині закінчився майже успіхом, але не завдяки обдарованості експериментаторів, а лише внаслідок державницької бездарності та політичної імпотентності київської верхівки. А «майже» – тому що для нашої країни, всупереч поховальним фантазіям деяких галицьких інтелектуалів, у цьому регіоні нічого не втрачено. Україна ще ніколи там по-справжньому не працювала, а треба було б спробувати...

ФАБРИКА «БАНТУСТАНІВ»

За певний час надактивної роботи структур сусідньої держави зі створення «одеського бантустану» деякі галицькі інтелігенти можуть сказати: «дивіться, Україна вже фактично втратила і цей регіон, там, мовляв, нею й не пахне, тож нехай сам «вільно визначається», чи варто йому далі бути в складі України»... Мушу зазначити, що причина такого специфічного мислення деяких «високочолих» галичан пояснюється тим феноменом, який на Сході України називають жлобством, а на Заході – рагульством. Деякі з цих людей вважають: якщо їм пощастить залишити від України саму Галичину, то вона швидко увійде до «обітованої» Європи й там буде суцільний Париж. Справді, навіщо дбати про цілу Україну, коли краще їсти свій кусень хліба окремо. Тільки не слід забувати, що на «жлобстві–рагульстві» не можна збудувати нічого гідного. Повноцінна нація до останнього бореться за кожен клаптик своєї території, неповноцінна готова геть усе віддати, аби тільки не чіпали.

Ці «високочолі» не враховують, що антиукраїнський «бантустан» за наявності політичної волі одних і капітулянтства інших, маючи фінансові, адміністративні та медіа-ресурси, звісно, творчо пристосовуючись до місцевих особливостей, можна організувати практично в будь-якому регіоні України. Навіть на Галичині. Адже москвофіли не на Полтавщині виникли, як і ЧУГА (Червона українська галицька армія, що, на відміну від нормальної УГА, воювала в союзі з більшовиками), як і всілякі Галани, «стрібки», гебістські псевдобоївки УПА тощо, не кажучи вже про певну частину сучасних галичан. Ілюзія, що з тіла України можна викраяти якийсь шматок і на ньому збудувати ідеальну омріяну державу, є абсолютно марною. Європа дочекається нас ще нескоро, бо є величезна посттоталітарна, постколоніальна, постгеноцидна Україна.

ТЕ, ЩО УКРАЇНУ РУЙНУЮТЬ ПОСТУПОВО, ЕВОЛЮЦІЙНИМ, А НЕ РЕВОЛЮЦІЙНИМ ШЛЯХОМ, МАЄ СВОЮ ЛОГІКУ

Поки що тактика «салямі» спрацьовує, від нашої країни тихо й приховано відрізають шматок за шматком, регіон за регіоном, роблячи українське неукраїнським. І цього впритул не помічають наші самозакохані «генії». Як, на жаль, і ті, хто називає себе «експертами» й «аналітиками», а ті, хто має владу, щоб організувати спротив таким діям, нічого робити не бажають. Країна поводиться, як жаба під поглядом удава. Логічно передбачити, що тепер до проблемних регіонів України (Крим і Донбас) додадуться нові, де буде створено атмосферу культивування антиукраїнських настроїв та цькування проукраїнських. Це матиме свої геополітичні наслідки, якими є кому скористатися, враховуючи міжнародне становище нашої держави.

Офіційний Київ і за часів Ющенка погано уявляв, що реально відбувається в регіонах, а тепер узагалі до центральної влади апелювати безглуздо. Відсутність належної зацікавленості тим, що діється за межами київського «бермудського трикутника» (Адміністрація президента, Кабінет Міністрів, Верховна Рада), є характерною рисою всіх політичних режимів незалежної України. Безкарно це не може тривати довго. Адже крім Печерських пагорбів є ще велика країна, де крім Києва ще 26 регіонів... А кількість «зон», що дедалі більше виходять з-під впливу центру, зростає. Можливо, це не трагічно, якщо йдеться про тимчасові явища. Але ж у деяких регіонах цілеспрямовано змінюють ментальні коди, систему історичних знаків, уявлення про норму й аномалію, що не провіщає соборній Україні нічого доброго. Те, що її руйнують нині поступово, еволюційним, а не революційним шляхом, має свою логіку. Якщо жабу кинути в окріп, вона звідти негайно вистрибне, а якщо покласти в холодну воду і потроху нагрівати, то звариться, навіть не помітивши цього. Тактика «салямі» саме для цього вигадана.

Проте така діяльність не розпочалася в Україні сьогодні, все це безперешкодно робилося за попередньої, ну дуже патріотичної влади. Нині відпрацьовані протягом 18 років незалежності організаційно-пропагандистські механізми та схеми тільки посилюються й поширюються за межі базових регіонів, яких дехто переляканий на Заході України намагається позбутися, не розуміючи, що незабаром їх може стати дуже багато. І рятуватися треба не втечею, а контрнаступом. Звісно, нинішній владі в цьому сенсі щось радити безглуздо (хіба що запропонувати піти у відставку), а владі притомній та елементарно патріотичній варто було б для початку підтримати тих людей, які в цих регіонах роками безкорисно працюють на українську справу, не отримуючи за це нічого, крім плювків та ударів у спину від рідної держави.

Засобів, методик, пропозицій щодо того, як забезпечити цілісність України, є і може бути дуже багато, аби тільки була влада, якій це цікаво, яка має час для своєї країни.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД:
ФРАНЦІЯ

Institut Français d'Ukraine

12 листопада (п'ятниця)
18:00

Книгарня «Є»:
Київ, вул. Лисенка, 3
(ст. м. «Золоті ворота»)

Книгарня «Є» і Французький культурний центр у рамках спільного проекту «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД: ФРАНЦІЯ» запрошують Вас на відкриту лекцію «Антиномії космополітичного розуму»

Наш гість – Олів'є Ремо

Олів'є Ремо – випускник Вищої нормальної школи, доктор філософії, професор у Вищій школі соціальних наук, колишній директор Центру політичних досліджень імені Раймона Арона (Париж), асоційований науковий співробітник Франко-німецького дослідницького центру з соціальних наук імені Марка Блока, викладач і запрошений науковий співробітник університетів Нью-Йорка, Чикаго, Берліна, Осло. У 2005 році отримав премію імені Франсуа Фюре за книжку «Архіви людства. Есей про філософію Віко» (Париж, вид. Seuil, 2004). У видавництві Seuil невдовзі мають вийти дві його книжки: «Свідомість епохи. Есей про соціальні образи модерності» та «Так далеко, так близько. Критика космополітичного розуму».

Поняття космополітизму є дуже заплутаним. Концепти, які воно мобілізує, треба пропустити крізь сито раціонального аналізу. На нинішньому етапі обговорень космополітичний розум представляється дивним чином залежним від певної внутрішньої суперечності так, що його дієвість перебуває під загрозою руйнації, розчиняючись у несформованій понятійній «туманності», де теорія наївно протистоїть практиці.

Ексклюзивний інформаційний партнер Тиждень

ВХІД ВІЛЬНИЙ

ЛОГІКА ДЕМОКРАТІЇ

Флоран Ґенар про спадщину Просвітництва, посттоталітарну демократію та зближення інтелектуалів різних країн Європи

Спілкувався
Анатолій Дністровий

Авторитетний інтерпретатор спадщини Руссо, фахівець із моральної та політичної філософії Просвітництва, дослідник відносин демократії та капіталізму, генеральний секретар креативного інтелектуального проекту «Республіка ідей», головний редактор інтернет-журналу «Життя ідей» (La Vie des Idées), професор Нантського університету – це все Флоран Ґенар.

Пан Ґенар – відкритий інтелектуал, котрий легко поєднує академічне життя й медійну сферу. Це дає можливість здійснювати цікавий транзит складних філософських ідей – у доступній формі – для збагачення громадської думки і робити їх резонансними в соціумі. Адже демократична дискусія може існувати за наявності чіткої та доступної інформації. На таких позиціях стоїть редагований ним інтернет-часопис «Життя ідей».

Доктор філософії Флоран Ґенар відвідає Україну на запрошення Книгарні «Є» та Французького культурного центру в межах спільного проекту «Європейський досвід: Франція». Зустріч із філософом відбудеться 13 листопада в столичній Книгарні «Є».

У. Т.: Ви знані насамперед як дослідник творчості Руссо. Що вас найбільше приваблює в його спадщині, якщо дивитися на неї у фокусі сьогодення? Який Руссо потрібний сучасному соціуму: Руссо-атеїст, ліберал чи моралізатор, що обстоював рівність?

– Я вважаю, нині ми потребуємо творчого доробку Руссо в усіх його гранях, але особливо важливим є зв'язок, який він встановив між політикою, мораллю, антропологією та релігією. Руссо чітко пояснив, який відбиток накладають соціальні інститути на нашу натуру, що не існує незмінної натури, до якої прив'язується мораль, водночас зауважив, що нас творять соціальні зв'язки. Він довів, що оскільки вони хаотичні, ми відчужуємося від загального інтересу, зосереджуючись лише на особистих і забуваючи, що загальний інтерес – це і наш інтерес також. Ось чому він бо-

ровся проти нерівності, двигуна сучасної демократії.

Немає впорядкованої політики та моральної поведінки, адже нерівність настільки виражена, що набуває форм політичної, соціальної та економічної. Це означає, що не можна задовольнятися демократією, яка розвивається лише в одній формі. Це й є особливою рисою Руссо, що дає змогу збагнути сутність сучасного суспільства.

У. Т.: Доволі часто рефреном лунає критика Просвітництва як фабрики крайніх раціоналістичних доктрин і практик, що позначилися на сучасній політиці, техніці або цивілізаційному розвитку. Чи пропонуєте ви альтернативне, інструментальне чи доцільне прочитання Просвітництва? Можливо, з ним не все так очевидно?

– Передусім необхідно визначити, що ми розуміємо під Просвітництвом. Це критичне прочитання розглядає його як добу абстрактного раціоналізму, що є результатом критики німецьких філософів XIX століття. Необхідно остерігатись такого занадто загального трактування.

У XVIII столітті цікавились не лише розумом та його впливом. Було висвітлено значимість історії, вплив звичок, важливість політичних переконань. Водночас, звертаючись загалом до принципу розуму, замислювались також і над тим, що йому непідвладне і не входить до його компетенції, а також над тим, що сприяє цивілізації (розвитку техніки, культури ввічливості, накопиченню знань), однак поставало також питання меж цієї цивілізації, необхідності постійної критики прогресу. Звісно ж, Руссо зробив великий внесок, але він не один.

У. Т.: На одному з західних форумів я почув цікаву думку, що цифрова епоха – це кульмінація потенціалу й інерції Просвітництва. Чи можливе, на ваш погляд, Просвітництво доби інтернету й комунікацій? Адже кожен студент за своїм ПК, блукаючи пошуковими системами, може відчути себе енциклопедистом, не гіршим за Дідро...

– Поза сумнівом, інтернет змінив уявлення про доступ до знань. Проте не можна однозначно стверджувати, що ми маємо справу з новою формою енциклопедії.

Енциклопедія Дідро та Д'Аламбера – це не лише доступ до знань, це структуроване й упорядковане критично опрацьоване знання. Статті мали утворити систему, відсилаючи одна до іншої, енциклопедисти прагнули створити коло освічених людей, які мали б між собою розвивати нові форми суспільного життя. Йдеться не про передачу розпорошеного знання без засобів для його розвитку.

Інтернет – чудовий винахід, але це спосіб доступу до знання, яким необхідно вміти користуватись. Його особливість полягає в тому, що він представляє не лише науковий дискурс, а є місцем зворотного зв'язку та точки зору, отже, місцем безпосередності, тоді як знання передбачає численні опосередкування. Одне можна стверджувати напевно: в наступні роки він надасть нової форми знанню та його репрезентації.

У. Т.: Ви займаєтеся цікавою темою – поширенням демократії у світі. Наскільки сильні нині суб'єкти поширення демократії, передусім євроатлантична спільнота (наприклад, ЄС, США)?

– Питання сили чи слабкості демократій занадто широке. Історія нас вчить, що вони можуть бути слабкими (Мюнхен) чи сильними (протистояння нацистській агресії). Звертаючись до населення Афін під час війни проти олігархії Спарти, Перікл зауважив, що демократія Афін є сильним режимом завдяки єдності громадян. Однозначно, сила демократії зосереджується в її здатності викликати таку єдність. Це відбувається у постійних ваганнях. Демократичний режим послаблюється відмиранням його головного принципу.

НЕ МОЖНА ЗАДОВОЛЬНЯТИСЯ ДЕМОКРАТІЄЮ, ЯКА РОЗВИВАЄТЬСЯ ЛИШЕ В ОДНІЙ ФОРМІ

Найгірше, коли громадяни задовольняються мінімальною демократією з виборами та гарантованими особистими правами. Коли вони вже не замислюються над своєю демократією, над тим, що їй загрожує, а що зміцнює. Приміром, коли вони думають, що рівність – це не демократична ціль, що розподіл ресурсів – не політичне питання.

Сьогодні може здатись, що «західні» демократії не мають сильної позиції. Безсумнівно, це так, якщо брати до уваги держави, що розвиваються. Тобто всі держави, які не є авторитарними режимами, але мають вправно нав'язані демократії (Бразилія, Індія). І можна сподіватись, що, скажімо, Росія чи Китай незабаром зазнають справжніх демократичних стрибків.

У. Т.: Видатний економіст і політолог Менкур Олсон свого часу порівнював – з погляду демократії – успіхи країн постфашизму (Німеччини та Японії) й невдачі країн посткомунізму (країни колишнього СРСР). Чому, на вашу думку, в постраданських країнах одразу не спрацьовують рецепти поширення демократії?

– Таких рецептів немає. У 1980-х роках, у розквіт демократичних досліджень, сформувалося переконання, що демократія ідеологічно перемогла своїх суперників. Звісно, тоталітаризм розвалився, й можна сподіватись, що він не відновиться ніколи. Але ідея посттоталітарного тріумфу демократії веде до замовчування її справжньої природи та складностей. Наприклад, ця ідея змушує повірити, що демократія встановлюється виборчим процесом, в той час як він є лише одним із аспектів, поза сумнівом, необхідним, але аж ніяк не достатнім.

Вона також породжує віру в те, що існують закони історичного розвитку, що демократизація торує чітко визначеним шляхом, проходить чіткими фазами, що є ідеальний шлях демократичних перетворень, якими б не були час і місце, де вони відбуваються. Саме на такому розумінні демократичних процесів ґрунтуються програми розвитку та підтримки демократії. Цей аналіз дав змогу розкрити їхню теоретичну й політичну обмеженість.

Можливо, вже прийшов час відмовитись від такого погляду на стан речей, переосмислити »

те, що робить демократію універсальною і забезпечує її поширення. Мені здається, що заглиблення в історію є більше ніж необхідність. Ще з часів античності досліджувати демократію, хоч би якою була її форма, – це завжди задумуватися над способами її поширення. Ось в такому ключі я намагаюсь сьогодні працювати.

У. Т.: Щодо нерівності. В часи модерного марксизму пролетаріат розглядали як інструмент фундаментальних зрушень. Після Алена Турена та інших соціальних мислителів пролетаріат як концепт та ідеологічну категорію відправили на пенсію, натомість фокус було зміщено на захист прав працівників, подолання соціальної нерівності. Що, на вашу думку, нині є найбільшим джерелом соціальної нерівності – залежність одних країн від інших, жорсткий ринок праці, глобалізація та її наслідки?

– Глобалізація, як відомо, є джерелом нерівності та фактором вирівнювання, оскільки вона посилює нації, що розвиваються. Через це важко про неї судити однозначно. Всередині держави нерівність має регулюватися так, щоб не створювати перешкод проекту соціальної єдності.

Сьогодні це серйозний виклик демократичним націям. Це своєрідна можливість перевірити, чи вони повною мірою демократичні, тобто такі, які не розділяють понять свободи та рівності. Демократія, ліберальна за своїм визначенням, була схильною залишати соціальне питання поза своєю компетенцією, вважаючи, що індивідуальну свободу необхідно охороняти від втручання політичної влади.

Рух демократизації колишнього радянського блоку наприкінці 1980-х років посилив цей погляд: необхідно було визначити демократію зовсім чужими для політичної влади тоталітарних країн поняттями. Її необхідно було визначити як таку, що не втручається у розподілення ресурсів.

Однак ми бачимо, що демократії загрожує не авторитаризм держави, а економічна нерівність, що неодмінно супроводжується експропріацією влади, яка забирає права людини.

У. Т.: Як ви розцінюєте рівень демократії в Україні? Чи можливі якісь історичні паралелі, скажімо, з Францією? А якщо так, то з періодом якої республіки?

СВОБОДА РЕАЛІЗУЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ ОСВІЧЕНИХ ГРОМАДЯН

– Вкрай складно визначити «рівень» демократії. Якби ж ми мали в розпорядженні демократичну шкалу. Критерії, які дають змогу визначити демократію, такі численні (вільні вибори, де можлива конкуренція, а також розподіл гілок влади, існування опозиції тощо), що марно прагнути встановлювати чіткі пункти демократичного проекту, особливо якщо брати до уваги (а мені здається, що це треба робити!) всі способи боротьби проти утисків, викликаних нерівністю.

До того ж важко порівнювати історичні періоди. Французька Республіка мала тривалу хаотичну історію, де чергувались прориви й капітуляції, її важко порівнювати з історією посттоталітарної України. Франція постійно була змушена боротися проти диктаторських бажань, які заважали ритму її історії, починаючи з Французької революції (найкращою ілюстрацією чому є дві імперії).

Важко назвати цю боротьбу завершеною. Нині прагнення, яке характеризує президентство Ніколя Саркозі, – звести всю політичну легітимність до одних президентських виборів, – є частиною цього диктаторського бажання, тому що президент республіки стає єдиним виразником нації.

Мені здається, в Україні інша проблема: демократія повинна боротись не проти централізації влади, а проти змови між економічною та політичною верхівками, які здійснюють політичний вибір.

У. Т.: В Україні була потужною політична філософія ще з часів Михайла Драгоманова, який, своєю чергою, надихався ідеями Прудона. Наскільки інтелектуальна Франція та інтелектуальна Україна можуть збагатити одна одну?

– Дуже необхідно примножувати зв'язки між інтелектуалами всіх європейських народів. Глобалізація має відбуватись також і у сфері знань і досліджень. У галузі політичної філософії без цього не обійтись. Ми можемо визначити, чим є демократичний розвиток, лише порівнюючи його з іншими демократичними розвитками, не для того, щоб звести їх до єдиної моделі чи шкали, а, навпаки, щоб збагнути особливості цього шляху.

Можливо, політична філософія Франції страждає від того, що займалася лише власною історією чи історією євроатлантичних країн. Поза сумнівом, дослідження політичних пристрастей у країнах колишнього радянського блоку становить для неї неабиякий інтерес.

Ось у якому напрямі необхідно сьогодні відновлювати просвітницький дух: накопичення знань реалізується через їхнє поширення, свобода реалізується через формування освічених громадян. В Україні, як і у Франції, у Франції, як і в Україні.

ВИБРАНА БІБЛІОГРАФІЯ

«Руссо», 2001

«Руссо і робота про звичай», 2004

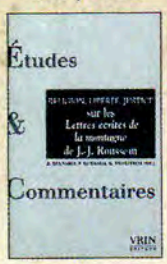

«Релігія, свобода, справедливість» (книга коментарів до філософії Руссо, у співавторстві), 2005

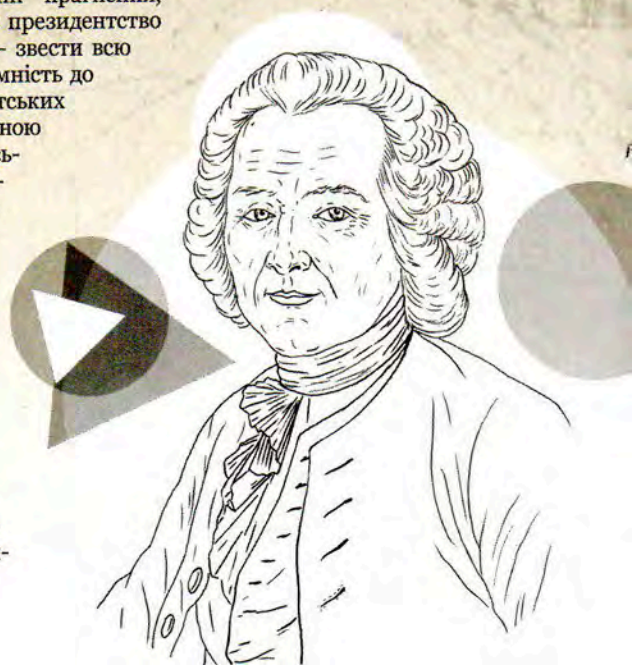

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД:
ФРАНЦІЯ

Institut Français d'Ukraine

13 листопада (субота)
18:00

Книгарня «Є»:
Київ, вул. Лисенка, 3
(ст. м. «Золоті ворота»)

Книгарня «Є» та Французький культурний центр запрошують Вас на зустріч у рамках спільного проекту «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД: ФРАНЦІЯ»

Наш гість – Флоран Ґенар

Флоран Ґенар – доктор філософії, професор Нантського університету, спеціаліст із політичної та моральної філософії, автор книг і статей із філософії XVIII століття. Ф. Ґенар є генеральним секретарем «інтелектуальної лабораторії» «Республіка ідей», одного з головних недержавних аналітичних центрів Франції, та головним редактором інтернет-журналу «Життя ідей».

La Vie des Idées («Життя ідей») – безплатний он-лайн журнал, створений в жовтні 2007 року. «Життям ідей» керують 15 головних редакторів, авторами статей є 600 фахівців із гуманітарних та соціальних наук. В основі журналу – фундаментальне переконання: демократична дискусія може існувати за наявності якісної та чіткої інформації, відповідно якісна інформація може існувати за умови активної участі науковців, дослідників гуманітарних та соціальних наук у формуванні громадської думки.

Ексклюзивний інформаційний партнер Тиждень

ВХІД ВІЛЬНИЙ

Холостий постріл

Домігшись призупинення дії обов'язкового дублювання українською мовою, проросійське лобі так і не отримало бажаного результату

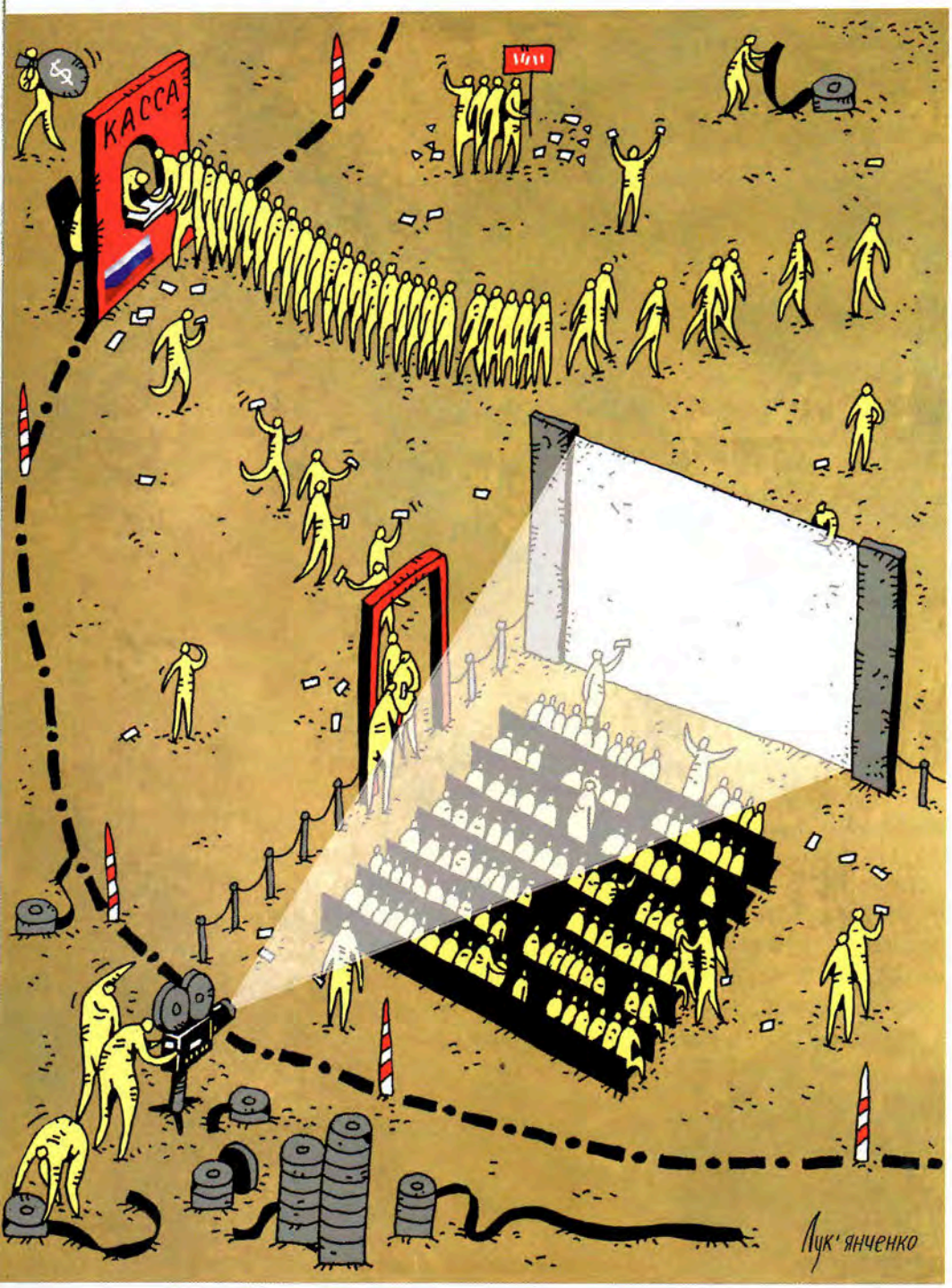

Автор:
Андрій Гарасим, громадська ініціатива «Кіно-Переклад»

Минулого тижня чимало наших співвітчизників, яким не байдужа доля української мови, пережили справжній культурний шок. Його причиною стала розтиражована багатьма ЗМІ заява міністра культури Миколи Кулиняка про скасування наказу Міністерства культури і туризму України від 18 січня 2008 року «Про дублювання або озвучення чи субтитрування державною мовою іноземних фільмів», у народі більше знаного як наказ про обов'язковий український дубляж. Насправді виявилося, що його дію було не скасовано, а призупинено... ще з початку цього літа. Таким чином, уже кілька місяців українські прокатники мають повне право транслювати фільми російською, польською, угорською чи корейською мовами. Звісно, дотримуючись певних умов. Проте про все по черзі.

СПРОТИВ КОМСОМОЛЬЦІВ

Тільки-но нова влада закріпилася на київських пагорбах, її найбільш одіозно налаштовані представники в гуманітарній галузі вельми однозначно заявили, що з українським дубляжем треба покінчити раз і назавжди. Й одразу взялися до роботи. Одним із виявів їхньої діяльності стало проведення навесні цього року кількох круглих столів під головуванням колишнього віцепрем'єр-міністра Володимира Семиноженка, на які було запрошено як представників української кіногалузі, так і народних обранців, переважно з правлячої коаліції. Вочевидь, пан Семиноженко діяв за давньою апаратно-

комсомольською звичкою, що будь-яке заздалегідь підготовлене рішення треба освятити якимось зібранням, де його буде одноголосно підтримано. Хоча в нинішніх умовах йому за це можна навіть подякувати. Тому що затаврувати укрдубляж так і не вийшло, адже майже всі представники кіноіндустрії однозначно висловилися на його підтримку. Аргументи опонентів виглядали геть тьмяно. Наприклад, нардеп Олег Царьов (той самий, кого недавно не пустили у львівську «Криївку») на одному з таких зібрань заходився розповідати про те, чому в Тернополі зараз немає вулиць, названих на честь радянських героїв. Утім, попри настрій підтримки українського дубляжу, що панував на обговоренні, результат виявився вельми несподіваним для його прихильників: віце-прем'єр доручив призупинити дію наказу Мінкульту. Що, зрештою, і було зроблено. Варто наголосити, що саме призупиненим, а не скасованим цей наказ лишається і до сьогодні.

Проте, призупинивши дію документа, керівники нашої гуманітарної галузі опинилися в досить парадоксальній ситуації. Виглядало так, ніби вони власними руками закопували чи не єдину сферу, здобутками якої могли пишатися. На тлі хронічного недофінансування театральної та кінематографічної галузей виробництво дубляжу забезпечує роботою сотні акторів, перекладачів, звукорежисерів та ін. До того ж усе це робиться не державним коштом, а за гроші компаній – виробників кінопродукції, оскільки саме вони фінансують дублювання. Проста арифметика: на дубляж одного фільму компанія-виробник виділяє $20–40 тис. Щороку в Україні у прокат виходить понад сотня стрічок. Отже, на дублювання фільмів іноземні компанії загалом витрачають до $4 млн. Хоча набагато важливішим за фінансові викладки є те, що дублювання – це ще й досвід роботи для українських митців, своєрідна акторська практика, якої вони позбавлені через перманентну кризу у вітчизняному кінематографі.

Очевидно, що будь-якій людині, бодай трохи більше дотичній до культурної галузі, ніж депутат Царьов, було б зрозуміло: відмахнутися від усього цього, а також від представників кіноіндустрії, з яких, до речі, сформовано робочу групу для вирішення згаданого питання, так просто не вдасться. Мабуть, саме як компромісний варіант у цій ситуації і з'явилась урядова постанова № 551 від 21 червня 2010 року, згідно з якою дистриб'юторським компаніям було надано можливість самостійно обирати мову дубляжу або озвучення за однієї дуже вагомої умови: роботи з дублювання або озвучення вони повинні проводити тільки на території України. При цьому іноземний фільм, дубльований або озвучений будь-якою мовою, обов'язково має бути субтитрований українською. Виняток становить лише фестивальне та артхаусне кіно з не більше ніж десятьма фільмокопіями.

Близько
$4 млн
витрачають на дублювання фільмів в Україні іноземні компанії-виробники

Таким чином, на виході ми отримали нормативний акт, який дуже важко запідозрити в якихось особливих сентиментах до української мови, проте який досить чітко захищає інтереси

Ліцензія Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення НР №0494-М від 14.12.04 р. ТОВ «ТРК «ТРС»

ШУКАЙТЕ ТЕЛЕКАНАЛ ТВІ У ЕФІРІ, В КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ НА СУПУТНИКУ АМОС

вітчизняного виробника – у цьому випадку всіх тих, хто працює над дубляжем в Україні.

ШТУЧНА ПРОБЛЕМА

Як же вплинуло на дублювання українською ухвалення нових правил гри? Мабуть, найбільший комізм цієї ситуації полягає в тому, що проросійське владне лобі, домігшись призупинення дії такого ненависного йому наказу про обов'язкове дублювання українською мовою, так і не отримало бажаного результату. Більшість стрічок у наших кінотеатрах і далі демонструють українською. Виняток становлять артхаусні фільми та російські стрічки, що надходять у прокат мовою оригіналу, – разом вони займають до 30% ринку, а також фільми із «сірим», завезеним із Росії, дубляжем, звісно, теж російською мовою. Деякі невеликі прокатні фірми користуються тим, що місцеві органи влади, рівняючись на центральний апарат, бояться як вогню будь-яких конфліктних ситуацій, у яких фігурувало б слово «Росія» чи «російський», і тому йдуть на пряме порушення правил, демонструючи фільми з «контрабандним» дубляжем. Тут читачам варто нагадати: потрапивши на перегляд іноземного фільму, що демонструється в російському перекладі, ви маєте повне право написати скаргу до правоохоронних органів, посилаючись на ч. 2 ст. 14 Закону «Про кінематографію», згідно з яким іноземні фільми перед розповсюдженням в Україні обов'язково мають бути дубльовані, озвучені або субтитровані державною мовою. А ті, своєю чергою, зобов'язані відреагувати на скаргу й усунути зафіксовані порушення.

Чому ж більшість вітчизняних компаній воліють і далі дублювати фільми українською, а не користаються правом вибору мови? По-перше, самим кінопрокатникам щось змінювати в уже усталеній схемі, як виявилося, ні до чого. Ринок розвивається, кількість надходжень зростає – навіщо щось міняти? Так, за інформацією міжнародної організації кінодистриб'юторів, на початок листопада цього року українські кінотеатри відвідало понад 14 млн глядачів, що на 16% більше, ніж за цей самий період 2009-го. Торік кількість глядачів порівняно з 2008-м зросла на 15%.

Проте за цими сухими цифрами ховається щось набагато більше, ніж просто зростання відвідуваності українцями кінотеатрів. Зокрема, дуже болюча для проросійського лобі в Україні істина, що міф про самодостатність та окремішність російськомовного населення нашої країни не витримав перевірки дійсністю. Виникла просто-таки парадоксальна ситуація: поки деякі народні обранці (а тепер уже й урядовці) рвуть на собі сорочки, аби дати російській якийсь статус, бо, бачте, це потрібно мешканцям наших східних та південних регіонів, останні несуть свої чесно зароблені гроші до кінотеатрів, щоб переглянути фільм з українським дубляжем. І відсутністю альтернативи це важко пояснити. Адже в прокаті частка лише російських фільмів, що, звісно ж, демонструються російською мовою, становить до 30%. Не кажучи вже про майже цілком російськомовні DVD, яких, здається, на будь-якому ринку хоч самоскидами вантаж.

МІФ ПРО ОКРЕМІШНІСТЬ РОСІЙСЬКОМОВНОГО НАСЕЛЕННЯ НАШОЇ КРАЇНИ НЕ ВИТРИМАВ ПЕРЕВІРКИ УКРАЇНСЬКИМ ДУБЛЯЖЕМ

Понад 14 млн глядачів відвідало українські кінотеатри протягом цього року (за інформацією міжнародної організації кінодистриб'юторів)

Наприклад, такі переважно «біло-блакитні» міста, як Дніпропетровськ, Кривий Ріг, майже абсолютно спокійно сприйняли українізацію кінопростору. Крім того, один із кінотеатрів з найкращою парадигмою зростання відвідуваності за останні роки розташований у Донецькому регіоні. Якісь системні проблеми із фільмами, дубльованими українською, виникли лише на Південному узбережжі Криму, та й то, як зізнаються самі кримчани, тому, що влітку кінотеатри відвідує багато відпочивальників із Росії, які просто не розуміють української мови. Решта випадків неприйняття дубляжу українською на Сході та Півдні мали вельми епізодичний, радше віртуальний характер. І основне, що чомусь усі замовчують під час обговорення цієї теми, – неприйняття українського дубляжу здебільшого зумовлене не незнанням чи поганим знанням української мови, а переконанням щодо її нижчого порівняно з російською статусу (мовляв, як узагалі можна озвучувати цією «селянською» мовою такі «модернові» фільми, як, наприклад, той самий «Рембо»). Варто зазначити, що на сьогодні таких думок щодо української мови стає дедалі менше... І не в останню чергу завдяки дубляжу.

Про те, чому інформація про призупинення дії наказу щодо обов'язкового українського дублювання вирнула саме зараз, читайте в авторській колонці Дмитра Вовнянка на сайті **http://ut.net.ua/**

НА ДОГОДУ МІФАМ

Очевидно, що продемонстрований українським дубляжем величезний розрив між заявами про окрему російськомовну спільноту та дійсністю, де і Схід, і Захід ходять разом на україномовний «Аватар» чи «Сутінки», і є тією основною причиною, що не дає спокою апологетам двомовності та двох Україн. Певна комерційна складова тут теж присутня, але вона явно відіграє другорядну роль. Проросійським політикам в Україні вкрай важливо продемонструвати, що вони тут потрібні, що тільки вони можуть захистити права людей Півдня та Сходу від цієї страшної українізації.

Напевно, саме це й стало однією з причин появи справжнього «термінатора» новітньої русифікації в країні – законопроекту про мови, який не лише наголошує на можливості демонструвати фільми будь-якою мовою на вибір прокатника, а й усуває обмеження щодо прокату в Україні стрічок із дубляжем, здійсненим в інших країнах (читай – у Росії). Наслідки ухвалення такого законопроекту неважко передбачити: український прокат просто захлисне хвиля завезених із Росії фільмокопій із її ж дубляжем. А отже, російський бізнес і вітчизняна компрадорська буржуазія отримають чудову нагоду поживитися за рахунок українських глядачів. При цьому про долю наших артистів, перекладачів, режисерів – усіх тих людей, які працювали і працюють над дубляжем тут, звісно, ніхто не згадуватиме. І головне – проросійське лобі зможе назавжди поховати таке неприємне для них нагадування про те, що в Україні немає українсько- чи російськомовних, а є просто українські глядачі.

За підтримки

TAS | Group

ТАС страхова група ТАС

Bank Business Standard

аптека TAS

www.tas.ua

BRITISH COUNCIL
НОВЕ БРИТАНСЬКЕ КІНО
з 11 листопада
кінотеатр Україна
www.kino-ukraina.com.ua
Тиждень
українського
www.ut.net.ua

5 ТОП 10 MTV ПРОСТО РАДИО TOP10.UA АероСвіт AeroSvit WHAT'S ON КорреспонденТ.net kino-teatr.ua ПРІХІЧНА ТРАФІК www.arthouse.ua

Правила популізму

Умови прийому до вишів на 2011 рік нарешті затверджено. Новими правилами Дмитро Табачник намагається догодити всім і одразу

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕНЬОВ

Автор: **Уляна Тимчук**

Після місячного обговорення громадськістю умови прийому до ВНЗ фактично не зазнали змін, хоча міністр Дмитро Табачник і вихваляється сотнями пропозицій, що надійшли до міністерства в процесі розгляду. У нових правилах знайшлося місце і дрібному популізму, і поступкам вищим навчальним закладам, і зеленій дорозі для абітурієнтів, які взагалі не володіють українською мовою. Отже, список основних змін у правилах вступу до вишів порівняно з «дотабачниковим» періодом виглядає так:

1. Абітурієнти, які закінчили школу до 2007 року, можуть вступати на денну та заочну форми навчання або за результатами зовнішнього незалежного оцінювання, або за результатами вступних іспитів. Узагалі розширено перелік категорій осіб, які можуть вступати за результатами іспитів.

Дмитро Табачник пояснює це нововведення тим, що держава гарантувала випускникам 2007 року здобуття вищої освіти на основі атестата про повну середню, а закон не має зворотної дії. Ця логіка малозрозуміла, адже до 2008-го право на зарахування до вишу давали вступні іспити, а атестат, як і тепер, потрібен для того, щоб претендувати на здобуття вищої освіти. Тож можна припустити, що ця норма є поступкою вищим навчальним закладам, які воліють набирати якомога більше студентів за вступними іспитами. А також популістським кроком, адже багато з тих, хто закінчив школу раніше і взагалі погано уявляє, що таке тестування, ставляться до ЗНО з острахом.

2. Середній бал атестата перераховуватиметься за 200-бальною системою.

За словами Табачника, це потрібно для поліпшення становища середньої школи. Як уже писав ***Тиждень*** **(№1/2010)**, певне покращення справді може відбутися – через гіпертрофовану роль атестата під час вступу чимало батьків навесні кинулися пропонувати вчителям «подарунки» за кращі оцінки для своїх дітей.

3. Вступники мають право подавати сертифікати ЗНО різних років: за 2008, 2009, 2010 або 2011-й.

Дмитро Табачник запевняє, що не може змушувати дітей та їхніх батьків, які вже складали тестування, ще раз платити по 70 грн за тест. Одне з найбезглуздіших нововведень, адже оцінки, які виставляються за тестування, рейтингові, тобто залежать від кількості учасників цього конкретного тесту та їхніх успіхів у його складанні.

4. Абітурієнти, які не атестовані з української мови, під час вступу до вишу можуть не складати іспиту з укрмови. За рішенням приймальної комісії, для них проводиться вступне випробування з тієї мови, з якої абітурієнт атестований.

Це нововведення передусім стосуватиметься російськомовних студентів. Під російськомовними маються на увазі як громадяни України, що принципово не вчать української, так і гості з Росії. Для останніх, до речі, є ще одна новація: іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають у нашій країні, приймаються до вишів у тому самому порядку, що й громадяни України. Тобто відтепер вони також можуть навчатися бюджетним коштом.

5. Встановлено особливі умови прийому для учасників олімпіад та абітурієнтів, які навчалися на підготовчих курсах в університеті, до якого вони вступають. Учасники міжнародних олімпіад зараховуються до вишу, якщо мають бали ЗНО, вищі від мінімальних (за умови, що обирають напрям навчання, з якого брали участь в олімпіаді). Переможці внутрішніх олімпіад та учасники МАН отримують від 30 до 50 балів додатково, студенти підготовчих курсів – 20.

Бонус за навчання на підготовчих курсах – це подарунок університетам, які на їх проведенні непогано заробляють.

Загалом реформа вступної кампанії дискримінаційна щодо пересічних абітурієнтів, які не мають бажання ані давати хабарі, ані уникати ЗНО, не є пільговиками, не брали участі в олімпіадах і знають українську мову. Їм цими правилами відведено роль у хвості рейтингу, що навряд чи спонукатиме нашу молодь на чесну боротьбу за своє право на вищу освіту. Натомість реформатори від освіти підіграли тим абітурієнтам і вишам, які від початку налаштовані на хабарництво. ■

БАЖАННЯ ЗМІН

ПРЕЗИДЕНТ ХОЧЕ ЗІБРАТИ У ПАРЛАМЕНТІ 300 ГОЛОСІВ, ЩОБ ВНЕСТИ ЗМІНИ ДО КОНСТИТУЦІЇ

НОВИНИ | Україна, Київ

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВИЙ ТАНДЕМ

УРЯД ОБІЦЯЄ РОЗРОБИТИ БЮДЖЕТ-2011 НА БАЗІ НОВИХ БЮДЖЕТНОГО И ПОДАТКОВОГО КОДЕКСІВ

ЕКОНОМІКА | Україна, Київ

ДРУГ-ВОРОГ?

МЕДВЕДЄВ І ПУТІН СТАЛИ СУПЕРНИКАМИ У ПЕРЕДВИБОРЧІЙ БОРОТЬБІ - ПОЛІТОЛОГИ

НОВИНИ | Росія, Москва

ЛІЦЕНЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ СЕРІЯ НРЛ№0057-М ВІД 10.01.2006

24 телеканал новин ВСЕ ВКЛЮЧЕНО

ЛИШЕ ФАКТИ
ВИРІШУЙ САМ

www.24tv.com.ua

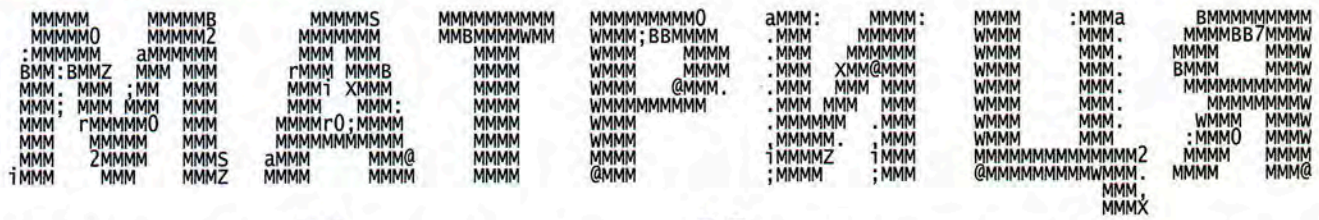

Український рахунок

Кіберзлочинці з України завдають клопоту ФБР

Автор:
Богдан Буткевич

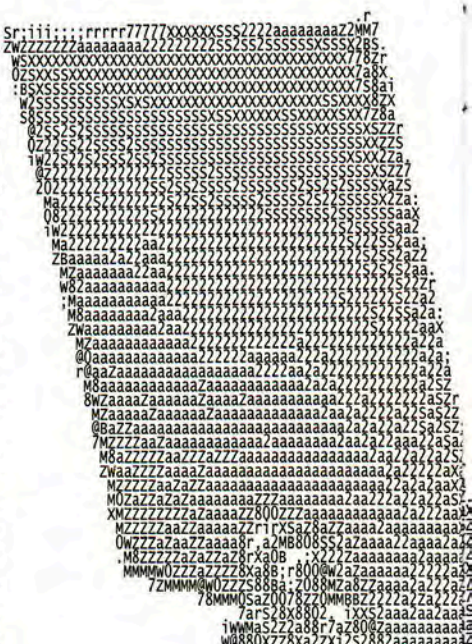

Згідно з ним тільки за останні тижні у світі було виявлено 280 тис. комп'ютерів, заражених «Зевсом». Прикметно, що це сталося вже після затримань учасників злочинної мережі як в Україні, так і в інших країнах.

«Зевс» вирізняють з-поміж решти троянів якість написання програмного коду, функціональні можливості, постійні оновлення та налагоджена робота на всіх рівнях від продажу конструкторів для створення ботнету до переведення в готівку грошей. На основі цієї програми створено щонайменше 40 нових вірусів, і всі контролюються абсолютно різними людьми, що не мають один до одного жодного стосунку.

Перші версії цієї програми були безкоштовними, але з початку 2010 року автор увів плату та вжив заходів для за-

Ужовтні сталася невелика сенсація: співробітники Служби безпеки України затримали п'ятьох хакерів, що викрали з банківських рахунків у США десятки мільйонів доларів. Затримання відбулося в рамках спецоперації під назвою «Тризубий пролом» (Trident Breach), яку з травня 2009-го спільно проводять правоохоронні органи США, України, Нідерландів та Великої Британії. Представники ФБР уточнили, що сума, вкрадена інтернет-шахраями з рахунків вкладників у п'яти американських банках, перевищила $70 млн. У ЗМІ з'явилися твердження, що затримані в Україні – це серце та мозок міжнародного злочинного угруповання. ***Тиждень*** з'ясував – це не так.

ТРИЗУБИЙ ПРОЛОМ

Ще в березні цього року керівник відділу боротьби з кіберзлочинами Федерального бюро розслідувань США Джеффрі Трой заявив, що українські хакери – серйозна проблема світового масштабу. За даними того ж таки ФБР, за кількістю інтернет-шахраїв і авторів банківських троянів (шкідливих комп'ютерних програм-вірусів, що викрадають, зокрема, доступ до банківських рахунків. – **Ред.**) Україна випередила навіть лідера минулих років – Росію. Відтоді один із підлеглих містера Троя офіційно працює в нашій країні – у режимі співпраці з правоохоронними органами він покликаний ускладнювати життя українським кіберзлочинцям. Нещодавній арешт п'яти хакерів – перші результати цієї роботи.

Гарі Варнер, експерт з комп'ютерної безпеки з Університету Алабами (Бірмінгем), вважає, що українська частина операції була значно важливіша за ті, що проводилися в США та Великій Британії. «Ці п'ять осіб – вершина айсберга, – стверджує він. – Усі дороги ведуть до них. Люди, заарештовані у Великій Британії й США, – усі відсилали гроші цим хлопцям з України».

Ініційована ФБР операція Trident Breach мала на меті розкрити схеми роботи ботнету **(див. Анатомія віртуального пограбування)** під назвою Zeus («Зевс») і відправити за ґрати тих, хто його створив. Тільки в США постраждали принаймні 390 компаній малого та середнього бізнесу, не рахуючи приватних осіб. Як стверджують експерти з ФБР, хакери намагалися вкрасти $220 млн. За межі США за допомогою офшорних схем вони вивели щонайменше $70 млн. За версією Федерального бюро розслідувань, управління ботнетом здійснювали п'ять–десять осіб. На цей момент в організації проекту Zeus підозрюють 92 особи, 39 з яких уже заарештовано, а решту оголошено в розшук. У випадку, якщо їхню провину доведуть, хакерів очікують від 10 до 30 років ув'язнення та штраф від $250 тис. до $1 млн залежно від розміру завданих збитків й ступеня причетності.

ВІРТУАЛЬНИЙ БОГ ВІРУСІВ

«Зевс» став однією з найвідоміших вірусних програм в історії кіберзлочинності. Про масштаб розповсюдження Zeus свідчить промовистий факт: днями Microsoft виклав місячний звіт з боротьби зі шкідливим програмним забезпеченням.

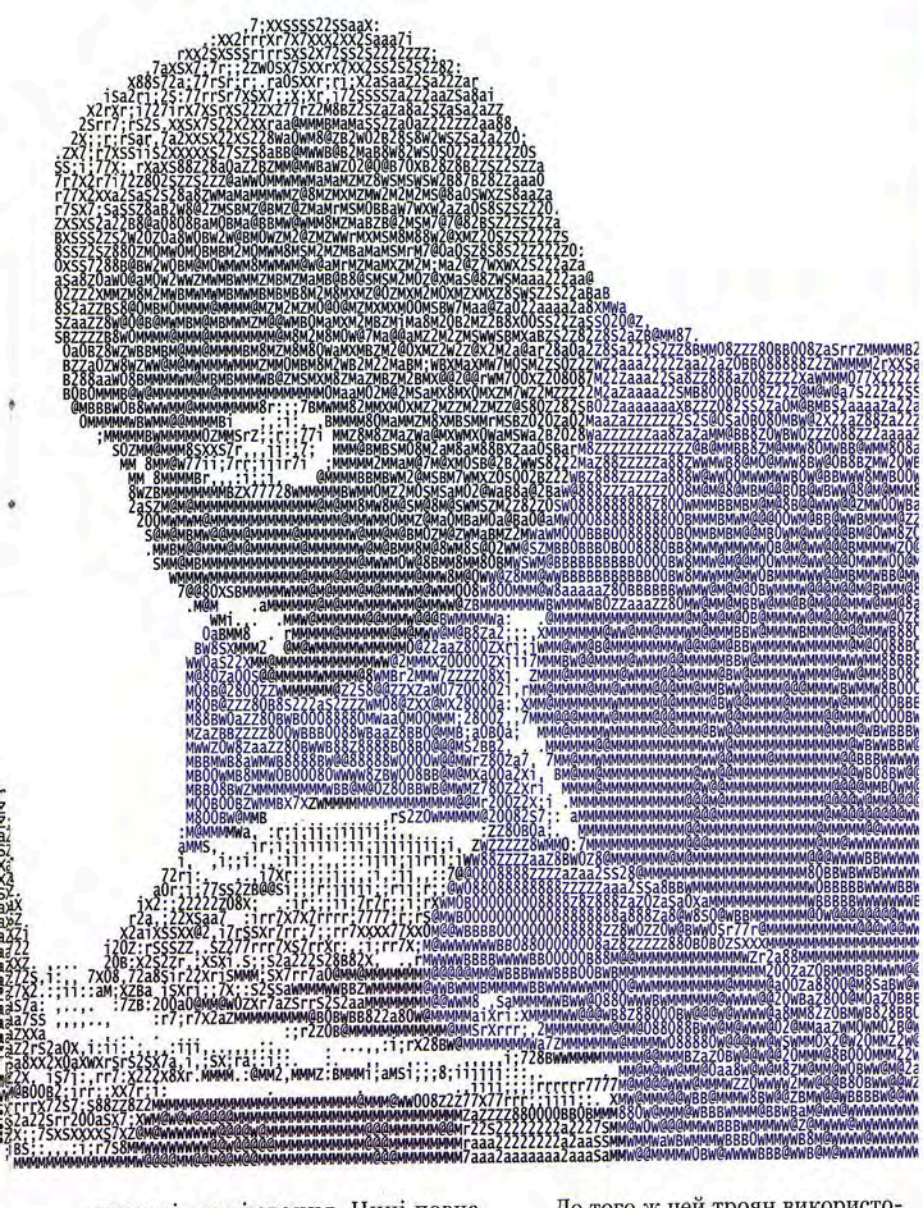

хисту від копіювання. Нині повна версія Zeus коштує близько $10 тис. Комп'ютер жертви заражається вірусом ZeuS Trojan-Spy. Win32.Zbot в основному через електронну пошту або ICQ. При відкритті зараженого електронного повідомлення відбуваються автоматичне копіювання програми на машину постраждалого й відправка всіх виявлених даних власнику ботнету: логінів та паролів, банківських операцій, реквізитів тощо. Усе це використовується для отримання доступу до банківських рахунків з подальшим переведенням грошей з них траншами по $10 тис. і менше на підставні рахунки. Звідки їх потім знімали так звані мули – люди, які допомагають перевести гроші в готівку, отримуючи за це свій відсоток.

До того ж цей троян використовує надсучасні методи шифрування самого себе, внаслідок чого його дуже важко навіть просто виявити. За словами Дона Джексона, начальника відділу виявлення загроз компанії SecureWorks, остання версія «Зевса» обходить більшість механізмів захисту, що використовуються фінансовими установами. Якщо банк спробує відстежити, звідки злочинець здійснив переказ, то вийде максимум на комп'ютер власника рахунку.

«Чистої кіберзлочинності немає, – стверджує Василь Задворний, керівник відділу IT-консалтингу корпорації «Інком». – Тобто варіант зламати банк, самому собі переказати гроші на «лівий» рахунок, самому їх зняти – це з розряду ненаукової фантастики». Найчастіше правоохоронцям вдається

викрити кіберзлочинців лише тоді, коли вони намагаються перевести в готівку вкрадені кошти. Саме таким чином ліквідували український філіал мережі Zeus.

ДЕГРАДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ХАКЕРСТВА

«Кіберзлочинність навіть міжнародного рівня – це не підпільна армія з «доктором Зло» на чолі, – каже ІТ-журналіст Володимир Косогон, що не один рік висвітлює цю проблему. – Зловмисники бувають добре організованими та підготовленими, об'єднуються в групи, але зазвичай вони цілком автономні. А Zeus – тільки засіб, чергове шкідливе програмне забезпечення, а не певна масштабна афера з єдиним центром управління».

«Ті п'ятеро людей, яких нещодавно затримала СБУ, швидше за все, просто купили конструктор в інтернеті, – наголошує Володимир Безмалий, експерт з інформаційної безпеки. – Вони не були його авторами, як про це кричать деякі ЗМІ. Та й загальний рівень українських ІТ-фахівців з року в рік невпинно знижується, тож малоймовірно, що ці хлопці справді створили програму Zeus». У приватних бесідах правоохоронці, з якими ***Тижню*** вдалося поспілкуватися, також не впевнені, що затримали саме авторів супершпигунської програми. Накручування резонансу щодо цієї події пояснюють бажанням борців зі злочинністю показати свої досягнення в найкращому світлі. Причому йдеться не тільки про вітчизняних правоохоронців, а й про їхніх американських колег.

«Інтернет-шахрайство справді активно розвивається в Україні, – стверджує Василь Задворний, керівник відділу ІТ-консалтингу корпорації «Інком». – Є величезна кількість висококваліфікованих кадрів. Система освіти за інерцією і надалі готує непоганих інженерів, хоча відсоток справжніх професіоналів невпинно зменшується».

Серед важливих факторів розвитку інтернет-злочинності в Україні експерти називають елементарне поширення інтернету в побуті, адже якщо зараз відсоток українців, що користуються мережею, досяг 8–10% (а це близько 4,5 млн користувачів), то раніше це була зовсім смішна цифра. Згідно із законами кримінології чим більшим є попит на якусь послугу чи сферу, тим більше стає злочинців, які бажають нажитися за рахунок споживачів цієї послуги.

Відіграє свою роль і зростання ринку електронних платежів та інтернет-банкінгу в Україні, якого кілька років тому взагалі не було. Щоправда, тут є нюанси. «Українські банки зламати легко, але в цьому немає особливого сенсу, – пояснює Василь Задворний. – Найчастіше мова йде про просте викрадення реквізитів електронної картки. Після чого злочинці швиденько намагаються зняти з неї якісь невеликі гроші. Але для зламу цілої банківської системи потрібна майже річна кропітка робота злагодженої команди».

На думку експертів, українських професійних кіберзлочинців нараховується щонайбільше кілька сотень. «Хакери можуть бути українцями, але жодного дня не працювати на батьківщині, віддаючи перевагу «гастролям», – каже Володимир Косогон. – Решта може діяти з української території, але атакувати інші регіони. Цей вид діяльності не характеризується чітким етнічним поділом, оскільки потрібне співробітництво з колегами з інших країн. Я б оцінив кількість українських кіберзлочинців у 50–70 осіб, ще кілька сотень – прості виконавці».

Серед українських інтернет-користувачів є міф, мовляв, наші хакери найкращі. Експерти, котрі вивчають кіберзлочинність, стверджують, що таке припущення далеке від реальності. «Насправді висока активність українських хакерів зумовлена тим, що в нас не вміють їх ловити, – стверджує Володимир Безмалий. – Дуже низький рівень підготовки українських правоохоронців, які мали б їм протидіяти, викликає пожвавлення з другого боку барикад. Водночас технічні можливості зловмисників невпинно зростають».

АНАТОМІЯ ВІРТУАЛЬНОГО ПОГРАБУВАННЯ.

Як відбирають гроші в інтернеті

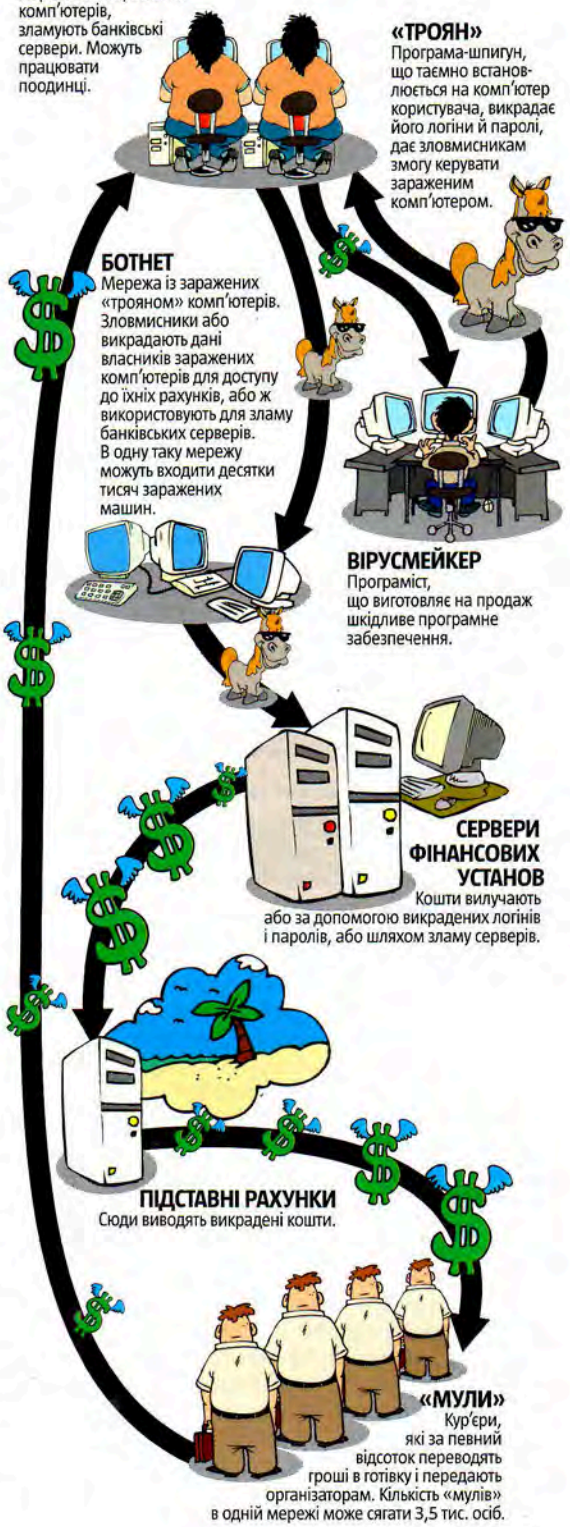

З 5 до 14 листопада чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

КНИГАРНЯ

◆ У Києві (вул. Лисенка, 3):

9 листопада, 18.00 – проект Книгарні «Є» та Польського Інституту «Європейський досвід: Польща». Наш гість – Ґжеґош Ґауден, директор Інституту книги (Краків).

10 листопада, 18.00 – презентація новинок Видавництва Старого Лева: Олекса Росич «Джовані Трапатоні», Олександр Гаврош «Галуна-Лалуна, або Іван Сила на Острові Щастя», Ксенія Ковальська «Канікули прибульців із Салатти».

12 листопада, 18.00 – проект Книгарні «Є» та Французького культурного центру «Європейський досвід: Франція». Відкрита лекція Олів'є Ремо «Антиномії космополітичного розуму».

13 листопада, 18.00 – проект Книгарні «Є» та Французького культурного центру «Європейський досвід: Франція». Зустріч із Флораном Ґенаром, генеральним секретарем «інтелектуальної лабораторії» «Республіка ідей» (La République des Idées) та головним редактором інтернет-журналу «Життя ідей» (La vie des Idées)

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31, 4-й поверх):

5 листопада, 18.00 – презентація антології поезії 2000-х років «ЛяЛяК» (Львівська Літературна Криївка).

8 листопада, 18.00 – відкриття виставки фотографій Жанни Мойсеєнко.

9 листопада, 18.00 – нагородження переможців літературного конкурсу «З точки зору осені».

11 листопада, 18.00 – інтелектуально-мистецька гра «Шухляда».

11 листопада, 19.30 – показ фільму «Безцінний долар 1»

◆ У Львові (пр-т Свободи, 7):

5 листопада, 18.00 – «ЛітАкцент року-2010»: книжки-лідери. Зустріч із авторами книжок, що стали лідерами в рейтингу «ЛітАкцент року-2010», Олегом Лишегою («Друже Лі Бо, брате Ду Фу...») та Василем Ґабором («Від Джойса до Чубая»).

8 листопада, 18.00 – презентація книжки Тимофія Гавриліва «Чарівний світ. Тепер».

11 листопада, 16.00 – четверте заняття Перекладацької школи. Навчаємося читати польською мовою.

12 листопада, 18.00 – беззахисність людської душі: творча зустріч із Галиною Пагутяк у контексті книжки «Потонулі в снігах».

14 листопада, 13.00 – майстер-клас із малювання для дітей 5–11 років (за мотивами повісті-казки Астрід Ліндґрен «Пеппі Довгапанчоха»). Проводить Галина Павлишин

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

9 листопада, 18.30 – український ART–Вечір «Борщ». У програмі: перегляд кінострічок «Квіти у волоссі», «Проти Сонця», «Трагічне кохання зрадниці Нюськи»; читання поезії Є. Маланюка, М. Рильського, О. Теліги, Л. Українки, Ю. Андруховича молодими поетами Харкова; виконання пісень харківськими музикантами.

10 листопада, 18.30 – зустріч із Всеволодом Речицьким. Тема «Конституціоналізм». Під патронатом харківської ФПІ.

13 листопада, 18.00 – акторське мистецтво. Фотопроекти. Відбуваються в межах культурно-просвітницької програми «Образи людського спілкування» Кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування». Модератор Міла Лукашенко

Інформаційний партнер Тиждень

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Непоступливість і страх

Після виборів Бельгія постала перед дилемою: глибока федералізація або радикалізація аж до розколу

Автор:
**Андрій Гайдамаха,
Бельгія**

Результати парламентських виборів у Бельгії, що відбулися 13 червня, поставили перед владою чітке завдання: поглибити конституційну реформу в країні й домовитися про жорстку політику зменшення бюджетних видатків. Виборці визначили двох переможців: у Валлонії першість здобули французькомовні соціалісти, у Фландрії несподівано високих результатів досягли фламандські націоналісти з партії «Новий фламандський альянс» (НФА), які у своїй програмі вимагають незалежності Фландрії в межах Євросоюзу.

За традицією право керувати процесом утворення коаліційного уряду належить королю як главі виконавчої влади. Саме він призначає прем'єра та федеральних міністрів і приводить їх до присяги. Після першого раунду консультацій із лідерами партій, представлених у новому парламенті, король Альберт II призначив чільника НФА Барта де Вевера інформатором, завданням якого є прозондувати їхню готовність до творення майбутньої коаліції. Було очевидним, що коли фламандський націоналіст де Вевер і валлонський соціаліст Еліо ді Рупо сформують список тем для програми майбутнього уряду, король зробить ді Рупо форматором і зобов'яже напрацювати спільну програму для коаліційної більшості. Зазвичай успішний форматор згодом стає прем'єр-міністром. Однак через психологічну неготовність французькомовних партій іти на поступки для поглиблення федералізації країни цього разу король удався до нового тактичного ходу: призначив Еліо ді Рупо преформатором. Якби він успішно домовився про коаліційну угоду, то міг би розраховувати на місію форматора коаліційного Кабінету міністрів і згодом очолити його.

Перемовини з керівниками сімох партій виявилися непростими. Від самого початку було зрозуміло, що успіх чи неуспіх у формуванні федерального уряду залежатиме від вирішення конституційного статусу Брюсселя: як окремого двомовного регіону та столиці країни чи як адміністративної одиниці Брюссель-Галле-Вільворде, що становить окремий виборчий і судовий округ, до якого крім самого Брюсселя входить ціла низка муніципалітетів на фламандській території зі значною часткою французькомовних мешканців (до 60 тис. осіб). Фламандські націоналісти, які в цьому питанні жорстко дотримуються територіального принципу, давно домагаються розподілу виборчого й судового округів Брюсселя-Галле-Вільворде на двомовний округ міста-столиці Брюссель та фламандський округ Галле-Вільворде. Ді Рупо звинувачує де Вевера в тому, що він не трактує Брюссель як окремий регіон, а вимагає, щоб столицею керували фламандці й валлони спільно, на правах двомовної спільноти. Столичне питання віддавна призводить до постійних політичних криз у Бельгії, через нього спотикнувся не один уряд, зокрема й останній на чолі з прем'єр-міністром Летермом.

ФІНАНСОВИЙ КАМІНЬ СПОТИКАННЯ

Ще одне проблемне питання – фінансове. Нині федералізовані структури отримують до 80% фінансів у формі дотацій із федерального бюджету. Французькомовна частина Бельгії побоюється, що через децентралізацію бюджету, на чому наполягають фламандські націоналісти, її очікуватиме відчутне зубожіння. Французькомовні політики вважають, що перегляд закону про фінансування (головний регулюючий фінансовий інструмент у федералізованій Бельгії; нормує трансферти з національного рівня на регіональні державні структури) призведе до істотного зменшення дотацій для Валлонії та Брюсселя, вказуючи на те, що фламандців у Бельгії приблизно 6 млн, тоді як валлонів – близько 4 млн.

Зокрема, вони мають обґрунтовані сумніви, що після реформ, запропонованих Бар-

ВАЖКИЙ ДІАЛОГ. Фламандцю Барту де Веверу (праворуч) ніяк не вдається переконати валлонця Еліо ді Рупо в потребі переглянути закон про фінансування

ФОТО: REUTERS

том де Вевером, федеральний бюджет буде спроможний забезпечити персональну солідарність між регіонами та обслуговувати державний борг, бо цей тягар залишається на плечах федерального уряду. У новому законі про фінансування де Вевер пропонує надати регіонам право самим збирати податки, і це не означає автоматичного їх збіднення. У разі фінансового недобору того чи іншого регіону передбачена відповідна дотація з федерального бюджету. Валлонські партії не довіряють розрахункам де Вевера. Хоча цифри говорять самі за себе: з федерального бюджету Фландрія отримує на душу €896 дотації, тоді як Валлонія – €971, а Брюссель – аж €1176.

Фламандські націоналісти, які в партійній програмі ратують за державну незалежність свого регіону, добре усвідомлюють, що мусять пом'якшити свій максималізм. Фламандці, зокрема, готові погодитися на збільшення мільйонних дотацій для столиці лише в тому разі, якщо ці кошти будуть цільовими і врахують також потреби фламандської меншості в Брюсселі. Водночас вони бояться не виправдати великих сподівань, які на них покладав фламандський електорат, – близько 70% фламандців підтримують нині де Вевера, партія якого здобула на виборах 30% голосів. Вони мають надію, що той виконає їхні вимоги федералізації країни через передачу дедалі більше повноважень, зокрема фінансового характеру, з центру на регіональний рівень. На думку фламандських націоналістів і християнських демократів, пропозиції ді Рупо не гарантували їм того, що фінансову сферу буде справді реформовано.

Натомість ді Рупо від імені валлонських партій різко відкинув вимоги фламандської сторони і повернув королю мандат преформатора. Щоб надати коаліційним переговорам нового імпульсу, Альберт II у жовтні доручив де Веверу місію внести ясність у позиції всіх партій – учасниць переговірного процесу.

Уперше за весь час коаліціади Барт де Вевер пішов на ризик і детально виклав своє та своєї партії бачення реформ і шляху виведення країни з політичної безвиході. Не встигло чорнило висохнути на цьому документі, як франзькомовні партії на чолі з соціалістами в унісон гучно відкинули пропозиції де Вевера й заволали про «замах на державу Бельгія». Поспіх такої негативної реакції валлонів указував на те, що вона була розрахована тільки на публіку.

Ідентичність по-бельгійськи:

44% опитаних загалом відчувають себе бельгійцями. Але серед валлонів

55% вважають себе насамперед бельгійцями,

16% – громадянами світу,

10% – європейцями,

9% – валлонами,

2% – брюссельцями.

45% опитаних фламандців називають себе насамперед фламандцями,

37% – бельгійцями,

по **8%** – європейцями та громадянами світу

ПРИМАРА РОЗКОЛУ БЕЛЬГІЇ

Ді Рупо згодом усе ж таки визнав, що ситуація в країні надскладна: «Бельгія потребує нової конституційної архітектури, і домовленості щодо неї можна досягти тільки шляхом переговорів». Дехто з опонентів навіть визнав, що 90% пунктів у документі Барта де Вевера взято з пропозицій, які раніше сформулював та узгодив з усіма преформатор ді Рупо.

Оглядачі зазначають, що насправді є певний консенсус щодо подальшої регіоналізації деяких федеральних повноважень, зокрема стосовно необхідності переглянути ключовий для регіонів країни закон про фінансування. Але на серйозний спротив наштовхуються пропозиції фламандської сторони щодо розподілу конфліктного округу Брюссель-Галле-Вільворде та статусу самого Брюсселя.

Переговори тривають, адже перспектива дострокових виборів як останнього шляху подолання політичної безвиході нікого не влаштовує. На думку більшості оглядачів, вони тільки поглиблять кризу й радикалізують настрої фламандців – уже зараз сім із десяти опитаних фламандців підтримують Барта де Вевера.

Проект коаліційної угоди де Вевера містить пункт, що передбачає також модернізацію функції короля. Він більше не братиме участі у формуванні уряду й призначенні міністрів, це робитиме голова парламенту. Та й сам Альберт II (1934 року народження) заявив про свій намір наступного року зректися трону. Його наступником, імовірно, стане принц Філіп, якому бельгійський політикум не дуже довіряє, а тому є плани перетворити Бельгію з парламентської на чисто протокольну монархію за скандинавським зразком. Майбутній король хоча й збереже відповідальність за призначення прем'єра та міністрів, але цілковито втратить можливість політично впливати на формування виконавчої влади.

Незважаючи на затяжну політичну кризу, Бельгія непогано справляється з поточними справами. Чинний уряд прем'єра Іва Летерма діє в межах бюджету, що був схвалений ще попереднім парламентом водночас на 2010 і 2011 роки. Головування Бельгії в ЄС не становить особливих труднощів для федеральної влади, більшість євросоюзних функцій уже перебрали на себе експерти з Єврокомісії. Перед майбутнім урядом стоятиме завдання урізати державні витрати до 2015 року на декілька мільярдів.

Дорогою до книжки

Директор Інституту Книги в Польщі Ґжеґож Ґауден про досвід реформування бібліотек та популяризацію польських авторів

Спілкувався **Лесь Белей**

Український книжковий ринок радше мертвий, ніж живий. Про державну підтримку перекладів української літератури за кордоном взагалі говорити не доводиться. Всі здорові ринкові процеси в Україні безжально зводяться нанівець програмою «Українська книга», витриманою в кращих традиціях непотизму. І поки у нас за 350 тис. грн (!!!) із цієї сумнозвісної програми видають книгу міністра Кабміну Анатолія Толстоухова про Харцизьк, а Держкомітет телебачення та радіомовлення ганьбить країну на міжнародних книжкових виставках, наш західний сусід проводить активні реформи і стимулює книговидання, розбудовує бібліотеки. Про те, як Польща заохочує читати і популяризує своїх авторів за кордоном, ***Тиждень*** поспілкувався з Ґжеґожем Ґауденом, директором польського Інституту Книги, який 9 листопада відвідає Україну в межах спільного проекту Книгарні «Є» та Польського Інституту у Києві.

У. Т.: Наскільки високою є культура читання в Польщі?

– Найбільшою проблемою нині можна назвати зниження популярності читання. За останніми дослідженнями, 2008 року лише 38% поляків тримали в руках книжку. Це дуже невтішні дані, оскільки в попередніх опитуваннях показник сягав 50%.

У. Т.: До яких дій вдається Інститут Книги, щоб боротися з такою невтішною тенденцією?

– Наша діяльність багатовекторна. Ми фінансуємо низку різних акцій, які популяризують читання, наприклад, дис-

кусійні клуби. Зараз їх у Польщі нараховується понад 700, і вони діють у малих бібліотеках при школах, парафіях і навіть у місцях позбавлення волі. Ці клуби організовані на кшталт британських: люди читають книжку, а потім її обговорюють. Окрім цього, одним із фундаментальних механізмів, який має допомогти подолати тенденцію скорочення читання, є зміцнення польських бібліотек. Через те що книжка залишається дорогим задоволенням для поляків, можливість взяти її з бібліотеки, на нашу думку, – це ключовий крок до популяризації читання. Це також вписується в концепцію перетворення бібліотек у провінціях на центри не лише культурного, а й громадського життя.

В межах дискусійних клубів ми співпрацюємо з воєводськими бібліотеками, які патронують ці проекти. Механізм взаємодії полягає в тому, що дискусійні клуби закуповують за наші гроші від кількох до кільканадцятьох екземплярів якоїсь книжки, які передаються від одного дискусійного клубу до другого. Люди беруть цю книжку, читають, а потім зустрічаються і діляться враженнями про неї. У малих населених пунктах – це досить небуденне явище, подібне до свята. Люди зустрічаються, навіть святково вдягаються та обговорюють не плітки, не родинні справи чи проблеми зі здоров'ям, а книжки. Програма добре виконується. Дискусійні клуби мають форму певної анархії, в доброму сенсі цього слова. У них є власні інтернет-сторінки, й вони тісно контактують між собою. Клуби організовують конкурси на найкращу рецензію. І раз на рік відбувається нагородження лауреатів. Отже, розвивається загальнопольський рух підтримки книжки.

БІБЛІОТЕЧНИЙ МАРКЕТИНГ

У. Т.: Ви часто наголошуєте, що мета Інституту Книги – зробити з бібліотек, особливо в провінціях, своєрідні центри. Що ви робите для досягнення цієї мети?

– Згідно з моєю концепцією бібліотеки мають бути центрами знань і громадського життя. Бібліотека завжди була центром знань, бо це місце доступу до книжок, там є провідник – бібліотекар. Нині для виконання цієї функції самих книжок замало. Звісно, ми часто поновлюємо бібліотечні фонди, але ключовим є також безплатний доступ до комп'ютерів і швидкісного інтернету. Бібліотекарі мають навчати літніх читачів користуватися інтернетом. Бібліотечні фонди – це для нас пріоритет, але бібліотека також має бути місцем, де матимуть змогу зустрітися різні неурядові організації. Це має бути місце, пристосоване для проведення зустрічей. Тут ми йдемо шляхом скандинавських реформ. Там бібліотеки розвинулися за цією схемою. У нас цю програму фінансує польський уряд, але немалу частину коштів покриває місцеве самоврядування. Інститут Книги підготував програму курсів для бібліотекарів у всій Польщі, де вони навчаться працювати по-новому, а саме: як активізовувати громадське життя, як проводити маркетинг бібліотеки. Ми також розробили програму, на мій погляд, дуже важливу, відповідно до якої всі польські бібліотеки (їх близько 8500) до кінця цього року отримають доступ до безплатного швидкісного інтернету. А також запустили сучасну програму каталогізації. Завдяки їй уже наступного року читачі зможуть замовляти собі бібліотечні книжки, сидячи вдома. Крім того, не менш важлива річ – інвестування у самі приміщення бібліотек. Тиждень тому польський уряд затвердив відповідну програму. Згідно з нею за найближчі п'ять років на реконструкцію та побудову бібліотек з державного та місцевих бюджетів буде виділено 400 млн злотих (1 злотий = 2,82 грн за курсом Нацбанку. – **Ред.**). Це дасть змогу побудувати кількасот нових бібліотек на кшталт скандинавських, тобто світлих, просторих і сучасних. Завдяки цим програмам про бібліотеки вже починають говорити більш схвально. Сподіваюся, за кілька років ми зможемо стати свідками яскравого ренесансу бібліотек.

У. Т.: Однією з цілей діяльності Інституту Книги є «реалізація проектів, що полегшують доступ до книжок маргіналізованим групам читачів». Про які групи йдеться? І як виглядає програма допомоги?

– Тут ідеться про два напрями діяльності: по-перше, фінансуються бібліотеки в малих населених пунктах, бо саме там і є ці маргіналізовані групи. Польщу можна поділити на бідну і багату. У великих містах немає проблем із доступом до книг, а в малих населених пунктах, особливо у Центрі та на Сході Польщі, можна побачити серйозну маргіналізацію. Тому свої програми ми скеровуємо поза межі великих міст. По-друге, ми фінансуємо різні івенти, які організовують бібліотеки, тобто локальні літературні фестивалі, конкурси тощо. Буквально днями Інститут Книги отримав сигнал, що нам треба готуватися до національної програми підтримки читання. Ця програма має бути розроблена до 2020 року, до її реалізації залучатимуться різні гілки влади: Міністерство культури, зокрема й Інститут Книги, Міністерство освіти, тобто школи, бо саме там дітей навчають працювати з книгами. Навики читання виробляються в дитинстві, якщо пропустити цей період, потім надзвичайно важко навчити читати 20–30-річну людину. До програми будуть також залучені організації книговидавців, Міністерство вищої освіти і мас-медіа. Цієї осені ми маємо розробити багаторічну програму, яка почне реалізовуватися вже 2011 року. Вона має полегшити доступ до книжок маргіналізованим верствам суспільства.

У. Т.: А чи багатофункціональність бібліотек, наприклад, доступ до інтернету, не змаргіналізує саму практику читання?

– Думаю, ефект буде протилежний. Наприклад, у Швеції в 1990-х роках злегковажили інтернетом – і молодь перестала приходити до бібліотек. Швеція – досить багата країна, тому там легко і швидко виправили помилку, і молодь повернулася. Я нещодавно був у Латвії, де, як і в Польщі, реалізовується програма інвестицій у бібліотеки Білла Ґейтса. І там мені сказали, що, як тільки з'явився інтернет у бібліотеках, молодь одразу почала до них навідуватися. Коли приходять відвідувачі і чекають своєї черги, щоб покористува-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Ґжеґож Ґауден – польський менеджер культури та видавець. Народився **1953 року**. За освітою – юрист. У **1980-х** був активним діячем руху «Солідарність», працював головним редактором газет Wiadomości Dnia та Obserwator Wielkopolski. Інтернований під час воєнного стану. У **1984–1993** роках перебував в еміграції в Швеції. Після повернення працював представником концернів Bulls Press та Orkla Media. У **1999-му** став президентом видавництва Presspublica. У **2004–2006** роках був головним редактором газети Rzeczpospolita. З **2008-го** – директор польського Інституту Книги.

тися інтернетом, то вони не мають іншого виходу, як погортати якийсь журнал або книжку. Окрім того, в польських бібліотеках ми хотіли б також розбудувати мережі Wi-Fi. Щоб після закриття бібліотек молодь збиралася біля приміщення і користувалася доступом до інтернету.

ПІДТРИМКА ПЕРЕКЛАДІВ

У. Т.: Це був внутрішній, державний, вектор діяльності Інституту Книги. А якщо вести мову про зовнішній, то як Інститут популяризує польських авторів за кордоном?

– По-перше, ми організовуємо національні стенди на найважливіших книжкових виставках у Франкфурті, Лондоні, Болоньї, а також Львові, Москві, Вільнюсі, Нью-Йорку. Плануємо поїхати в Китай. Це наша систематична діяльність. Для цих стендів ми готуємо видавничі каталоги англійською, німецькою, французькою, російською мовами. До виставки в Єрусалимі ми випустили каталог івритом. По-друге, ми запрошуємо перекладачів з польської на ознайомчі візити. З Україною у нас чудова співпраця. Ми маємо низку програм фінансової підтримки перекладів польських авторів іноземними мовами. І коли закордонний видавець – німецький, український, американський чи російський – захоче перекласти польську книжку, то оплатити переклад може Інститут Книги. Ми компенсуємо до 100% вартості перекладу. Ця програма помітно підтримала присутність польських авторів на різних ринках. Окрім того, ми вручаємо різні нагороди найкращим перекладачам. Загалом, спектр нашої діяльності досить широкий.

У. Т.: Хто вирішує питання про виділення коштів на ті чи інші проекти? Як виглядає сам процес?

– Остаточне рішення щодо закордонних проектів ухвалюю я як директор Інституту. А оцінкою всіх проектів займаються експерти, яких ми наймаємо. Вони читають подання, оцінюють їх і висловлюють свої рекомендації.

У. Т.: А який бюджет вашого Інституту?

– Важко так одразу відповісти. На свою базову діяльність ми витрачаємо щороку 9 млн злотих. Крім того, ми розпоряджаємося спеціальними фондами міністра, призначеними для підтримки некомерційних видань. Також у нас є додаткові проекти і фонди, тому загалом щороку Інститут має в своєму розпорядженні близько 25 млн злотих.

У. Т.: Інститут Книги організовує фестиваль «Чотири пори книжки», присвячений поезії, прозі, репортажеві та популярній літературі. Чому цього року він не відбудеться?

– Цьогоріч він не відбудеться внаслідок скорочення видатків із бюджету. Тому з усього фестивалю ми залишили лише одну частину – фестиваль репортажу. Колись у його межах ми організували фестиваль детективної літератури. І тепер він уже відбувається без нашої допомоги. Цьогорічний фестиваль репортажу буде присвячений як польським, так і закордонним виданням нон-фікшн. Приїде багато авторів, відбуватимуться зустрічі, театральні постановки книжок, кінопокази.

НАДІЯ НА ШУЛЬЦА

У. Т.: 1 квітня 2010 року Інститут Книги взяв на себе видання журналів Міністерства культури Польщі, поміж яких – Nowe Książki, Ruch Muzyczny, Teatr, Literatura na Świecie та інші. Чому ці видання передали саме в компетенцію вашого Інституту і чи плануєте їх якось реформувати?

– Це було рішення міністра. До цього ці видання належали Національній бібліотеці. Це було не дуже раціонально, оскільки бібліотека не мала нічого спільного з виданням журналів. Тому їх передали Інституту Книги. Окрім того, можливо, було взято до уваги також і мій особистий досвід як видавця. Я був директором видавництва Presspublica і головним редактором щоденної газети Rzeczpospolita, яку воно видавало. Інститут Книги має певні плани щодо видань, які ви згадали. Вони стосуються осучаснення й інтернетизації. Тепер ці журнали видаються в основному в паперовому форматі й мають досить класичний, старосвітський вигляд. Без виходу в інтернет вони не потраплять до молодших читачів.

У. Т.: Як ви розцінюєте співпрацю Інституту Книги з Україною?

– Я би хотів, щоб вона була якомога активнішою. До цього часу наша співпраця зі львівським Форумом видавців видається мені плідною. Не може не тішити досить активна група молодих перекладачів з польської українською та небайдужі видавці. З нашого боку – повна відкритість і щире бажання підтримати присутність польської літератури в Україні. Ми дуже задоволені, що вже другий рік поспіль проводиться фестиваль Бруно Шульца в Дрогобичі. Інститут Книги старається його підтримувати фінансово, хоча тепер він уже досить самостійний, його організовують головним чином Дрогобицький університет і місцеві діячі. Ми хотіли би, щоб цей фестиваль щороку набирав обертів. У 2012 році буде 120-та річниця народження й 70-та річниця смерті Бруно Шульца. Тому є чудовий шанс зробити фестиваль світового масштабу. І тут я як директор Інституту книжки можу запевнити, що ми зацікавлені в якнайактивнішій співпраці.

Понад **700** дискусійних клубів діють у Польщі (у малих бібліотеках при школах, парафіях і навіть у місцях позбавлення волі)

РОЗВИВАЄТЬСЯ ЗАГАЛЬНОПОЛЬСЬКИЙ РУХ ПІДТРИМКИ КНИЖКИ – ОРГАНІЗОВУЮТЬСЯ ДИСКУСІЙНІ КЛУБИ, МОДЕРНІЗУЮТЬСЯ БІБЛІОТЕКИ

400 млн злотих буде виділено з державного та місцевих бюджетів Польщі на реконструкцію та побудову бібліотек

У. Т.: Чи запланував Інститут якісь нові проекти?

– Наступного року організовуємо Рік Чеслава Мілоша, бо на 2011-й припадає 100-та річниця народження нашого нобелівського лауреата. Заплановано багато різних акцій. Тепер будемо говорити про перспективи проведення якихось івентів і в Україні. Потім, як я вже згадував, 2012-й – Рік Бруно Шульца. До того ж реалізовуватимемо всі наші нинішні програми, однак будемо залишатись відкритими для нових ідей. Роботи маємо багато. Іноді починаю боятися, чи не замало у мене працівників.

Польський Інститут Київ

Книгарня

Європейський досвід: Польща

9 листопада (вівторок)
2010 року
18:00

Книгарня «Є»:
Київ, вул. Лисенка, 3
(ст. м. «Золоті ворота»)

Книгарня «Є» та Польський Інститут у Києві запрошують на зустріч у рамках спільного проекту «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД: ПОЛЬЩА»

Наш гість – ҐЖЕҐОЖ ҐАУДЕН Директор Інституту Книги

Ґжеґож Ґауден за освітою юрист й економіст, за професією - журналіст.
У 1970-х – активний учасник студентських культурних ініціатив та студентських медіа, у 1980-х – діяч Познанського осередку «Солідарності». З грудня 1981 року до липня 1982 року був ув'язнений.
1984-1993 – перебував в еміграції у Швеції, де очолював Шведський комітет підтримки «Солідарності».
Після повернення на батьківщину співпрацював з декількома видавничими концернами: «Bulls Press», «Orkla Media».
2000-2003 – президент Палати видавців преси, з 2003 – віце-президент.
2003-2006 – президент видавничого дому «Presspublika».
2004-2006 – головний редактор газети «Rzeczpospolita».
2007 – радник видавця і головного редактора українського видання «Газета 24».
З 2008 – директор Інституту Книги.

Інститут Книги (www.instytutksiazki.pl) – національна інституція культури, утворена за наказом Міністра культури Республіки Польща. Функціонує з січня 2004 року у Кракові. Основна мета діяльності – формування підвалин читання, популяризація книги та читання в країні, промоція польської літератури у світі.

Ексклюзивний інформаційний партнер Тиждень

ВХІД ВІЛЬНИЙ

Вироблена в Україні

Як оковита перетворювалася на бренд

Автор:
Олексій Сокирко

Без горілки годі собі уявити не лише традиційний український стіл, а й багато куди знаковіших для нашої історії та сьогодення речей, починаючи від героїв гоголівських «Вечорів на хуторі поблизу Диканьки» й закінчуючи переможною ходою шалено популярної «української з перцем» світовими ринками. Пересічний співвітчизник здебільшого з гордістю підтримує вітчизняний бренд, але в усьому, що стосується його історичних витоків і традицій, з легким серцем покладається на вигадки рекламістів. А останнім, як відомо, і чорт не брат, тому-то на контретикетках пляшок нашої оковитої часто можна побачити і немислимі легенди з історією напою, що сягають мало не трипільських часів, і її рецепти буцімто від самих київських князів тощо. Звідки ж насправді взялася в нас ця aqua vitae – «жива вода» й чому вона так міцно утвердилася в українській традиції?

ГОРІЛЧАНИЙ РОДОВІД

Визначити напевно якусь країну як батьківщину цього культового напою навряд чи вдасться навіть найдопитливішим дослідникам старожитностей. Відправною точкою її пошуку є поява технології дистиляції, кінцевим продуктом якої був спирт. Першовідкривачами цього ноу-хау були арабські алхіміки та лікарі XI століття, які отримали шляхом перегонки етанол, більш відомий нам зараз як етиловий спирт (C_2H_5OH). У середньовічній Європі, яка від епохи хрестових походів мала сталі культурні контакти з арабським Сходом, вперше перегонку виноградного сусла та інших цукристих бродильних рідин здійснив італійський чернець-алхімік Валентіус. Скуштувавши рідину (типовий для тих часів прийом ученого-природничника – усе

випробовувати на собі), Валентіус був спершу спантеличений, а згодом здивований її властивостями, які він оголосив чудодійними й здатними «зробити старого молодим, втомленого бадьорим, а сумного веселим». Європейські колеги Валентіуса вдосконалили винайдений ти-

ДОСТУПНИЙ ТРУНОК. Поки шляхта вгощалася медами та вином, горілка була прерогативою посполитих

ми самими арабами перегінний куб для перетворення виноградного сусла на спирт. Отримуваний у результаті перегонки еліксир вважали внутрішньою силою, концентратом, «духом» вина, який мовою тодішньої науки – латиною – почали називати spiritus vini. Від цього терміна походить і його нинішній відповідник – спирт.

Однак спирт – це ще не горілка. Технологія перегонки вже в епоху Ренесансу впевнено ширилася Європою, в різних куточках якої як сировину використовували неоднакові відправні продукти: виноградне сусло, пиво, зернові браги тощо. На Заході Європи – у традиційних регіонах виноробства – поширенішими були саме виноградні спирти, що містили половину або ж менше об'єму води – аквавіта (від лат. aqua vitae – вода життя), звідки пішли французьке о-де-ві (eau-de-vie), англійське віскі (whisky), польська та українська оковита (okowita).

У східно- та західнослов'янських країнах на той час уже були напої зі вмістом спирту, які отримували шляхом природного бродіння (квас, славнозвісний хмільний мед) або ж часткового варіння сусла (ол, пиво тощо). У цьому регіоні, де виноградарство не було аж надто поширеним, вихідним продуктом ставали злаки: жито, рідше пшениця – основа місцевого сільського господарства. Усе це зрештою й привело до виготовлення якісних злакових спиртів високого очищення – власне горілки.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ

Вважається, що технологія перегонки, винайдена та відшліфована італійцями, вже наприкінці XV століття поширилася в Польщі та на Заході України, а далі й на решті українських земель, що входили до складу Великого князівства Литовського. У тодішніх історичних джерелах натрапляємо на два терміни, що вживалися практично паралельно, але мали певну смислову відмінність. Перший і, напевно, найбільш ранній – «водка», «вудка» – походить від слова «вода». Ним послуговувалися на позначення того, що в західноєвропейських країнах називали aqua vitae – розчин етилового спирту різної міцності. Водку використовували для виготовлення ліків, компресів, натирання хворих. Також цим терміном позначали косметичні препарати – ароматичні й туалетні води (попередники нинішньої чоловічої косметики). З XVI століття власне гастрономічний алкогольний напій стали називати іншим терміном – «горілка», який, найімовірніше, утворився від дієслова «горіти» і з польської мови (польською gorzałka) потрапив до староукраїнської та чеської (чеська paléna voda – «горілка», звідси ж чеська pálenka – особливий ґатунок горілки). У наступному столітті обидві назви вже мали цілком паритетний зміст і застосовувалися майже як синоніми.

Горілку найчастіше виробляли з жита, часом із пшениці й зрідка зі слив. Технологія її виготовлення передбачала трикратну перегонку, в результаті якої виходила оковита, після чого її розводили водою, отримуючи просту горілку – найпопулярніший і найдемократичніший напій для домашнього вжитку та шинкування. Вміст алкоголю при цьому міг коливатися від 30–35% у простій горілці до 70% в оковитій. Як свідчать рецептурники XVIII століття, як напій іноді споживали й слабшу горілку, одержану після подвійної дистиляції, міцність якої становила близько 15–20% алкоголю.

Верхній щабель цієї асортиментної піраміди посідали елітні водки – їх виготовляли шляхом дистиляції оковитої, змішаної з водою із додаванням прянощів і спецій, що надавали специфічного смакового букета. Такі водки могли також настоюватися на кореннях та фруктах – так отримували десятки ґатунків, уславлених Іваном Котляревським: анісових, абрикосових, кминових тощо.

Загалом широкий і досить вишуканий горілчаний асортимент, що склався у наших предків протягом XVII–XVIII століть, не повинен уводити нас в оману – тогочасні трунки мали й багато негативних якостей. Передусім тогочасна горілка не піддавалася ректифікації – розділенню однорідних рідин на складові шляхом випаровуван-

ня та спеціальної конденсації. Як наслідок – кінцевий продукт містив чимало шкідливих речовин (сивушних домішок та альдегідних фракцій). Така горілка мала різкіший смак і меншу поживну вартість.

Попри це, темпи поширення горілки в XVI столітті землями Польщі, Литви та України вражають. Мед і вино, які до того часу належали до елітних напоїв, були дорогими й малодоступними для загалу. І хоча їх пили не лише шляхтичі та міщани, а й менш заможні верстви, але робили це, так би мовити, з приводу: на святах, гостинах, весіллях. За підрахунками істориків, коло споживачів цих трунків не перевищувало 20% усього загалу, а вартість літра посереднього французького чи популярнішого угорського вина дорівнювала триденному заробітку ремісника. Так, в одному з листів до Івана Забіли генеральний обозний Василь Дунін-Борковський, даючи поради щодо прийому гетьмана та його оточення, наголошує, щоб той потурбувався «о напиток, особливе о мед добрий». Демократичнішим напоєм було пиво, обсяги споживання якого істотно перевищували нинішні – до 100 літрів щороку на людину. Втім, поширення технології примітивної дестиляції – чорного куріння – поміж селян, особливо у хлібній Наддніпрянщині, додавало до бідняцького раціону не тільки поживний продукт, а й потужний стимулятор, «живу воду», що скрашувала сіру буденність, рятувала від холоду та хвороб.

КОЗАЦЬКИЙ БАХУС

Практично до початку XVII століття горілка лишалася вельми специфічним напоєм – із невибагливим смаком, міцним і бадьорим, але вартим радше корчми й селянської хати, аніж столу шляхетної людини. Дорогі ґатунки горілок разом із імпортними лікерами подавали на учтах і бенкетах здебільшого як аперитиви, що мали передувати смакуванню дорогих вин і меду.

Натомість за цим трунком дуже швидко закріпилася репутація питомо чоловічого напою – горілку споживали в чоловічому товаристві, коли дами

ЦИНКУВАННЯ
Прихід оковитої в Україну ознаменувався витворенням нового мікрокосму успільного життя

МІЖ ІНШИМ

Секрет полішинеля, або Родовідна російської горілки

Слово «горілка» з епітетом «російська» загалом сприймається, з одного боку, як нерозривне ціле, а з іншого – як свідчення безумовної справжності. Дійсно, хіба горілка, оповита надокучливими слоганами реклами й численними анекдотами, може бути ще якоюсь?! Окрім старанно пропагованого російськими виробниками ще з кінця XIX століття міфу, мовляв, Росія не лише батьківщина слонів, а й горілки, уже в наш час з'явилися і цілком науковоподібні спроби обґрунтувати її виключно «великорусское» походження. Утім, привід для цього виявився для росіян не надто приємним. Ще наприкінці 70-х років минулого століття кілька заокеанських виробників та імпортерів горілки (головне – з нащадків російських емігрантів) оскаржили в міжнародних судах право СРСР на використання цього бренда. Тоді-то радянський Мінзовнішторг, наполоханий можливістю накладення ембарго на експорт горілки, що забезпечував солідні прибутки, замовив штатним історикам з'ясувати історію шляхетного напою, неодмінно «прописавши» його у «святій Русі». Автором найкращого із замовлених досліджень виявився маловідомий, як на той час, але ерудований журналіст Вільям Похльобкін. Його робота «История водки» і донині є культовим чтивом для маловтаємничених шанувальників історії побуту, хоча й містить силу-силенну натяжок, умовностей, а то й відвертих перекручень. Дарма що прямих свідчень джерел про винайдення горілки як високоградусного напою на основі злакового спирту її авторові так і не пощастило знайти, колиску біленької все одно було локалізовано в Росії на підставі доволі сумнівних доказів. По-перше, тому що росіяни теоретично могли її виробляти, оскільки мали досвід настоювання й перегонки міцних напоїв (мед, ол тощо); по-друге, тільки в централізованій Московській державі були можливості для налагодження масового виробництва спиртного і встановлення державної монополії на нього.

На підтвердження «російськості» горілки було наведено й геть смішні аргументи, мовляв, наприкінці XV століття московити і на грип хворіли менше, і перейшли до трипільної системи, і мали сформований внутрішній ринок, що в сукупності просто не могло не народити на світ славнозвісний напій! Автор, скрупульозно відстежуючи чинники, які теоретично могли вплинути на поширення винокуріння в Росії, так і не спромігся пояснити, чому саме слово «водка» утверджується в російській мові лише в XVIII столітті, а жоден тамтешній рецептурник не має опису технології, що бодай приблизно могла б бути названа горілчаною. Одне слово, якщо не в Росії, то ніде!

залишали бенкет, або ж на полюванні. XVII століття – час воєн – зробило горілку також напоєм солдатів: алкоголь допомагав зносити всі незручності походного життя, переживати голод, зміцнював дух переможених і розслабляв переможців. Іноземці, що відвідували Україну часів Хмельниччини, поміж інших побутових характеристик місцевого люду наголошували на схильності до міцного саме козаків. Венеційський посол Альберто Віміна, котрий перебував тут 1650 року, навіть зауважив, що «ця (козацька. – **Авт.**) республіка може уподібнитися до спартанської, якби ж тільки в козаків у такій самій пошані була тверезість». Західному дипломатові видалася дивною і суто «жовнірська анестезія», коли козаки пиячили після походів, про яку він наївно писав, що «після повернення додому вони віддаються нескінченній пиятиці, марнуючи в ній цілі дні та ночі, допоки не поринуть у сон під впливом винних парів».

Попри бучність Богданових бенкетів, де рікою лилися вина, мед і горілка (особливо ж два останні напої), Віміна не зводив козацького батька до рівня п'янички: «Хоча й трапляється, що він надміри захоплюється трунками, але тим не менше не залишає опікування справами». Така витримка й помірність виразно контрастували зі звичаями, що панували на деяких монарших дворах Європи, де за важких часів Тридцятирічної війни заливати тягар воєнного часу алкоголем, утікаючи від суворих реалій, було майже нормою. Епікриз, складений лейб-медиками саксонського курфюрста Йоганна Георга I (між іншим, сучасника Хмельницького), просто-таки рясніє переліками розладів, заподіяних алкоголем, і є дуже образною ілюстрацією численних катастроф, пережитих Саксонією під час страшної всеєвропейської війни.

І водночас горілка цілком упевнено увійшла до куртуазної культури козацької держави, де вже в мазепинські часи утвердився звичай їздити один до одного на чарку. У старшинському середовищі звичай «бути на водці» став відповідником етикетного візиту одного урядовця до іншого, під час якого залагоджували важливі службові, а то й політичні справи. Відомий щоденникар XVIII століття генеральний підскарбій Яків Маркович не раз занотовував у своєму діаріуші, що «по службі по чарці водки випили».

Самодостатнім феноменом і складовою горілчаної культури був шинок – не лише осередок продажу горілки (він дав назву цій транзакції – шинкування), а й цілий мікрокосм тодішнього міського або сільського життя. Він ставав і місцем декамеронівських історій: сварок, бешкетів, перелюбів, ретельно занотованих судовими документами, і місцем проведення судових сесій, виборів козацьких урядників, укладення купчих. У післякозацьку добу з упровадженням імперської горілчаної монополії та поширенням кабацьких закладів шинок поступово поступився місцем російським «разгуляям». ■

Є

КНИГАРНЯ

Ваша іноземна преса в Книгарні «Є»

AD ARCHITECTURAL DIGEST

COSMOPOLITAN

DER SPIEGEL

FINANCIAL TIMES

Forbes

Herald Tribune

LE MONDE diplomatique

Newsweek

The Economist

THE TIMES

THE WALL STREET JOURNAL

м. Київ

вул. Лисенка, 3

вул. Спаська,5

просп. Повітрофлотський, 33/2

www.book-ye.com.ua

Не(а) наше щастя

Кінофестиваль «Молодість» закінчився несподіваною перемогою: головний приз виборола стрічка від України – драма «Щастя моє» Сергія Лозниці

Автор:
Ярослав Підгора-Гвяздовський

Фото:
Олександр Чекменьов

БЛИЖЧЕ ДО ЗІРОК. Цьогорічний фестиваль намагався приголомшити пафосом і гламуром

Проведення відкриття «Молодості» в приміщенні оперного театру – одна з новацій ювілейної імпрези. Втім, це нововведення перейняте організаторами від цьогоріч створеного конкурента київського кінофоруму – Одеського міжнародного кінофестивалю. Інтригуюче з'явившись із минулого, одесити дещо засмутили киян – «оперне» відкриття-закриття примусило організаторів «Молодості» побиватися, мовляв: «Давно треба було робити в опері!» Проте, на жаль, цей пафосний хід був зроблений без урахування його доцільності й якості. Як в Одесі, так і в Києві балів опера не додала, а навпаки. Завжди камерний, і тим цінний, фестиваль «Молодість» укотре зробив крок у бік зростання, однак це вийшло трохи незграбно. До того ж фільм-відкриття – драма «Картагена» – був відверто слабкий і вибраний явно не за його примарні чесноти, а за спроможність виконавців головних ролей Софі Марсо і Крістофера Ламберта особисто представити стрічку.

Загалом «Молодість» має перманентні організаційні вади, що охоплюють створення каталогів, покази фільмів і відсутність професійних перекладів та перекладачів. Наприклад, вже на першій стрічці конкурсу повнометражок, грузинських «Прогульниках», не було англійських субтитрів. Через що голова журі, іменитий французький режисер Марк Каро, на п'ятій хвилині відсутності тексту (чи бодай перекладу в навушники, як було колись на «Молодості» і завжди є на «Берлінале») в запалі покинув залу і, за лаштунками, сказав, що принципово не переглядатиме фільм. Скидається на те, що фестиваль просто-таки підставив режисера Левана Коґуашвілі, позбавивши його потенційного здобуття відзнаки.

РОЗКУТІСТЬ І АЖІОТАЖ

Проте в активі фестивалю – кількість і якість прес-конференцій, круглих столів та майстер-класів. Хто не зміг сказати щось своїм фільмом, отримав можливість висловитися. В перший день фестивалю це зробив титулований шведський кінематографіст Лукас Мудіссон. Канадський режисер-порнограф Брюс ЛяБрюс, не злякавшись заборон (в широкий прокат його фільми точно не пропустив би наш Мінкульт), так само міг сказати все, що він думає. І зробив це, заявивши, що порно – єдиний цінний вид мистецтва, бо «воно чесне і пристрасне». Півтори години давав свій майстер-клас російський режисер і директор Мосфільму Карен Шахназаров, а потім на весь загал назвав фільм Сергія Лозниці антиросійським і зізнався, що завзято виступав за неприсудження йому призу на «Кінотаврі».

Певна розкутість «Молодості» й очевидна демократичність – найкраща ознака і принада фестивалю. Кінотеатр «Київ», що є центральним фестивальним майданчиком, на дев'ять днів був окупований кінематографічним людом під зав'язку, інакше не скажеш: така бажана для кінотеатру масовість буває, на жаль, лише під час «Молодості». Ажіотаж зрозумілий, адже лише тут можна побачити багато знаних акторів-режисерів та переглянути чимало цікавого, чого взагалі не буде в кіно, і що не скоро з'явиться на торентах. Наприклад, збірку «США. Документальний шоу-кейс». Це унікальна річ, бо про невідоме внутрішнє життя Сполучених Штатів, бо нібито про страшні соціально-політичні ситуації, але з не попсовим хепі-ендом. В одному фільмі – мексиканські нелегалки, які, багато років виступаючи на вулицях із транспарантами за видачу їм «мінімальної заробітної плати», таки отримують своє. В іншому йдеться про перший радянський супутник і наслідки цього факту для звичайних американців – маніпулювання громадською думкою, створення ворога і міфу про ядерну небезпеку. Таке не побачиш по телевізору. Так само важко собі уявити показ на ТБ або в наших кінотеатрах угорської «Бібліотеки Паскаля», фільму сюжетно й тематично шаленого, де історія про веселу дівчину закручується, як у Павича, іде пекельною доріжкою теми підпільної торгівлі жінками й чоловіками, а закінчується майже феллінівською фантасмагорією.

ЕПІЦЕНТР ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ

Незважаючи на 25 позаконкурсних програм, 10 спеціальних подій (поміж яких і показ останньої стрічки Жан-Люка Годара «Фільм-соціалізм»), найголовнішим на «Молодості» є повнометражний кон-

курс. 13 фільмів, 13 претендентів... Хоча, перепрошую, навряд чи «Тегеран» Надіра Т. Хомаюна можна було б назвати претендентом. Історія про іранця, котрий, щоб заробити на життя, бере в оренду малу дівчинку, могла би бути картинкою сучасності однієї з країн, не більше. «Тегеран» – це для географії. Іракський «Манду» Ебрагіма Саїді – також (проте кадр, у якому вночі донька і батько стоять, боячись поворухнутися, щоб не вибухнути на мінах, а над ними висить штучно прироблений до тла неба місяць, ніхто не забуде). Першим цікавим мистецьким твором можна назвати мексиканський «Високосний рік» австралійця Міхаеля Рове. Треба бути майстром, аби в декораціях однієї квартири – навіть однієї кімнати! – перед незворушною камерою задати інтригу на початку історії не надто привабливої, але досить брехливої дівчини-журналістки зі скелетом у шафі, зберегти інтригу в кульмінації і в фіналі її так і не виказати, а змусити глядача додумати (за роль дівчинки-журналістки Моніка дель Кармен отримала приз Іва Монтана як найкраща виконавиця жіночої ролі).

Німецька «Чужинка» Фео Аладаг – фільм без інтриги, але зі щемливим відчуттям незворотності трагедії. Молода турчанка в сучасній Німеччині й без бажання підкорюватися насильнику-чоловіку – це майже діагноз. У поєднанні з незмінними консервативними турецькими традиціями діагноз перетворюється на смертельний вирок. Сумне кіно, кіно без призу. А ось російське «Інше небо» Дмітрія Мамулія – стрічка, яка могла б здобути приз. Важлива навіть не історія, як пристаркуватий іранець приїздить із сином до Москви в пошуках дружини. І навіть не те, що сина він втрачає, а дружину знаходить, а як він усе переживає і як це показує камера: майже весь час у кадрі ми бачимо профіль або напівпрофіль героя, таким чином режисер ніби стверджує, що важлива людина, а не її оточення, не місто і навіть не події.

ОСНОВНІ ПЕРЕМОЖЦІ ФЕСТИВАЛЮ «МОЛОДІСТЬ»

Найкращий фільм усієї конкурсної програми

«Щастя моє», реж.: Сергій Лозниця (Україна–Німеччина–Нідерланди)

Найкращий повнометражний фільм

«Звуки шуму», реж.: Ола Сімонссон та Йоханнес Штерне Нільсон (Швеція)

ФАВОРИТИ – СМІХ І СЛЬОЗИ

Шведсько-французькі «Звуки шуму» Ола Сімонссона і Йоханнеса Штерне Нілссона – альтернатива камерному та пох-

ЕКСКЛЮЗИВ

Крістофер Ламберт: «Цінності у здобутті інформації немає»

Крістофер Ламберт розповів про недоліки і переваги для суспільства сучасних засобів комунікації. Натомість його цивільна дружина Софі Марсо пояснила суть кіно й акторської гри. Обидва актори і компаньйони органічно доповнили один одного: розмова з Ламбертом, розпочата із запитання про провидіння, переміслилася з площини уяви в реальність, коли *Тижню* було надане інтерв'ю з Марсо, незважаючи на закінчення відведеного для преси часу.

У. Т.: Ви вірите в провидіння? Чи все, що відбувається, є лише випадковістю? Зараз ви разом із Софі Марсо, але зустрілися ви з нею зовсім не в молодості...

– Випадковостей не буває, і все відбувається саме тоді, коли й має відбутися. Ми зустрілися із Софі 1985 року на якійсь вечірці й непогано поспілкувалися. Але, гадаю, тоді ще не настав час, щоб ми стали ближчими. Думаю, якщо ми одного разу зустріли когось, то обов'язково зустрінемо його знову.

У. Т.: Разом із Софі ви маєте багато спільного: ви проти насильства над тваринами, проти забруднення середовища, ви споживаєте лише екологічно чисту, вегетаріанську їжу. Як знаходите рівновагу в цьому світі, який не підпадає під ваші ідеали?

– Найголовніше для мене залишатися позитивним і вірити в людську істоту, в людську сутність, яка, на мою думку, є доброю. Людина щедра на почуття. Вона допомагає іншим, коли це потрібно, що найчастіше проявляється в екстремальних ситуаціях, наприклад, під час землетрусів чи повеней. Люди приходять на допомогу один одному, бо мають потребу це робити. А з нас зараз хочуть зробити герметичних, стерильних істот, вбиваючи людське спілкування. Бо спілкування за посередництвом комп'ютерного екрану не є безпосереднім, воно не розкриває почуттів. Але я все-таки маю віру в силу людини як такої і в її щиру натуру.

У. Т.: Скажіть, будь ласка, ви маєте мобільний телефон?

– Так *(Ламберт поліз у кишеню за мобілкою).*

У. Т.: А маєте телевізор вдома? Комп'ютер? Інтернет?

– Так-так *(Ламберт нарешті второпав підкол і почав усміхатися).* Справді, я маю інтернет і, звісно, користуюся ним. Але для мене це як пральна машина в 1950-х роках, – функціональна річ, проте погано, коли інтернет перетворюється на єдиний спосіб спілкування, як от нині для молоді. Наприклад, якщо моя донька закохана, це все закінчується електронною перепискою. Вона не бачить людини безпосередньо перед собою і не бачить, чи ця людина переживає, чи плаче, чи їсть. Ось що мені не подобається. Інтернет не мусить бути замінником спілкування у чуттєвому плані. А для бізнесу це, звичайно, геніальна штука: раз-раз, і все зробив.

У. Т: І як ви цьому протистоїте? Забороняєте доньці інтернет, викидаєте комп'ютер з вікна?..

– Ні, звісно ні! Я не забороняю, бо така наша епоха. Зараз з донькою ми весь час у контакті, і немає значення, де вона є. З цього погляду наявність мобільного зв'язку та інтернету є позитивом. Але водночас різні медіа забагато допомагають і підліткам, і дорослим у здобутті інформації. Ми вже не робимо зусилля, аби щось дізнатися. Раніше ми йшли до бібліотеки, когось розпитували, і знання, отримане в такий спосіб, набувало цінності. Тепер такої цінності немає, бо все стало легко.

муро-медитативному кіно, це музично-анархістська спроба підірвати похнюпленого глядача й високочолого критика, систему викладу історії та саму сталість кінопроцесу. Ексцентричні молодики роблять музику з будь-чого і будь-де, навіть у лікарні: присипляючи хворого, вони створюють мелодію, барабанячи по балонах із киснем, пультах та інших медичних пристроях. Хворий може прокинутися, але його можна й приспати знову... Словом, це один із найвеселіших фільмів конкурсу (він якраз контрастно демонструвався за «Іншим небом»), і глядачі такого не могли пропустити – вони йому віддали приз своїх симпатій. Якоюсь мірою глядачів підтримало і головне журі: «Звуки шуму» отримали й приз

ОСНОВНІ ПЕРЕМОЖЦІ ФЕСТИВАЛЮ «МОЛОДІСТЬ»

Найкращий короткометражний фільм

«Пригноблена більшість», реж.: Елеонор Пур'я (Франція) та «ДівчинаЯкЯ», реж.: Роуленд Джобсон (Велика Британія)

Найкращий студентський фільм

«Це я, Гельмут», реж.: Ніколас Штайнер (Німеччина)

за найкращий повнометражний фільм. Із цим можна погодитися. Проте як бути із данським «Хуаном» Каспера Хольтена? Шкода, що ніхто не відзначив цієї майстерної, бурхливої та вельми складної переробки опери Моцарта «Дон Жуан», повністю відзняту на вулицях і в будинках Будапешта. А виконано її було і професійно (усі задіяні актори – справжні оперні співаки, диригентом та автором лібрето є відомий Ларс Ульрік Мортенсен), і грайливо вільно (виконавець ролі Лепорелло, бас Маріїнки Міхаіл Петрєнко, весь час і дуже органічно вставляв російські слова).

До речі, про Росію. Чи можна говорити, що переможець фестивалю «Щастя моє» – це стрічка про Росію, лише тому, що на личках міліції двічі видно напис «Россия» й один раз лунає назва міста Смоленськ? Тому, а також через безвихідь героїв та безпросвітність у фіналі фільму на теренах наших світлих і, безумовно, знаючих, де вихід, сусідів «Щастя...» заклеймили антиросійським. Дурниці проросійських націоналістів, на жаль, не можуть змінити того, що це про нас (також). За межами Києва, далеко на схід, у центрі України – ті самі руїна і жах. Лозниця не побоявся показати це як документаліст, подати без підсумків і рішення. Це наша реальність, каже він, помріть або зробіть висновки самі. Естетика й етика у нього майстерно зав'язані в гордіїв вузол. Завдяки цьому «Щастя моє» є найсильнішим фільмом 40-ї «Молодості».

Софі Марсо: «Світ формується любов'ю. Або її відсутністю»

У. Т.: Ви вели досить бурхливий спосіб життя, знімаючись у фільмах з еротичними моментами і відвертих фотосесіях, мали кілька гучних романів, були двічі одружені... Чи змінилася Софі Марсо після народження дітей?

– Я вважаю, що я у своїй кар'єрі була досить скромною, і всі фільми можу показати своїм дітям. Були проекти, досить сильні у вираженні емоцій і візуальності, але нічого непристойного в них не було. В мене є рахунки, які я маю сплатити перед собою, але я не маю більше ні перед ким розраховуватися, і тим паче перед моїми дітьми. Мені здається, я досить сувора у вихованні дітей і старанна, у житті я пристойна, а свою кар'єру тримаю подалі від дітей, максимально їх захищаючи від своєї професії. Так, звісно, коли народжується дитина, ти більше займаєшся нею, і твоя увага більше переноситься на неї, але не можна сказати, що я була дияволом, а після народження дитини стала янголом. Лінія мого життя досить рівна.

У. Т.: Раніше, починаючи з «Буму», режисери використовували вашу красу, і ви цьому потурали. А в останньому фільмі «Картагена» зовнішність уже не відіграє суттєвої ролі. У такому разі що для вас зараз важливе?

– Мені здається, що зовнішність, фізіологічність у «Картагені» якраз відіграє велику роль. А якщо говорити про красу... Так, її використовували, тепер – ні. Але ж я актриса! Колись стану старою жінкою, проте мене це зовсім не бентежить, навіть тішуся з цього. І я гратиму стару жінку. Коли мова заходить про вибір ролі, орієнтуюся на свої вподобання: якщо режисер створить образ, персонаж, для якого мені потрібно бути дуже красивою і гламурною, і якщо мені роль сподобається своєю історією та способом її висловлення, я погоджуюся, чому ні. Майже у всіх фільмах, майже у всіх ролях присутня історія любові. Та сама Анна Кареніна: вона була красивою, однак важливіші її почуття. У фільмі «Картагена» граю жінку, прикуту до ліжка, але її історія теж є історією кохання. Можливо, колись буде для мене роль старенької з її любовною історією. Зрозуміло, що ми використовуємо нашу зовнішність, бо вона є складовою нас самих, але важливо, щоб за цим стояли історія і насиченість персонажу.

У. Т: Ви весь час повторюєте слово «любов». Це найголовніше слово для вас як акторки?

– Кіно – це історія помсти й любові. Але мені справді цікава історія пари, історія стосунків, якісь долі людей і питання на кшталт: чому вони люблять один одного чи не люблять, чому в них важко складаються стосунки або, навпаки, все пречудово. Це комплексне питання. Звісно, коли ти позуєш, перевдягаєшся для фотосесії якогось журналу, то теж граєш, але це інше. Сутність в інтерпретації, у тому, що є за цією грою. Я вважаю, що світ формує любов. Або її відсутність. Саме це спрямовує людей.

Юнацький максималізм

Якщо стримати амбіції «Молодості», ніхто не образиться

Автор: Катерина Барабаш, Росія

З чим «Молодості» точно пощастило, то це з погодою. Помічено закономірність: у ті поодинокі роки, коли погода на Лазурному березі підводила, журналісти у своїх виданнях куди більш похмуро відгукувалися про Каннський фестиваль, аніж зазвичай. І в цьому немає нічого дивного – мистецтво не може сприйматися поза емоційним контекстом.

Дорога до кінотеатру «Київ», основного майданчика «Молодості», за хорошої погоди займала трохи більше часу, ніж зазвичай, принаймні в автора цих рядків, що приїздить до української столиці лише в міру потреби. Треба і по боках озирнутися, і запах пожовклих лип вдихнути, і біля «автокави» зупинитися, дивуючись, що хороша кава може коштувати не чотири долари, як у Москві, а лише п'ятдесят центів. До кінотеатру вже підпливаєш у такому настрої, що, здавалося б, посередній, недоладненький конкурс не те щоб дуже злить, радше засмучує. Ось, приміром, німецька стрічка «Пікко» – апофеоз безглуздя. Уся друга половина фільму – затяжне вбивство трьома юними зеками сусіда по камері. Поміж незаперечних переваг – дуже натуральна сцена агонії в петлі, детальний розтин чужих вен, досконально відтворене око, що витікає, лікнеп зі зґвалтування йоржиком для унітаза. Або голландська мелодрама «Приходить жінка до лікаря», у якій красень-чоловік доглядає за дружиною, що помирає від онкології, милуючись сам собою. У темряві глядацької зали крихітними вітрилами біліли носові хустинки – дами схлипували. І справді, до сліз прикро за «Молодість». Утім, і на Сонці бувають плями, а Каннський фестиваль теж часом змушує себе брати в конкурс відвертий мотлох. Саме по собі мистецтво від політики та бізнесу може відгородитися стіною катарсичних образів, але його споживачі, особливо на наших теренах, цю стіну ламають усіма підручними засобами.

МИСТЕЦТВО МОЖЕ ВІДГОРОДИТИСЯ ВІД ПОЛІТИКИ ТА БІЗНЕСУ СТІНОЮ КАТАРСИЧНИХ ОБРАЗІВ, АЛЕ ЙОГО СПОЖИВАЧІ ЛАМАЮТЬ ЦЮ СТІНУ ВСІМА ПІДРУЧНИМИ ЗАСОБАМИ

Сергій Лозниця ось уже півроку зі своїм «Щастям» їздить світом. І стогне: чому на Заході ніхто не вбачає в його стрічці політики, тільки в Росії та Україні намагаються руки викручувати, схиляючи до визнання таємного наміру посварити Москву і Київ? Лозниця взагалі трепетний, тонкий. Сиділи з ним перед прес-конференцією. Запитую: «Страшно?» Дивиться нервово великими сірими очима: «Згадайте Сочі». Ще б пак. Він ще, напевно, довго пам'ятатиме. На останньому «Кінотаврі» його фільм був у конкурсі. Після показу – традиційна прес-конференція. Журналістів повнісінький зал. «Ви нас образили!» «Ви обмовили мою батьківщину!» «Фашистський фільм!» Олег Кохан, продюсер, загартованішим і спокійнішим виявився, а Лозниця весь тремтів у прямому розумінні слова. Відтоді остерігається спілкування з російськими журналістами. Утім, київські не образили, вийшов після прес-конференції усміхнений і навіть, здається, гордий за «своїх»: «Ось бачите, а ви боялися». Ну то про те ж і є невеселий фільм Лозниці – про російську нетерпимість.

На теренах колишнього СРСР народилася силасиленна фестивалів. Бюджети неабиякі, амбіції наполеонівські, кіно – як кіт наплакав. У «Молодості» майже все навпаки: бюджет невеликий, кіно навіть занадто багато, бігаєш між залами, чимало не встигаєш. А ось щодо амбіцій – гм... як би делікатніше висловитися? Загалом, якщо їх стримувати, ніхто не образиться. Можна й не 400 фільмів за тиждень показати, а трохи менше. Адже все це чимало коштує. І чи потрібно ґвалтувати у відверто садистському дусі бюджет фестивалю, запрошуючи до Києва Жерара Депардьє і Фанні Ардан? Софі Марсо та Крістофера Ламберта на відкритті невже недостатньо? А відкриватися і закриватися в Національній опері – хіба це не перебір? Це взагалі не стикується із загальною молодіжною, трохи недоладною (хочеться сподіватися, концептуально недоладною) атмосферою. Все тут дуже ліберальне і модернове, щоб на запрошеннях на закриття було зазначено: «Dress code: black tie». Один із найпримітніших персонажів «Молодості» – французький режисер, композитор, каннський лауреат Зігфрід у рожевому балахоні, в штанях, у яких помістився б увесь французький кінематограф, у ковпаку, що піднявся на півметра до небес, – тут уже ніби талісман, уособлення вільного молодого духу. А йому – ось, візьміть запрошення до Національної опери з дрескодом. Та й сама Опера, здається, була проти: монітори як вийшли з ладу на початку, так навідріз і відмовилися в нього увійти. Андрієві Халпахчі довелося самому попрацювати монітором, тільки вербальним: «На цьому екрані ви могли б побачити...» Але найбільш ніяково йому, звичайно, було оголошувати вихід Наталії Шмаренкової, відомої тут як Камалія Захур. Та ще й з її підтанцьовкою в червоно-прозорому. Андрій узагалі людина відважна – з року в рік безстрашно показує тут добірку найновіших українських фільмів. Як казав один із персонажів «Того самого Мюнхгаузена»: «Це, звісно, не подвиг, але щось героїчне в цьому є».

«Ні-ні, – кричала бабуся-кіноманка біля входу до кінотеатру в трубку, – я тобі за кілька днів зателефоную, у мене поки що «Молодість» триває!» А звучить як, еге ж?

Доброго ранку,
УКРАЇНО!
з Оленою Вознесенською
з 6:00 - 9:00 ранку
www.eratv.com.ua
Ліцензія Серія НРN№ 2520 від 3 квітня 2006 року видана Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

Ренуар
ресторан
Французька та Італійська кухня
Працюємо для Вас 24 години на добу
КРАЩЕ МІСЦЕ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
БІЗНЕС-ЗУСТРІЧЕЙ — У САМОМУ ЦЕНТРІ КИЄВА
м. Київ, вул. Городецького, 5
Телефон: 279-5462, 279-6822
у житті — як у кіно...

КІНО

Ерос із вершлягом

Король віртуозної еротичної драми Хуліо Медем виявився у «Кімнаті в Римі» голим у всіх відношеннях

«Кімната у Римі». У кінотеатрах України з 4 листопада

Хто б міг подумати, що баск-психіатр, який не закінчив навчання, кінокритик, котрий кинув писати, щоб почати знімати, тонкий та образний режисер, який досяг вершин професійної та художньої досконалості у висвітленні любовних історій, вибере шлях прямолінійності. У його новій стрічці «Кімната в Римі» є чимало відвертостей на межі з порно, лише без грубого натуралізму, а збудження досягається показом повністю оголеного тіла. Медем підкуповує і дратує водночас. Його камера легко і вправно рухається над модельними формами жіночих тіл Наташі Яровенко та Єлени Анайі, сплетених в екстазі любощів, і вони не прикриваються лицемірно простирадлом чи одягом, щоб забезпечити фільму невинний рейтинг «загальної» аудиторії. Проте за межами тіла немає майже нічого. Немає тих історій, плетенням яких Медем і прославився. Усі події стрічки відбуваються в кімнаті між двома жінками, які в перервах між сексуальними втіхами переповідають одна одній історії свого життя. Якби це був фільм не Медема, можливо, цього було б достатньо, але від нього очікуєш більшого: неперевершеної драматургії та детективності сюжету, інтриги в стосунках, містики в любові, божественного еросу кіно, як у «Рудій білці», «Коханцях полярного кола» чи «Люсії та сексі». Певне зміщення сталося в розумінні Медемом статевого потягу, якась підміна, подібна до того, як героїню Наташі Яровенко, українську модель і актрису, у

Анонси

5 листопада, 18.30 — «Імпульс»

Клуб «Жара» (Харків, вул. Плеханівська, 134-а)

Цього року музичну складову дійства покладено на плечі відомих харківських формацій «Ч.А.Й.К.А.», Pur:pur, гурт Андрія Запорожця SunSay та Сергія Бабкіна із проектом KPSS. Колишні учасники гурту 5'nizza вперше з часів розпаду виступатимуть на одній фестивальній сцені, кожен – зі своєю повноцінною програмою. Відкриє другий «Імпульс» молодий харківський колектив «Смеющийся тигр». У межах фестивалю відбудуться також виставки харківських фотохудожників та afterpatry до ранку. Спеціальний гість – відомий київський бітбоксер Fame.

7 листопада, 18.00 — The Global Battle Of the Bands

Клуб «Бінго» (Київ, пр-т Перемоги, 112)

Міжнародний конкурс The Global Battle Of the Bands – найбільший у світі живий музичний чемпіонат – оголосив фіналістів відбіркових турів. Ними стали 16 гуртів з різних міст України: київські колективи Jumper Heads, The Pollock і SIOR BAND, «Ювелір» (Луцьк), Firewall із Сімферополя, Blooming Plum (Одеса) та інші. Музиканти боротимуться за титул «Найкращий новий гурт України» та місце у світовому фіналі GBOB, що відбудеться 2011 року в Малайзії. Також планується виступ призера тогорічного фіналу, гурту «Гапочка».

8–14 листопада — Art-Kyiv contemporary

Мистецький Арсенал (Київ, вул. Лаврська, 14)

Під час міжнародної виставки-ярмарку глядачам будуть представлені спецпроекти світових зірок перформансу та стріт-арту з Німеччини, Франції, Росії, презентовані провідні українські та європейські галереї сучасного мистецтва, а також найкращі зразки медіа-арту. Крім того, відбудуться круглі столи, лекції кураторів, розмови з художниками та демонстрація фільму Бенксі «Вихід через сувенірну крамницю». Родзинкою фестивалю стане візит патріарха вуличного скандального мистецтва 1970-х Геральда Негелі, якого називають «батьком» стріт-арту.

фільмі називають росіянкою. Подібно до того, як кожна наступна історія дівчат виявляється лише химерою фантазії, що доповнюється черговою історією, і невідомо, чи правдивою. Медем у своєму захопленні жіночим тілом вийшов за межі, він навіть вигнав із кімнати єдиного чоловіка, який спробував стати третім. Красивий, формально досконалий фільм, що викликає біль за ідеальну форму, заповнену порожнечею. Здається, що Медему «голову надуло», як у пісні російської співачки Чичеріної, яка в одному з епізодів стрічки співає в кліпі по телевізору.

КНИЖКИ

Генрік Лільєґрен. «Від Таллінна до Туреччини. Мемуари шведа і дипломата»
За 40 років роботи в посольствах Швеції в різних країнах Генрік Лільєґрен став свідком «замикання кількох кіл сучасної історії». Розповідаючи про події свого життя на тлі важливих геополітичних процесів II половини XX століття, він розкриває власний погляд на значення дипломатії. Генрік Лільєґрен вважає що саме творча, активна, далекоглядна дипломатія демократичних держав спроможна привести світ до рівня «єдності та свободи».

«Вино і філософія». Симпозіум думки і келиха / Упорядник Фріц Олгоф
Ця книжка є спробою витворити традицію сприйняття вина не лише як напою, що сприяє товариському спілкуванню, а й як об'єкта естетики та філософського дослідження. Оперуючи категоріями філософії мови, естетики, метафізики, етики, а також політики, економіки та права, автори з шести країн розмірковують про історію й культуру вина, майстерність дегустації, значення критики вина і розмов про нього.

Оллі Вехвіляйнен. «Фінляндія в Другій світовій війні: між Німеччиною і Росією»
Надавши відомості з політичної історії Фінляндії міжвоєнного періоду та про зимову війну, автор докладно пояснює, як «донька Балтійського моря» була втягнута в Другу світову і як вона потім із неї вийшла. Без будь-якого пафосу в праці показано принциповість фінських політиків у захисті інтересів свого народу. Книга дає зрозуміти: саме те, що радянські керівники вважали «впертістю», змусило світову спільноту шанувати цю маленьку державу.

КНИЖКИ НАДАНО ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНОМ КНИГАРНІ «Є», BOOK-YE.COM.UA

З 11 листопада

«Нове британське кіно»

Кінотеатр «Україна» (Київ, вул. Городецького, 5)
Цей захід дає змогу українським глядачам побачити найяскравіші англійські фільми та детальніше ознайомитися з кінематографом Великої Британії. У список цьогорічних прем'єр увійшли такі стрічки, як «Скелети» Ніка Вітфілда, «Бугі-вугі» Дункана Ворда, «Чарівна Тамара» Стівена Фрірза, «Ілюзіоніст» Сільвена Шоме та «П'ять моїх колишніх» Джуліана Кемпа. Окрім традиційної програми, до добірки імпрези потрапили відеопроект VJ Вікі Беннетт «Люди, як ми», документальні стрічки про музику Music.Doc і міжнародне радіошоу The Selector.

11–14 листопада

«Медвін: Книжковий світ»

Експоцентр «Спортивний» (Київ, вул. Фізкультурна, 1)
Уже 13-й рік поспіль міжнародна виставка-ярмарок презентуватиме читачам серію книжкових новинок. «Медвін–2010» – це безліч програм, вистав, кінопоказів, дні фантастики. 12 листопада відбудеться презентація книги «Вино і філософія. Симпозіум думки і келиха». А 13 листопада до уваги гостей – книга Генріка Лільєґрена «Від Таллінна до Туреччини. Мемуари шведа і дипломата». Намір взяти участь у цій презентації вже підтвердили посол Швеції в Україні та деякі викладачі Дипломатичної академії України.

До 14 листопада

Виставка династії Міньків

Український фонд культури (Київ, вул. Липська, 16)
«Слов'янська гілка» європейського експресіонізму – так мистецтвознавці визначили стиль львівського художника-шістдесятника Олега Мінька. У своїх роботах він органічно поєднує виражальні засоби живопису, графіки, інсталяції зі сценографією та скульптурою. А стихією його доньки художниці Ірини Муращик є пастелі й фаховий текстиль. Благородність та акцентування на деталях надає картинам романтично-реалістичного змісту. Міні-гобелени Ірини виступають новим осмисленням технічних засобів декоративного ткацтва.

Чари Чурльоніса

Вільнюс поєднує дух Старої Європи, артефакти радянщини та багато свого, самобутньо литовського

Автор: **Марина Гнатенко**

фото: **Вікторія Федірко**

Кожен турист знає: Париж – це Ейфелева вежа, Лондон – Біг Бен, а Берлін – Бранденбурзькі ворота. Спитайте про Вільнюс – і вам порадять придбати бурштину з Балтики. Дехто ще попередить, що не варто розмовляти російською – місцеве населення, мовляв, страшенно не любить росіян. Згадають ще про кризу, яку нібито спричинив європейський вибір Литви. Такий ось набір стереотипів.

СМАЧНОГО РАНКУ!

Ступивши на бруківку Старого міста, переконуєшся: Вільнюс має власну нетипову душу. Вона поєднала в собі затишок Старої Європи, артефакти радянщини та щось своє, невловимо самобутнє. Це «щось» лунає у співі церковного хору біля Гострої брами, живе у тихих дворах, викликає усмішку кумедними вивісками та дивами маленької «Республіки Ужупіс». Його вдихаєш на повні груди на Горі трьох хрестів та Вежі Гедімінаса, смакуєш із пивом у літніх ресторанчиках та ловиш в усмішках незнайомих людей.

Європейським духом пахне вже на чистому вокзалі. У торговому центрі через дорогу – безліч закладів фаст-фуду. На кожному хот-догові чи гамбургері вказано вміст, зокрема, і шкідливих «єшок». В одній із крамничок при вході продають мініатюрні шоколадки «Вільнюс». Сувенірні, проте смак, як у дитинстві. Усі пояснення-таблички подані трьома мовами: литовською, англійською і російською.

Старе місто – найцікавіше для туристів – за 10–15 хвилин ходу від вокзалу. Охочі можуть узяти напрокат велосипед, хоча велодоріжки є не всюди.

Місць, де варто зустріти вільнюський світанок, – безліч. Ми прокидаємося разом із містом, прислухаючись до ранкових служб у церквах і смакуючи ароматну каву в першій-ліпшій

кав'ярні. Там же купуємо шакотіс («гіллясте дерево») – ситний і дуже солодкий національний торт. Неможливо пройти й повз цукерки та тістечка, яких тут у шоколадницях сотні видів. А потім кружляємо вузенькими вуличками. Зорієнтуватися допомагають туристична мапа і роздруківка з інтернету. Але йти за планом тут марно. Відкривати Вільнюс хочеться самому.

ВУЛИЦЯ КОНФЕСІЙ

Ворота Світанку (Аушрос Варту або Гостра Брама) – це єдині з дев'яти оборонних воріт Вільнюса, що збереглися донині. Тут у каплиці розташована головна святиня Литви й Білорусі – ікона Острobрамської Божої Матері, одна з небагатьох, де Діва Марія зображена без маленького Ісуса. Поблизу неї – завжди живі квіти і сотні свічок. Щодня сюди йдуть тисячі вірян різних конфесій. Біля входу на цю пішохідну вулицю – постійна черга з автобусів.

«Релігійна» мандрівка лише починається. Просто біля Острobрамської каплиці – костел Святої Терези і католицький монастир кармелітів. У кількох метрах – православна церква і монастир Святого Духа. Обитель поєднує в собі риси бароко і навіть рококо. Через дорогу – суворий, добряче обшарпаний храм Святої Трійці – єдиний греко-католицький у Вільнюсі. У нішах при вході натрапляємо на фрески, які теж не в найкращому стані.

Якщо звернути на бічну вуличку, можна побачити ще два костели. Далі по цій вулиці – монументальний костел Святого Казиміра монастиря єзуїтів, костел монастиря августинців, Нікольська православна церква, П'ятницька церква... І, звісно, духовний центр міста – величний Кафедральний собор із окремою дзвіницею. Про кожен храм можна розповідати годинами – усі старовинні, усі мають бурхливу історію. Але приємно вражає мирне співіснування конфесій. І це лише одна вулиця!

А є ще обов'язкові для огляду костел Петра і Павла монастиря лютеранських каноніків, Костел Святої Анни – тонкий, ніби мереживний, світовий шедевр пізньої готики, який Наполеон, за переказами, свого часу навіть хотів перенести до Парижа. І багато інших, менш відомих витворів архітектури. Ще б пак, у Вільнюсі на 550 тисяч жителів – 30 історичних костелів, понад 15 православних церков, храм старовірів, дві протестантські кірхи, синагога й караїмська кенаса. Скільки культур тут переплелося – не злічити. Майже поряд містяться усі типи барокових храмів, готика, ренесанс і класицизм.

ТОЧКА ОГЛЯДУ

Щоб побачити всю цю красу як на долоні, варто піднятися на оглядові вежі. У Вільнюсі їх як мінімум три. «Спортивний» варіант – сходження на Гору трьох хрестів. Білі хрести, які ледь видніють серед зелені дерев на верхівці гори, ваблять до себе. За однією версією, їх встановили в пам'ять про загиблих монахів, які хотіли навернути Вільнюс у християнство, але були вбиті язичниками. За іншою, цю легенду придумали самі монахи задля піару. Періодично уточнюємо шлях у перехожих – веселі й привітні компанії на лавочках, особливо ввечері, трапляються ледь не кожні 10 метрів.

Недовгий підйом лісовою стежкою – ось і кам'яні хрести. Вони особливо вражають на тлі блакитного неба, коли стоїш поруч. А який вигляд на місто! Хто бував на Високому замку у Львові, відчує певне дежа вю. А який контраст між картинкою для туристів і буденним життям вільнюсців. З одного боку – краєвид із безліччю хрестів та куполів різної висоти й стилів. Просто маленький Рим! З другого – сірі, ще радянських часів, багатоповерхівки спальних районів. Людям тут не надто солодко – багато литовців поповнюють бюджет країни, працюючи в Британії та Ірландії.

Попри це, вільнюсці залишаються патріотами й навіть люблять свого президента Далю Грібаускайте. Зокрема й за те, що проігнорувала запрошення російського президента Дмітрія Мєдвєдєва на святкування Дня перемоги.

Спустившись, проходимо повз тенісні корти парку до Вежі великого князя Гедімінаса – засновника Вільнюса. Торкаючись руками нагрітого за день черво-

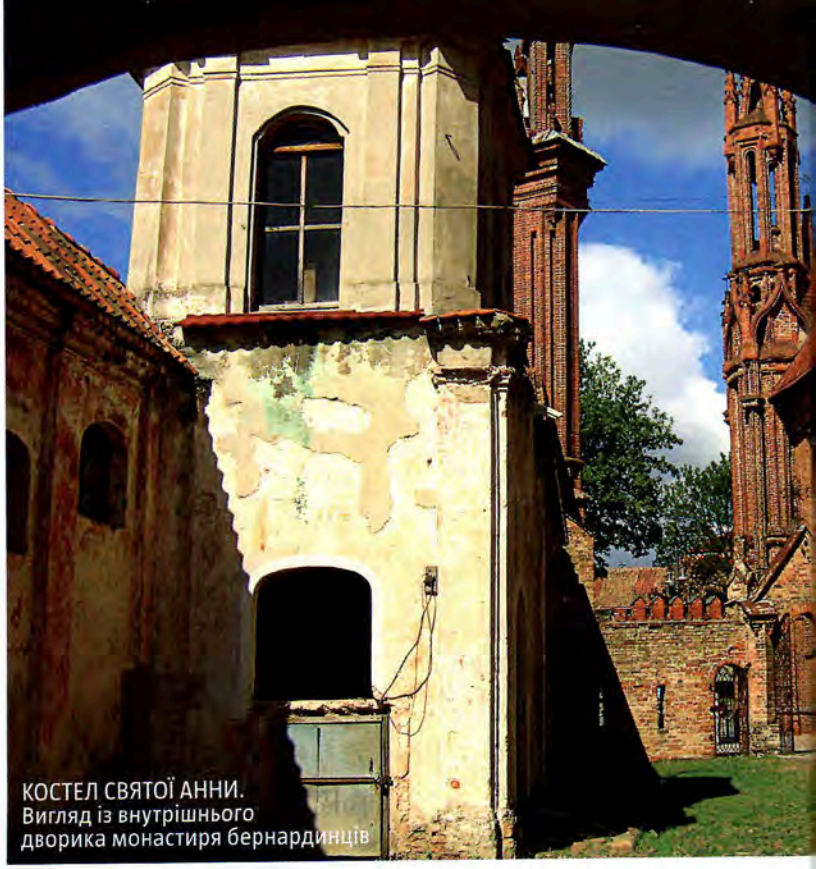

КОСТЕЛ СВЯТОЇ АННИ. Вигляд із внутрішнього дворика монастиря бернардинців

ного каменю, здається, відчуваєш силу цього суворого місця. Міцна фортеця із залишками муру, яка є символом державності Литви, має оглядовий майданчик, куди піднімає фунікулер. Усередині бастіону розміщений Литовський національний музей. Ще одна точка огляду – телевежа, на яку також ходить фунікулер.

ТУРИСТИЧНИЙ КЛОНДАЙК. Вулиця Діджої, Старе місто

ПОЗА ЧАСОМ

Попри цю красу, насправді не можеш дочекатися одного: коли нарешті зможеш продовжити безладну прогулянку центром, не минаючи жодного дворика. А вони такі різні! І щиро радієш, коли вдається побачити ратушу, оббігати з фотоапаратом університет, завітати в книгарню, де по-доброму можна позаздрити місцевому читацтву, – такі якісні та доступні тут книжки. А як оминути сувенірні крамниці! Вони сяють безліччю бурштинових прикрас. Особливо цінне каміння з комахами всередині.

ЯК ДІСТАТИСЯ

Долетіти туди й назад – близько $300. Однак літаки курсують не щодня. Натомість із Києва ходять автобуси: 12 годин та 418 грн – і ви у Вільнюсі (звісно, за наявності шенгенської візи)

А на десерт варто пройтися довгою вулицею Пілес, місцевим аналогом Андріївського узвозу. На мить загубитися на сувенірному ринку, вслухатися в різномовний гомін і, трохи поблукавши, вийти до дивного пам'ятника – кам'яного стовпа, увінчаного розписним великоднім яйцем. Цей витвір мистецтва, розповідають місцеві друзі, символізує відродження старовинного району... Саме час рушати до Ужупіса.

РЕСПУБЛІКА АЛЬТЕРНАТИВИ

Ужупіс, або Заріччя, – це район, з трьох боків обмежений річкою Вільняле. Це земля колоритних особистостей: художників, поетів, скульпторів та майстрів альтернативного мистецтва, їхніх студій та музеїв. Вони оголосили її республікою й навіть написали власну Конституцію, яку вибили на пластинах у кафе «Рідні стіни». Її положення життєрадісно-мудрі: людина «не має права зазіхати на вічність», «має право нічого не розуміти», «не має права на насильство»... Завершує документ девіз «Не перемагай. Не захищайся. Не здавайся». Заперечення насильства – єдиний натяк на політичне забарвлення ідеології «республіканців» Ужупісу.

Річкою, де верби купають свої віти, а на другому березі виблискує Пречистенський православний собор, можна милуватися годинами. Де-не-де пропливе інсталяція – пліт із плетеними ляльками або якийсь човен. Прогулявшись берегом, дивуємося багатству фантазії «ужів», мистецьких нащадків литовського художника й композитора Мікалоюса Чурльоніса. Тут і скульптури зі сміливими сюжетами, і вражаючих розмірів графіті на стінах двоповерхівок... Усе це чомусь не контрастує із домогосподарками, які тут-таки у дворах розвішують білизну. Походжають поміж дерев волоцюги-коти. Ще б пак, адже один із пунктів тутешньої Конституції звучить: «Людина має право любити кицьку і дбати про неї». Все природно й гармонійно – концентрована демократія.

«Ужупіс має багато традицій, – розповідає художник Алекс, якого застаємо тут із мольбертом. – Але головне – свобода. Ми любимо казати, що в нас так тісно, що місця вистачить усім».

ХОЧЕТЬСЯ ЗАБЛУКАТИ

Можна провести час і більш традиційно. Життя вирує на площі біля Кафедрального собору: підлітки катаються на скейтах,

ВАРТО ПОБАЧИТИ

Кафедральний собор – духовний центр Литви. Ікони, картини, надгробки литовських князів і польських королів, твори мистецтва XVI–XIX ст.

Музей жертв геноциду, створений у застінках колишнього КДБ. Основа експозиції – слідчий ізолятор.

«Республіка Ужупіс» – район Заріччя, з трьох боків обмежений річкою Вільняле. Ареал художників, поетів, майстрів альтернативного мистецтва.

Площа Сейму із грандіозним фонтаном і фрагментами антирадянських барикад 1991 року.

трохи старші танцюють брейк, молодь збирається в компанії. За два кроки – магазини світових і менш відомих брендів. Не бракує у Вільнюсі й кав'ярень зі смачною кавою. Заморочуватися на тему «де поїсти» не варто – смачно всюди. Щоправда, закладів національної кухні небагато. Але якщо не полінуєтеся знайти Cili Kaimas, спробуєте смачнючих цепелінів. Ціни демократичні – €6–8 на людину. Після такої смакоти місцеве пиво або сидр – те, що треба. Нам гарно засмакував і крупнікас – лікер із меду й запашних трав.

Ті ж, хто полюбляє активний відпочинок, можуть відвідати відомий місцевий аквапарк. За відгуками, драйву там не бракує! Якщо ви прихильник нічних розваг, то вам у нічний клуб, більшість яких зосереджена в районі вулиці Діджої та площі Гедимінаса, у нічний кінотеатр або кафе-піцерію. Та й просто погуляти нічним Вільнюсом і вдихнути спокій цих вуличок приємно.

ЧАСОПЛИН. Вільнюс отримав свою назву від річки Вільняле

Ані дня, ані тижня на все це не вистачить аж ніяк. Тому забудьте про час і простір – місто покаже, куди йти. Варто лише піддатися його чарам. Ідеш вулицею і раптом бачиш антикварний ринок, де лунає милий віденський вальс. А там і старовинні крісла, які б пасували до графської оселі, і статуетки котів, які дивляться на тебе, як живі, і мініатюрні срібні підстаканники, і недорогі прикраси хенд-мейд, і... Опам'ятовуєшся, коли починає бракувати або часу до потяга, або грошей. У моєму випадку – і того, і другого. Добре, що набір бальзамів і екологічно чистий шоколад додому вже куплені в супермаркеті неподалік вокзалу – ціни там на диво не «туристичні», навіть імпортні спиртні напої дешевші, ніж у Києві. Та й заблукати в цьому компактному місті нереально, хоча дуже хочеться.

МАНДРІВНИКОВІ НА ЗАМІТКУ

Зменшити витрати на дзвінки в роумінгу можна, скориставшися послугою TravelSiM. Вона працює в 185 країнах світу та в 70 з них передбачає безкоштовні вхідні дзвінки. У 119 країнах вихідні дзвінки в межах $0,29–1,00. Вартість вихідних дзвінків з Литви – $0,39/хв, вхідні дзвінки безкоштовні.

Обрати стартовий пакет можна відповідно до ваших потреб. Мінімальний стартовий пакет «Проба» з $5 на рахунку коштує $14.

Поповнювати рахунок ТревелСімки можна на будь-яку суму від 10 грн де завгодно: в офісах туристичних компаній України, за допомогою платіжних терміналів, у платіжних системах «Портмоне» та «Приват24», і навіть за допомогою віртуальних грошових одиниць WebMoney. Абонентам роумінгу TrevelSiM доступні безліч зручних додаткових послуг (на кшталт «Локатор», «Переказ коштів», «Передзвоніть мені» тощо). Деталі на сайті w.TravelSiM.ua або за тел. (044)223-8008.

Життя одне. Живи!
Феєрія мандрів
«Три столиці Литви». Вільнюс + Каунас + Тракай
Щовихідних, 3 дні/2 ночі – 250 євро
Регулярний рейсовий автобус – від 752 грн
м. Київ, вул. Гайцана, 8/9, ⊖ Арсенальна
тел.: (044) 501 01 82/83
www.feeria.ua
ліц. ДТАУ АВ № 020121 від 14.02.2006
ТУРИСТИЧНА ФІРМА Феєрія
МЕРЕЖА ТУРИСТИЧНИХ АГЕНЦІЙ Феєрія мандрів

БЕРЛІН

Як на мене, Берлін – просто ідеальне європейське місто. Велике, але зручне; неформальне, але спокійне; давнє, але сучасне. Містом рояться численні туристи, але вони якимось дивом не заполоняють його, як Париж чи Барселону. Уже 20 років як немає НДР, а місцевий турбізнес усе ще заробляє на цьому «привиді комунізму». На Потсдамер-пляц, наприклад, стоїть під парасолею дядько в радянській формі й штампує за кілька євро всім охочим візи в Ост-Берлін. До Музею НДР стоїть черга, щоб подивитися на меблеві гарнітури та інші здобутки соцтабірної промисловості! Я, щоправда, туди не ходив. «Хто в армії служив, той у цирку не сміється»...

Дмитро Губенко

КУЮТЬ ЗАЛІЗО

Хвилин 20–30 спостерігав у супермаркеті саркастичну сцену: подружня пара намагалася розрахуватися платіжними картками. «Недостатньо грошей», – лагідно каже дівчина-касир удвадцяте. «Спробуйте ще», – наполягає чоловік-покупець. Дружина погоджується, мовчки киваючи. У їхньому кошику дуже дивний асортимент: фікус, кілька рулонів шпалер, дорога кришка для унітазу, кілька віників, купа інших дрібниць. «Недостатньо...» – «Достатньо. Я знаю...» Майже готовий зробити зауваження, помітив, що картки емітував Родовід Банк. Напевно, ось так горе-вкладники розраховуються в супермаркетах депозитними коштами. Пішов на іншу касу.

В'ячеслав Дарпінянц

ЗА БЕЗЦІНЬ

У вагонах метро продають православний календар на 2011 рік. За промоційною ціною – 5 грн. Як переконують, освячений у Лаврі. Одні продавці оповідають мантру одного й того самого тексту з більшим знанням справи, інші «ще не наловчилися»: дехто вимовляє «срогий» піст, хтось «строгий», одні кажуть «Печерская лавра», інші – «Печёрская». У зібранні нібито репродукції «найголовніших православних ікон». Щось не було чути, щоб Києво-Печерська лавра як осередок УПЦ МП пропагувала окрім «головних» ікон на кшталт Казанської та Іверської Богородиць чи Серафима Саровського зразки питомо українського іконопису. Але такий календар 5 грн не коштував би.

Роман Кабачій

Валентина Кузик

Жанна Безп'ятчук

Олена Чекан

ЦІНА НЕМАТЕРІАЛЬНОГО

Їду електричкою. Стоять два парубки. «Ну шо, обходив?» – «Та да, довелося. Влом, звісно, пиляти так далеко, але..». Той, що «обходив», дістає новенький айпод (на київському вокзалі, попри всюдисущі турнікети, можна не платити за проїзд 4,25 грн, «обійшовши» до електрички коліями). Зазвичай так роблять уже зовсім убогі. Ну, або власники айподів та айфонів. Аж тут у мене дзеленчить телефон. Колишній однокласник дізнається, чи можу я йому «пробити» запрошення на кінофестиваль «Молодість», хоче сходити з друзями на шару: «Бо 20 грн на неблокбастер – це ж гроші на вітер!». Кажу, що, на жаль, не можу: хоч і я з тих адептів маскульту, в кого старенький макбук, та за кіно на вихідних і квиток на «тягу» чесно платила і вас запрошую.

СТРАТЕГІЇ

Індивідуальна стратегія й тактика боротьби за виживання українця набагато сильніші, ніж у західноєвропейця. Бельгійці, запізнюючись на літак через затримку попереднього рейсу, не можуть пробитися крізь черги, бо це «нечемно». У підсумку літак піднімається без них. Посадку на літак завершено, кілька франкомовних пасажирів запізнились, але вони розуміють, що, за правилами, вже не можуть потрапити на борт. На літак запізнились українці – їм удається домовитися, їх пропускають! На жаль, із національними колективними стратегіями і тактиками в нас усе навпаки: кволо й бездарно. І можна посперечатися, що краще, якби не одне «але»: там, де потрібні натужно сильні індивідуальні стратегії, люди раніше старіють і фізично, і духовно.

ПАМ'ЯТЬ ПРО РІДНИХ

Голками в серце, цвяхами в мозок кожен перетин стежки, кожен вкарбований у пам'ять нахил дерев. І знайоме калатання серця від стрімкого підйому, і гіркота полину, і брутальна тіснява жорсткого пір'я багрових штурпаків серед тремтячих ніжних суцвіть білих букетами зірочок. Як звуться, в дитинстві не спитала, зараз уже немає в кого. І коли від ядухи запізнілих прозрінь, неможливих вибачень, цілунків, торкань та, найголовніше, вже непотрібних слів життя поступово втрачає сенс, біль раптом зникає. Пробачили? Завжди розуміли? Зневажають мої фантоми? Ніч. Спускаюся в Київ із Батиєвої гори. У небі гігантською зіркою заколисує Юпітер. У позаминуле протистояння його із Землею всі мої рідні ще були поруч.

TravelSIM

РОУМІНГ: ДЕШЕВШЕ, НІЖ ВИ ОЧІКУВАЛИ ;)

Покриття
185 країн,
в мережах GSM та 3G

Взяв з собою за кордон
Свій мобільний **телефон**?
і дзвонити будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСіМ!!

Безкоштовні вхідні
в 70 країнах,
в т.ч. Туреччина, Єгипет
та 43 країни Європи

Вихідні дзвінки
в 119 країнах
в межах $0,29–$1,00

Експрес-Звіт:
перегляд витрат
на екрані телефону,
не потребує
Інтернет-доступу

Варіанти поповнення
всі можливі
portmone.com SmartPoint

ТревелПей:
просте поповнення
за допомогою телефону
і платіжної картки,
без Інтернет-доступу

Зручні послуги:
Передзвоніть Мені,
Переказ Коштів,
Локатор тощо

Безкоштовна доставка
по Україні,
на суму від 790 грн.

Точки продажу
у всіх областях
України

Країна перебування	Вихід $	Вхід	Країна перебування	Вихід $	Вхід	Країна перебування	Вихід $	Вхід
Австрія	0,39	0,00	Італія	0,59	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Бельгія	0,59	0,00	Кіпр	0,29	0,00	Угорщина	0,59	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Латвія, Литва	0,39	0,00	Фінляндія	0,39	0,00
Велика Британія	0,39	0,00	Німеччина	0,49	0,00	Франція	0,49	0,00
Греція	0,39	0,00	Польща	0,39	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Грузія	0,55	0,00	Росія	0,45	0,00	Чехія	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Словаччина	0,55	0,00	Швейцарія	0,65	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25	Швеція	0,39	0,00

Дозволи на діяльність №TL00-1896 від 2/01/2001 та №T-03-7568 від 4/12/2003 видані ЕЧДЗ

Тарифи станом на 01/11/2010 р.

кращий дилер 2007
платиновий партнер 2008
платиновий партнер 2009

довідка та інформація про точки продажу:
(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001
w.TravelSiM.ua

U.T.T. & C.S.C. since 1996

HYUNDAI

EURO2012 POLAND-UKRAINE

НОВА SONATA ▸ БУТИ ПЕРШИМ

HYUNDAI Finance

НОВА кредитна пропозиція*

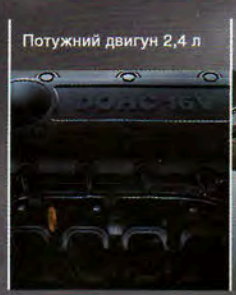
Потужний двигун 2,4 л

Панорамний дах із зсувним люком

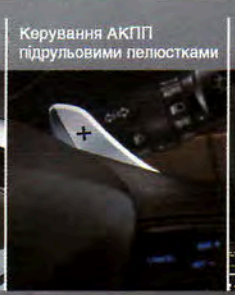
Керування АКПП підрульовими лелюстками

Роз'єми USB & AUX

Кнопка запуску / зупинки двигуна

6-ступінчаста АКПП

**

www.hyundai.com.ua

Спеціальна ціна від 199 900 грн.***

Гарантія 5 років****

УМОВИ ТА НАЙБЛИЖЧИЙ ДИЛЕР ЗА ТЕЛЕФОНОМ: 0 800 50 75 55

Безкоштовно в межах України зі стаціонарних телефонів. Дзвінки з мобільних телефонів згідно з тарифами операторів.

* Хюндай Фінанс. Подробиці про кредитну пропозицію на сайті www.hyundai.com.ua. Кредитує ПАТ «ІНДЕКС-БАНК». Ліцензія НБУ № 99 від 9 жовтня 2009 р.

** Перелічені опції входять не до всіх комплектацій автомобілів.

*** **Ціна дійсна з 1 по 30 листопада 2010 року.**

**** 3 роки гарантії та 2 роки безкоштовного усунення заводських дефектів. Детальні умови вказані в сервісній документації.

ОФІЦІЙНИЙ ДИСТРИБ'ЮТОР ТОВ «ХЮНДАЙ МОТОРС УКРАЇНА»
ГОЛОВНИЙ ОФІС: КИЇВ, ВУЛ. НОВОКОСТЯНТИНІВСЬКА, 1-А
ТЕЛЕФОН: (044) 207 50 00